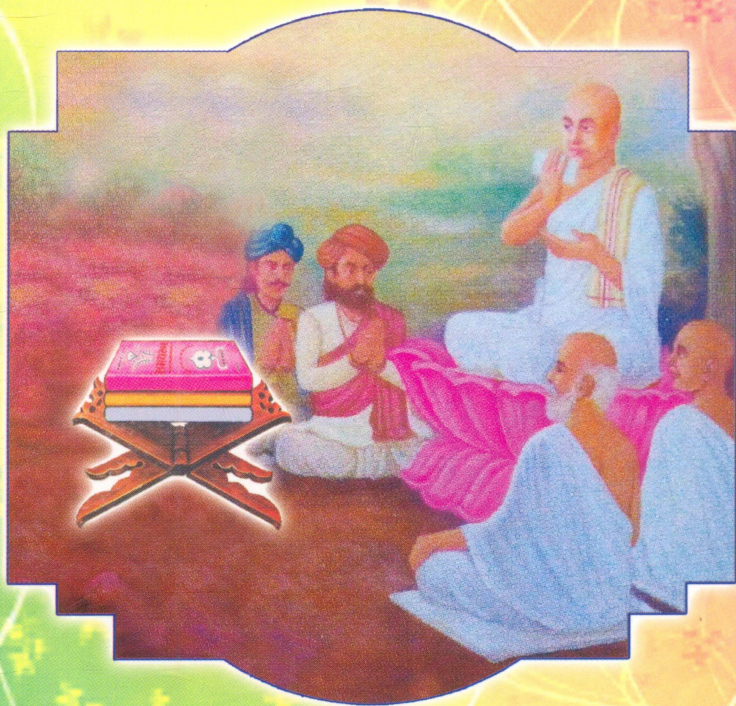

ઉશ્વરસૂરિ સ્વાધ્યાયતીર્થ

૪-પ્રકરણ, ૩-ભાષ્ય, ૬-કર્મગ્રંથ

કલિકાલ કલ્પતરૂ શાસન,
સંઘ અને સમુદાયની સુરક્ષા, સંવૃદ્ધિ,
સર્વોન્નતિ કરનારા

અજાહરા પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો જય હો...

વિજય હો....

જય જયકાર હો...

શ્રી તીર્થંકર પરમાત્માના મુખકમલમાં વસનારી
ભક્ત હૃદયમાં સદા નિવાસ કરનારી

હે માં શ્રુતદેવી! સરસ્વતિ!

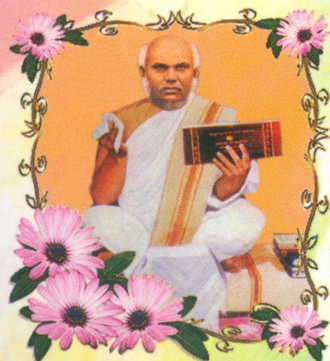
આપ મને જ્ઞાનવાન, વિનયવાન અને
વિવેકવાન બનાવો...

જિનશાસનની અમર પતાકાને
અંબરમાં લહેરાવનારા યોગનિષ્ઠ
પ.પૂ. આચાર્યશ્રી

વિજયકેશરસૂરીશ્વરજી મહારાજ

આપનું મંગલ સાનિધ્ય અમને સદા મળતુ રહો...

કેશરસૂરિ સ્વાધ્યાયતીર્થ

શિખર - ૪

શબ્દસપ્તા

વાચસ્વર, બહુશ્રુત, સર્વજ્ઞ
શ્રુતકેવલી

કૃપાવૃષ્ટિ

ભોપાલતીર્થોદ્ધારક, ગચ્છાધિપતિ

પ.પૂ. આચાર્યશ્રી વિજય હેમપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.

સત્ત્વશાળી પ્રવચનકાર, ગુરુકૃપાપાત્ર

પ.પૂ. પંન્યાસ પ્રવરશ્રી વિજ્ઞાનપ્રભ વિજયજી મ.સા.

સ્વાધ્યાયતીર્થ સર્જક

બંધુબેલડી

પ.પૂ. મુનિરાજશ્રી પુંડરીકપ્રભ વિજયજી મ.સા.

પ.પૂ. મુનિરાજશ્રી પુનિતપ્રભ વિજયજી મ.સા.

પુનિત સાહિત્ય : કેશરસૂરિ સ્વાધ્યાયતીર્થ-૪

પુનિત અવસર : ભવોદધિતારક પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીનો તૃતીય વર્ષીતપ

આવૃત્તિ : પ્રથમ, વિ.સં. ૨૦૭૦ વીર સં. ૨૫૪૦ ઇ.સ.૨૦૧૪

તિથિ : વૈશાખ સુદ ૩ (અખાત્રીજ), તા. ૨-૫-૧૪, શુક્રવાર

નકલ : ૧૦૦૦

કિંમત : રૂ. ૭૫/-

આ કેશરસૂરિ સ્વાધ્યાય તીર્થનું પાયાથી શિખર સુધીનું નિર્માણ જ્ઞાતામાંથી થયેલ છે. દીક્ષાર્થી-મુમુક્ષુએ ધ્યાનમાં લેવું.

પ્રકાશક / પ્રાસિસ્થાન :

શ્રી મુક્તિચંદ્ર શ્રમણ આરાધના ટ્રસ્ટ

ગિરિવિહાર, મુક્તિનગર, તલેટી રોડ, પાલીતાણા-૩૬૪૨૭

(ગુજ.) ફોન : (૦૨૮૪૮) ૨૫૨૨૫૮, ૨૫૧૦૦૩

પ્રકાશકના અન્ય સાહિત્ય પણ જે ધ્યાન, યોગ, વૈરાગ્યથી ભરપૂર છે, જેનું વાંચન, મનન, નિધિધ્યાસન દ્વારા આત્મા ઉત્તરોત્તર સિદ્ધિગતિને પ્રાપ્ત કરી શકે તેવા ગ્રંથો છે. જે શ્રમણો કે દીક્ષાર્થીને ખૂબ જ વાંચવા યોગ્ય છે તો આજે મંગાવો...

મુદ્રક : રાજુલ આર્ટસ, ઘાટકોપર, ફોન : ૯૭૬૯૭૯૧૯૯૦

પ્રસ્તાવના... ✍

હે શ્રમણો! ચાલો સ્વાધ્યાયતીર્થની યાત્રા કરવા જઈએ...

દૂષમકાળે જિનબિંબ જિનાગમ ભવિયણ કું આધારા...

આજે દુનિયા પ્રાયઃ અજબ ગજબનું વિચારે છે. મિરેકલ આશ્ચર્યકારી રચનાઓનો માનવ મનસૂબો વિશ્વ પર છવાઈ ચૂક્યો છે. જેથી માનવ મસ્તિષ્કથી ક્યારેય ન ચિંતવેલું, ક્યારેય ન વિચારેલું, ક્યારેક બની જતું હોય છે.

જિનશાસનના ધરોહર સમા અદ્ભૂત તીર્થો આજે પણ આ વિશ્વનું સૌંદર્ય છે. તીર્થંકર પરમાત્મા અને મહાપુરુષોના પદાર્પણથી પાવન બનેલી વસુંધરા સ્વરૂપ તીર્થો પ્રાચીનતાની ક્ષિતિજે શોભી રહ્યા છે તો વર્તમાનમાં આસ્થાનું સ્થાન બનેલા દેવ-દેવીનાં તીર્થો, મહાઉપકારી માતા-પિતાના તીર્થો એ અર્વાચીનતાના આસમાનને આંબી રહ્યા છે પરંતુ....

પ્રાચીનતાની ક્ષિતિજ અને અર્વાચીનતાના આકાશની વચ્ચે અડીખમ ઉભેલું જો કોઈ તીર્થ હોય તો તે છે ‘શ્રુતતીર્થ’, ‘સ્વાધ્યાયતીર્થ’ જેની યશોગાથા માનવમનને આશ્ચર્યમાં ગરકાવ કરી દે છે.

‘તારે તે તીર્થ’ અને તીર્થયાત્રા કરનાર ભવસાગર તરે છે એવા સ્વાધ્યાયતીર્થમાં પહોંચવાનો રાજમાર્ગ છે “ભાવના”.

સ્વાધ્યાય તીર્થનો પ્રવેશદ્વાર છે “વિનય”. જેનું દ્વાર પ્રાચીનતીર્થવત્ નાનું છે. જેમાં પ્રવેશતાં મસ્તક સ્વયમેવ ઝૂકી જાય છે.

સ્વાધ્યાય તીર્થના ૫ સોપાન છે. જે તીર્થના મૂળનાયક સુધી પહોંચતા સહાય કરે છે. સોપાન નંબર (૧) વાચના (૨) પૃચ્છના (૩) પરાવર્તના (૪) અનુપ્રેક્ષા (૫) ધર્મકથા.

અષ્ટાપદ તીર્થના સોપાન જેમ અતિ કપરા છે, જે જઘન્ય તપોબળે અતિ કષ્ટથી સર કરી શકાય, તો ગૌતમસ્વામીની જેમ લબ્ધિથી શીઘ્ર સર કરી શકાય છે તેમ આ સ્વાધ્યાયતીર્થના ૫ સોપાન સર કરવા તે મંદ ક્ષયોપશમવાળાને ચિરકાળ પર્યંત કષ્ટદાયી બને છે, જ્યારે તીવ્રક્ષયોપશમવાળાને અલ્પ પુરુષાર્થથી વિશેષ લાભદાયી બને છે.

સ્વાધ્યાય તીર્થના સોપાન સર કરનાર ભવ્યાત્મા “સમ્યક્ત્વ”ના તેજસ્વી તિલકને મસ્તક પર ધારણ કરી શકે છે. સમ્યક્ત્વના તેજસ્વી તિલકને ધારણ કરનાર નિર્મળ પરિણતિવાળો સુવિશુદ્ધ અધ્યવસાય યુક્ત, શુભ કાર્યોમાં યોગક્ષેમ કરનારો બને છે.

એ સ્વાધ્યાયતીર્થના ૪ આધારસ્તંભ છે મતિ, શ્રુત, અવધિ અને મનઃપર્યવજ્ઞાનરૂપે “૪ જ્ઞાન”.

સ્વાધ્યાય તીર્થમાં મૂળનાયક પ્રભુ છે “કેવળજ્ઞાન”. જે સર્વાતિશાળી, સર્વ શિરોમણી સૂર્યવત્ તેજસ્વી પ્રકાશપુંજ સ્વરૂપ છે. જેમાં આપણું શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રતીત થાય છે. જે સ્વરૂપ આપણે પ્રાપ્ત કરવાનું છે.

સ્વાધ્યાય તીર્થનું શિખર છે “ચારિત્ર”. જે ઉન્નત રહી સર્વથા, સર્વકાળ બધું જ સહન કરી સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત કરવાની પ્રેરણા આપે છે.

સ્વાધ્યાય તીર્થની અમરપતાકા છે “તપધર્મ.” જે યુગ યુગ સુધી લહેરાવનારને અનંત ભવોની પાપરાશીને ભસ્મ કરી પરમ પદ-સિદ્ધશિલા પર પહોંચાડવા સમર્થ છે.

જિનશાસન તો શ્રુતસિંધુ છે.

જેમાં મહાનિધાન સમ, સર્વજ્ઞભાષિત, પૂર્વધર પ્રતિપાદિત (નિરૂપિત) આગમોલ તત્ત્વો, અકાટ્યતર્કો અને પરમાર્થથી ભરપૂર અદ્ભૂત પદાર્થો છે જેનો સાંગોપાંગ પઠન-પાઠન કરવાનો એકમાત્ર અધિકાર યોગદ્વહન કરેલ શ્રમાણને છે તો શા માટે પ્રમાદમાં પડી આપણે સ્વાધ્યાય તીર્થની યાત્રાથી વંચિત રહેવું?

આ સ્વાધ્યાય તીર્થની યાત્રા ક્યારે પણ, ક્યાંય પણ કરી શકશો.

સ્વાધ્યાયતીર્થની આરાધના-ઉપાસના કરતા આશાતના કે ઉપેક્ષા ન થઈ જાય તેનો ખાસ ખ્યાલ રાખશો. નહીંતર સ્વાધ્યાય તીર્થના દર્શન પણ દુર્લભ બની જશે.

સર્વે મુમુક્ષુ શ્રમાણ-શ્રમાણી સ્વાધ્યાય તીર્થને સર્વોત્કૃષ્ટભાવ સાથે આરાધી નિર્વાણપદને પામો એ જ અંતરની પરમ ભાવના...

બંધુ બેલડી

મુનિ શ્રી પુંડરીક પ્રભવિજયજી મ.સા.

મુનિ શ્રી પુનિતપ્રભવિજયજી મ.સા.

પાલીતાણા, ગિરિવિહાર

ચૈત્ર સુદ ૧, વિ.સં. ૨૦૭૦

પ્રકાશકની પરમ ભાવના...

પરમ કલ્યાણકારી શ્રી જિનશાસનની અમૂલ્ય ભેટ રૂપ આગમ ગ્રંથોનું પઠન-પાઠન અને શ્રવાણ કરનાર શ્રમણ ત્યાગ-વૈરાગ્યના વૈભવથી સમૃદ્ધ બને છે અને તે જ ગીતાર્થ બને છે.

તપાગચ્છાધિરાજ પ.પૂ. શ્રી મુક્તિવિજયજી (મૂલચંદ્રજી) મ.સા. પોતાના શિષ્યોને પ પ્રહર સ્વાધ્યાય કરાવતા, એજ શ્રંખલામાં યોગનિષ્ઠ પ.પૂ.આ. શ્રી વિજયકેશરસૂરિ મ.સા. અભ્યાસ કરનાર સાધુને કડક શબ્દોમાં શિક્ષા આપતા કહેતા કે “સાધુઓ! ભણશો નહી તો ભરૂચના પાડા થશો.”

શાસનમાં આવા મહાપુરુષો સમયે સમયે પૃથ્વી પર પદાર્પણ કરી સંઘને જાગૃત રાખવા અનેક પ્રયત્નો કરતા રહ્યા છે.

તૃતીય વર્ષીતપ આરાધક, ગચ્છાધિપતિ પ.પૂ.આ. શ્રી વિ. હેમપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના શ્રમણ-શ્રમણી સમુદાયની જ્ઞાનરસિકતા અને સાહિત્ય પ્રકાશન પ્રત્યેનો જબ્બર પુરુષાર્થ સાથે આ “કેશરસૂરિ સ્વાધ્યાય તીર્થ”નું દેવવિમાનતુલ્ય નિર્માણ થયેલ છે.

જેના વિવિધ ગગનચુંબી શિખર બનશે જેમાં સ્મરણ, પ્રકરણો, શતકો, અષ્ટકો, શ્રમણક્રિયાના સૂત્રો, દેવવંદનો, અન્ય ઘણી માહિતીથી ભરપૂર પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં છન્નસ્થ અવસ્થાના યોગે પ્રુક્કશુદ્ધિ કરતા કોઈ પ્રેસ દોષ અથવા અમારાથી કંઈપણ ક્ષતિ રહી ગઈ હોય તો ત્રિવિધે ત્રિવિધે મિચ્છામિદુક્કડમ્...

અનુક્રમણિકા

૧. શ્રી જીવવિચાર પ્રકરણ
૨. શ્રી નવતત્ત્વ પ્રકરણ
૩. શ્રી દંડક પ્રકરણ
૪. શ્રી લઘુસંગ્રહણી પ્રકરણ
૫. ત્રણ ભાષ્ય
૬. શ્રી ગુરુવંદન ભાષ્ય
૭. શ્રી પરચક્ષાણ ભાષ્ય
૮. છ કર્મગ્રંથ
૯. દ્વિતીય કર્મસ્તવ કર્મગ્રંથ
૧૦. તૃતીય બંધસ્વામિત્વ કર્મગ્રંથ
૧૧. ચતુર્થ ષડશીતિ કર્મગ્રંથ
૧૨. પંચમ શતક કર્મગ્રંથ
૧૩. ષષ્ઠ સપ્તતિકા કર્મગ્રંથ

સંયમ ભાવના આત્માને પરમ કલ્યાણ કરનારી

❖ વસ્ત્ર પાત્ર પડિલેહન કરતા ભાવવાની ભાવના.

અહો! શ્રી જિનેશ્વરદેવે કેવો સુંદર ચારિત્રધર્મ બતાવ્યો! જેના યોગે સૂક્ષ્મ પણ જીવની હિંસા ન થઈ જાય તે માટે દિવસમાં બબ્બે વાર ઉપયોગમાં આવતા બધા વસ્ત્રો-પાત્રો પુસ્તકો પડિલેહન (પ્રમાર્જન) કરવાની ઉત્તમ કોટીની જીવરક્ષાની પ્રક્રિયા બતાવી. જેથી હવે હું મારા પ્રાણથી વધુ વહાલા એવા નિર્દોષ-નાના જીવોને પણ બચાવી શકીશ.

❖ ગોચરી-પાણી વહોરવા જતાં ભાવવાની ભાવના.

અહો! ત્રિલોકેશ્વર પરમાત્માએ સંયમદેહના રક્ષણ માટે કેવી નિર્દોષ પાપ રહિત ભિક્ષાયર્યા બતાવી છે! ભિક્ષા ચર્યામાં આધાકર્માદિ પર દોષો ટાળવાનું શ્રમાણ માટે ફરમાવ્યું છે. મારે અત્યારે વિશેષ કરીને તે દોષો ટાળવા સતત ઉપયોગવાળા બનવું જોઈએ. જીભની લાલસાથી બેદરકારીથી (અનુપયોગથી) કોઈપણ દોષ ગોચરી વહોરતા લાગવો ન જોઈએ. આમ ગોચરી ચર્યાનું વ્યવસ્થિત પાલન કરતા મારા મહાન ઉપકારી પૂ. ગુરુદેવ, રત્નાધિક કે આગંતુક શ્રમાણી ભક્તિનો કરવાનો લાભ મળશે. મારા અંતરાય કર્મો તુટશે અને બાહુબલીએ પૂર્વભવમાં જે પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું હશે તેવું મને પણ મળશે.

❖ સ્વાધ્યાય કરતી વખતે ભાવવાની ભાવના.

અહો! સંયમેશ્વર પ્રભુ એ આગમ ગ્રંથોનો સ્વાધ્યાય મારા માટે કેવો સુંદર બનાવ્યો. જેના કારણે મારા જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ચૂરેચૂરા થઈ જશે. અજ્ઞાન અંધકાર સર્વથા દૂર થઈ

જશે. અને સૂર્યની જેમ તેજસ્વી કેવલજ્ઞાન પ્રગટ થશે. મન-વચન-કાયા બાહ્ય ભાવોથી વિરમી સંવેગ વૈરાગ્યની ગંગામાં નિત્ય સ્નાન કરનારા બને બસ.

❖ **ગુરુદેવની સેવા ભક્તિ કરતા ભાવવાની ભાવના.**

અહો! કેવા ઉપકારી ગુરુ મળ્યા! કેવું મારું ભાગ્ય! કેવો મારો પુણ્યોદય! ભવ વનમાં ભૂલા પડેલા એવા મને સન્માર્ગે ચઢાવનાર કુશળ ભોમિયા મળી ગયા! મારા ગુરુ, કેવા સંયમી, જ્ઞાની, ધ્યાની, ત્યાગી, તપસ્વી છે. જીવનની સાચી દિશા બતાવનારા અને નિરંતર મારા સંયમની કાળજી કરનારા, સારણા-વાયાણાદિ કરી ડગલે પગલે સંયમમાં સ્થિર કરનારા ભવોદ્ધિતારક ગુરુદેવની સેવા-ભક્તિ ચિરકાલ કરું એજ અંતરેચ્છા.

❖ **પ્રતિક્રમણ કરતા ભાવવાની ભાવના.**

હે પરમકલ્યાણ! તારા શાસનમાં આત્મશુદ્ધિ માટે કેવી મહાન યોગ ક્રિયા બનાવી છે. સવાર-સાંજ બન્ને વખત સંયમ વ્રતમાં લાગેલા અતિચારો-દોષોને ધોવા કેવું સુંદર પવિત્ર પાણી બતાવ્યું! પ્રતિક્રમણના સૂત્રો અને અર્થમાં મન પરોવી પશ્ચાત્તાપના હૃદય સાથે પ્રતિક્રમણ કરતાં અવશ્ય હું દોષો મુક્ત થાઉં! બન્ને ટાઈમ હું ઉભા ઉભા જ અને વિધિપૂર્વક અને સંવેગપૂર્વક કરવા પ્રયત્ન કરું. હે ત્રૈલોક્ય બંધુ! તારા શાસન સિવાય બીજે ક્યાંય અન્ય દર્શનોમાં આવી પાપ શુદ્ધિ માટેની ક્રિયા જોવા કે સાંભળવા મળતી નથી, મને આવી ક્રિયા કરવા બદલ તારો અનંત ઉપકાર માનું છું અને મારી જાતને ધન્ય-ધન્ય માનું છું.

શ્રી જીવવિચાર પ્રકરણ

ભુવણ-પદ્ધતિ વીરં, નમિત્તિ ભણામિ અબુદ્ધ-બોદ્ધત્થં ।

જીવ-સદ્ધતિ કિંચિ વિ, જહ ભણિયં પુવ્વ-સૂરીહિં ॥૧॥

જીવા મુક્તા સંસારિણો ય, તસ થાવરા ય સંસારી ।

પુદ્ધવી જહ જહણ વાઉ, વણસ્સઈ થાવરા નેયા ॥૨॥

એકેન્દ્રિય પૃથ્વીકાયના પ્રકાર :

ફલિહમણિરયાણ વિદ્દુમ, હિંગુલ હરિયાલ માણસિલરસિંદા ।

કણગાઈ ઘાઉ સેઢી, વન્નિય અરણેટ્ટય પલેવા ॥૩॥

અબ્બય તૂરી ઊસં, મટ્ટી-પાહાણ-જાઈઓ હેગા ।

સોવીરંજણ લૂણાઈ, પુદ્ધવિ-ભેઆઈ ઇચ્ચાઈ ॥૪॥

અપ્કાયના પ્રકાર :

ભોમંતરિક્ખ-મુદ્દગં, ઓસા હિમ કરગ હરિતાણૂ મહિઆ ।

હુંતિ ઘણોદ્ધિમાઈ, ભેયાણેગા ય આઉસ્સ ॥૫॥

તેઉકાયના પ્રકાર :

ઇંગાલ જાલ મુમ્મુર, ઉક્કાસણિ કણગવિજ્જુમાઈઆ ।

અગાણિ-જિયાણં ભેયા, નાયવ્વા નિઉણ-બુદ્ધીએ ॥૬॥

વાઉકાયના પ્રકાર :

ઉબ્ભામગ ઉક્કલિયા, મંડલિ મહ સુદ્ધ ગુંજવાયા ય ।

ઘણ-તણુ-વાયાઈઆ, ભેયા ખલુ વાઉકાયસ્સ ॥૭॥

સાધારણ વનસ્પતિકાયના પ્રકાર :

સાહારણ પત્તેઆ, વણસ્સઈજીવા દુહા સુએ ભણિયા ।

જેસિમણંતાણં તણૂ, એગા સાહારણા તે ઉ ॥૮॥

કંઠા અંકુર કિસલય, પાણગા સેવાલ ભૂમિકોડા ય ।
 અક્ષયતિય ગજજર મોત્ય, વત્યુલા થેગ પક્ષંકા ॥૮॥
 કોમલ-ફલં ય સવ્વં, ગૂઢસિરાઈ સિણાઈ-પત્તાઈ ।
 થોહરિ કુંઆરિ ગુગુલિ, ગલોય પમુહાઈ છિન્નરુહા ॥૧૦॥
 ઇચ્છાઈણો આણેગે, હવંતિ ભેયા આણંતકાયાણું ।
 તેસિં પરિજાણાણત્થં, લક્ષ્મણ-મેઅં સુએ ભાણિયં ॥૧૧॥
 ગૂઢસિર-સંધિ-પવ્વં, સમભંગ-મહીરુગં ય છિન્નરુહં ।
 સાહારણં સરીરં, તવ્વિવરીઅં ય પત્તેયં ॥૧૨॥

પ્રત્યેક વનસ્પતિ કાયના પ્રકારો :

એગ સરીરે એગો, જીવો જેસિં તુ તે ય પત્તેયા ।
 ફલ ફૂલ છલ્લિ કટ્ઠા, મૂલગ પત્તાણિ બીયાણિ ॥૧૩॥
 પત્તેયતરું મુત્તું, પંચ વિ પુઢવાઈણો સયલલોએ ।
 સુહુમા હવંતિ નિયમા, અંતમુહુત્તાઉ અદિસ્સા ॥૧૪॥

બેઈન્દ્રિય જીવો :

સંખ કવહુય ગંડુલ, જલો ય ચંદ્રણગ અલસ લહુગાઈ ।
 મેહરિ કિમિ પૂઅરગા, બેઈદિય માઈવાહાઈ ॥૧૫॥

તેઈન્દ્રિય જીવો :

ગોમી મંકણ જૂઆ, પિપીલિ ઉદેહિયા ય મફ્કોડા ।
 ઇલ્લિય ઘયમિલ્લીઓ, સાવય ગોકીડ જાઈઓ ॥૧૬॥
 ગદ્દહય ચોરકીડા, ગોમયકીડા ય ઘનકીડા ય ।
 કુંથુ ગોવાલિય ઇલિયા, તેઈદિય ઇંદગોવાઈ ॥૧૭॥

ચઉરિન્દ્રિય જીવો :

ચઉરિંદ્રિયા ય વિચ્છૂ, ઢિંકુણ ભમરા ય ભમરિયા તિહા ।
મચ્છિય ડંસા મસગા, કંસારી કવિલ ડોલાઈ ॥૧૮॥

પંચેન્દ્રિયના ભેદો :

પંચિંદ્રિયા ય ચઉહા, નારય તિરિયા મણુસ્સ દેવા ય ।
નેરઈયા સત્તવિહા, નાયવ્વા પુઢવિ-ભેએણં ॥૧૯॥

તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયના ભેદો :

જલયર થલયર ખયરા, તિવિહા પંચિંદ્રિયા તિરિક્ખા ય ।
સુસુમાર મચ્છ કચ્છવ, ગાહા મગરા ય જલયારી ॥૨૦॥
ચઉપય ઉરપરિસપ્પા, ભુયપરિસપ્પા ય થલયરા તિવિહા ।
ગો-સપ્પ-નઉલ-પમુહા, બોધવ્વા તે સમાસેણં ॥૨૧॥
ખયરા રોમયપક્ખી, ચમ્મયપક્ખી ય પાયડા ચેવ ।
નરલોગાઓ બાહિં, સમુગ્ગપક્ખી વિયયપક્ખી ॥૨૨॥

મનુષ્યના ભેદ :

સવ્વે જલ-થલ-ખયરા, સમુચ્છિમા ગબ્ભયા દુહા હુંતિ ।
કમ્મા-કમ્મગભૂમી-અંતરદીવા મણુસ્સા ય ॥૨૩॥

દેવોના ભેદ :

દસહા ભવણાહિવઈ, અટ્ઠવિહા વાણમંતરા હુંતિ ।
જોઈસિયા પંચવિહા, દુવિહા વેમાણિયા દેવા ॥૨૪॥
સિદ્ધા પનરસ-ભેયા, તિત્થા-તિત્થાઈ સિદ્ધ-ભેએણં ।
એએ સંખેવેણં, જીવ-વિગપ્પા સમક્ખાયા ॥૨૫॥
એએસિં જીવાણં, સરીર-માઊ ઠિઈ સકાયંમિ ।
પાણા-જોણિ-પમાણં જેસિં જં અત્થિ તં ભણિમો ॥૨૬॥

ચારગતિના સર્વ જીવોનું શરીર પ્રમાણદ્વાર :

અંગુલ-અસંખ-ભાગો, સરીર-મેર્ગિદિયાણ સર્વેસિં ।

જોયાણ-સહસ્સ-મહિયં, નવરં પત્તેય-રુક્માણં ॥૨૭॥

બારસ જોયાણ તિન્નેવ, ગાઉઆ જોયાણં ચ અણુક્કમસો ।

બેઈદિય તેઈદિય, ચઉરિંદિય દેહ-મુચ્ચત્તં ॥૨૮॥

ઘણુસયપંચ-પમાણા, નેરઈયા સત્તમાઈ પુઢવીએ ।

તત્તો અદ્ધદ્ધૂણા, નેયા રયાણપ્પહા જાવ ॥૨૯॥

જોયાણ સહસ્સમાણા, મચ્છા ઉરગા ય ગબ્ભયા હંતિ ।

ઘણુહ-પુહુત્તં પક્ખીસુ, ભુયચારી ગાઉઅ-પુહુત્તં ॥૩૦॥

ખયરા ઘણુહપુહુત્તં, ભુયગા ઉરગા ય જોયાણપુહુત્તં ।

ગાઉઅ પુહુત્ત મિત્તા, સમુચ્છિમા ચઉપ્પયા ભણિયા ॥૩૧॥

છચ્ચેવ ગાઉઆઈ, ચઉપ્પયા ગબ્ભયા મુણેયવ્વા ।

કોસતિગં ચ મણુસ્સા, ઉક્કોસસરીર-માણેણં ॥૩૨॥

ઈસાણંતસુરાણં, રયાણીઓ સત્ત હંતિ ઉચ્ચત્તં ।

દુગ દુગ દુગ ચઉગેવિજ્જ, ણુત્તરે ઇક્કિક્ક-પરિહાણી ॥૩૩॥

સર્વજીવોનું આયુષ્યદ્વાર :

બાવીસા પુઢવીએ, સત્તય આઉસ્સ તિન્નિ વાઉસ્સ ।

વાસ સહસ્સા દસ તરુ-ગાણાણ તેગિ તિરત્તાગિ ॥૩૪॥

વાસાણિ બારસાગિ, બેઈદિયાણં તેઈદિયાણં તુ ।

અઉણાપન્ન દિણાઈ, ચઉરિંદીણં તુ છમ્માસા ॥૩૫॥

સુર-નેરઈયાણ ઠિઈ, ઉક્કોસા સાગરાણિ તિત્તીસં ।

ચઉપય તિરિયમણુસ્સા, તિન્નિ ય પલિઓવમા હંતિ ॥૩૬॥

જલયર-ઉર ભુયગાણં, પરમાડિ હોઈ પુવ્વ કોડીઓ ।
 પક્ષ્મીણં પુણ ભણિઓ, અસંખભાગો ય પલિયસ્સ ॥૩૭॥
 સવ્વે સુહુમા સાહારણા ય, સમુચ્છિમા મણુસ્સા ય ।
 ઉક્કોસ જહ્નુણં, અંતમુહુત્તં ચિય જિયંતિ ॥૩૮॥
 ઓગાહણાડ્ડઉ-માણં, એવં સંખેવઓ સમક્ખાયં ।
 જે પુણ ઇત્થ વિસેસા, વિસેસ-સુત્તાઉ તે નેયા ॥૩૯॥

સ્વકાયસ્થિતિ દ્વાર :

એગિંદિયા ય સવ્વે, અસંખ-ઉસ્સપ્પિણી સકાયંમિ ।
 ઉવવજ્જંતિ ચયંતિ ય, આણંતકાયા આણંતાઓ ॥૪૦॥
 સંખિજ્જ સમા વિગલા, સત્તટ્ઠભવા પણિંદિતિરિમણુઆ ।
 ઉવવજ્જંતિ સકાએ, નારય દેવા ય નો ચેવ ॥૪૧॥

કયા જીવને કેટલા પ્રાણ હોય ?

દસહા જિયાણ પાણા, ઈંદિય ઊસાસ આઉ બલહ્વા ।
 એગિંદિએસુ ચઉરો, વિગલેસુ છ સત્ત અટ્ઠેવ ॥૪૨॥
 અસન્નિ સન્નિ પંચિંદિએસુ, નવ દસ કમેણ બોધવ્વા ।
 તેહિં સહ વિપ્પઓગો, જીવાણં ભન્નએ મરણં ॥૪૩॥
 એવં આણોરપારે, સંસારે સાયરંમિ ભીમંમિ ।
 પત્તો આણંતખુત્તો, જીવેહિં અપત્ત-ધમ્મેહિં ॥૪૪॥

ચાર ગતિના જીવોની યોનિદ્વાર :

તહ ચઉરાસી લક્ખા, સંખા જોણીણ હોઈ જીવાણં ।
 પુઢવાઈણં ચઉણહં, પત્તેયં સત્ત સત્તેવ ॥૪૫॥

દસ પત્તેય-તરૂણં, ચઉદસ લક્ષ્મી હવંતિ ઇયરેસુ ।
 વિગલિંદિએસુ દો દો, ચઉરો પંચિંદિતિરિયાણં ॥૪૬॥
 ચઉરો ચઉરો નારય-સુરેસુ મણુઆણ ચઉદસ હવંતિ ।
 સંપિંડિયા ય સવ્વે, ચુલસી લક્ષ્મી ઉ જોણીણં ॥૪૭॥
સિદ્ધોનું સ્વરૂપ :

સિદ્ધાણં નત્થિ દેહો, ન આઉ કમ્મં ન પાણ-જોણીઓ ।
 સાઈ અણંતા તેસિં, કિઈ જિણિંદાગમે ભણિઆ ॥૪૮॥
 કાલે અણાઈ-નિહણે, જોણી-ગહણંમિ ભીસણે ઇત્થ ।
 ભમિયા ભમિહિંતિ ચિરં, જીવા જિણ-વયાણ-મલહંતા ॥૪૯॥
 તા સંપઈ સંપત્તે, મણુઅત્તે દુદ્ધહે વિ સમ્મત્તે ।
 સિરિ-સંતિ-સૂરિ-સિટ્ઠે, કરેહ ભો ઉજ્જમં ધમ્મે ॥૫૦॥
 એસો જીવવિયારો, સંખેવ-રુઈણ જાણાણ-હેઉ ।
 સંખિત્તો ઉદ્ધરિઓ, રુદ્ધાઓ સુય-સમુદ્ધાઓ ॥૫૧॥

શ્રી નવતત્ત્વ પ્રકરણ

નવતત્ત્વના નામ :

જીવા-જીવા પુણ્ણં, પાવા-સવ સંવરો ય નિજ્જરણા ।
 બંધો મુક્ખો ય તહા, નવ તત્તા હુંતિ નાયવ્વા ॥૧॥

નવતત્ત્વના મુખ્ય ભેદ :

ચઉદસ ચઉદસ બાયાલીસા, બાસી ય હુંતિ બાયાલા ।
 સત્તાવત્તં બારસ, ચઉ નવ ભેયા કમેણેસિં ॥૨॥

જીવતત્ત્વ :

એગપ્પિહુ દુવિહુ તિવિહુ, ચઉવ્વિહુ પંચ છવ્વિહુ જીવા ।
 ચેયાણ તસ ઇયરેહિં, વેય-ગઈ-કરણ-કાએહિં ॥૩॥

એગિંદિય સુહુમિયરા, સન્નિયર પાણિંદિયા ય સ બિતિ ચઉ ।
અપજતા પજજતા, કમેણ ચઉદસ જિય-ટૂઠાણા ॥૪॥

જીવનું લક્ષણ :

નાણું ચ દંસણું ચેવ, ચરિતં ચ તવો તહા ।
વીરિયં ઉવઓગો ય, એઅં જીવસ્સ લક્ખણું ॥૫॥

પર્યાપ્તિ :

આહાર સરીરિંદિય, પજજતી આણપાણ-ભાસ-માણે ।
ચઉ પંચ પંચ છપ્પિય, ઇંગ-વિગલા-સન્નિ-સન્નીણું ॥૬॥

દ્રવ્યપ્રાણ :

પાણિંદિઅતિબલૂસા, સાઉ દસ પાણ ચઉ છ સગ અકુ ।
ઇંગ-દુ-તિ-ચઉરિંદીણું, અસન્નિ-સન્નીણ નવ દસ ય ॥૭॥

અજીવતત્ત્વ :

ધમ્માડધમ્મા-ગાસા, તિય તિય ભેયા તહેવ અદ્ધા ય ।
ખંધા દેસ પએસા, પરમાણુ અજીવ ચઉદસહા ॥૮॥
ધમ્માડધમ્મા પુગ્ગલ, નહ કાલો પંચ હુંતિ અજજીવા ।
ચલણ-સહાવો ધમ્મો, થિર સંઠાણો અહમ્મો ય ॥૯॥
અવગાહો આગાસં, પુગ્ગલ-જીવાણ પુગ્ગલા ચઉહા ।
ખંધા દેસ પએસા, પરમાણૂ ચેવ નાયવ્વા ॥૧૦॥

પુદ્ગલનું લક્ષણ :

સદ્ધંધારા ઉજજોઅ, પભા છાયાતવેહિ અ ।
વાણુ ગંધ રસા ફાસા, પુગ્ગલાણું તુ લક્ખણું ॥૧૧॥
એગા કોડિ સત્તસકી, લક્ખા સતહત્તરી સહસ્સા ય ।
દો ય સયા સોલહિઆ, આવલિઆ ઇંગ મુહુત્તમ્મિ ॥૧૨॥

સમયાવલી મુહુત્તા, દીહા પફ્ખા ય માસ વરિસા ય ।
ભણિઓ પલિઆ સાગર, ઉસ્સપ્પિણી-સપ્પિણી કાલો ॥૧૩॥
પરિણામિ જીવ મુત્તં, સપએસા એગ ખિત્ત કિરિઆ ય ।
ણિચ્ચં કારણ કત્તા, સવ્વગય ઇંયર અપ્પવેસે ॥૧૪॥
સા ઉચ્ચગોઅ મણુદ્દુગ, સુરદ્દુગ પંચિંદિજાઈ પાણદેહા ।

પુણ્યતત્ત્વ :

આઈતિતાણૂણુ-વંગા, આઈમ-સંઘયાણ-સંકાણા ॥૧૫॥
વત્ત ચઉક્કા-ગુરુલહુ, પરઘા ઉસ્સાસ આય-વુજ્જોઅં ।
સુભખગાઈ નિમિણ તસદ્દસ, સુરનરતિરિઆઉ તિત્થયરં ॥૧૬॥
તસ બાયર પજ્જત્તં, પત્તેઅં થિરં સુભં ચ સુભગં ચ ।
સુસ્સર આઈજજ જસં, તસાઈ-દસગં ઇમં હોઈ ॥૧૭॥

પાપતત્ત્વ :

નાણં-તરાય દસગં, નવ બીએ નીઅ સાય મિચ્છત્તં ।
થાવર દસ નિરયતિગં, કસાય પાણવીસ તિરિયદ્દુગં ॥૧૮॥
ઈગ ખિ તિ ચઉ જાઈઓ, કુખગાઈ ઉવઘાય હુંતિ પાવસ્સ ।
અપસત્થં વત્ત-ચઉ, અપદ્દમ-સંઘયાણ-સંકાણા ॥૧૯॥
થાવર સુહુમ અપજ્જં, સાહારણ-મથિર-મસુભ દુભગાણિ ।
દુસ્સર-ણાઈજજ-જસં, થાવરદસગં વિવજ્જત્થં ॥૨૦॥

આશ્રિવતત્ત્વ :

ઈંદિઅ કસાય અવ્વય, જોગા પંચ ચઉ પંચ તિન્નિ કમા ।
કિરિયાઓ પાણવીસં, ઇમા ઉ તાઓ અણુક્કમસો ॥૨૧॥
કાઈઅ અહિગરણીઆ, પાઉસિયા પારિતાવણી કિરિયા ।
પાણાઈવાયરંભિઅ, પરિગ્ગહિયા માયવત્તી ય ॥૨૨॥

મિચ્છા-દંસણ-વત્તી, અપચ્ચખાણા ય દિટ્ઠિ પુટ્ઠી અ ।
 પાડુચ્ચિઅ સામંતો, વણીઅ નેસત્થિ સાહત્થી ॥૨૩॥
 આણવણિ વિઆરણિઆ, આણભોગા આણવકંખપચ્ચઈઆ- ।
 અન્ના પઓગ સમુદાણ, પિજ્જ દોસેરિયાવહિઆ ॥૨૪॥

સંવરતત્ત્વ :

સમિઈ ગુત્તી પરિસહ, જઈધમ્મો ભાવણા ચરિત્તાણિ ।
 પાણ તિ દુવીસ દસ બાર, પંચ ભેએહિં સગવન્ના ॥૨૫॥
 ઈરિયા-ભાસે-સણા-દાણે, ઉચ્ચારે સમિઈસુ અ ।
 માણગુત્તી વયગુત્તી, કાયગુત્તી તહેવ ય ॥૨૬॥

બાવીસ પરિષહ :

ખુહા પિવાસા સી ઉણહં, દંસા ચેલારઈત્થિઓ ।
 ચરિઆ નિસીહિયા સિજ્જા, અકુકોસ વહ જાયણા ॥૨૭॥
 અલાભ રોગ તણફાસા, મલ સક્કાર પરિસહા ।
 પન્ના અન્નાણ સમ્મત્તં, ઈઅ બાવીસ પરિસહા ॥૨૮॥

દશવિધ યત્તિધર્મ :

ખંતી મદ્દવ અજ્જવ, મુત્તી તવ સંજમે અ બોધવ્વે ।
 સચ્ચં સોઅં આર્કિયાણંય બંભં ચ જઈ ધમ્મો ॥૨૯॥

બાર ભાવના :

પઢમ-મણિચ્ચ-મસરણં, સંસારો એગયા ય અન્નત્તં ।
 અસુઈત્તં આસવ, સંવરો ય તહ નિજ્જરા નવમી ॥૩૦॥
 લોગસહાવો બોહી, દુલહા ધમ્મસ્સ સાહગા અરિહા ।
 એઆઓ ભાવણાઓ, ભાવેઅવ્વા પયત્તેણં ॥૩૧॥

ચારિત્રના પ્રકાર :

સામાઈઅત્થ પઢમં, છેઓવઠ્ઠાવણં ભવે બીયં ।
પરિહારવિસુદ્ધીઅં, સુહુમં તહ સંપરાયં ચ ॥૩૨॥
તત્તો અ અહકખાયં, ખાયં સવ્વંમિ જીવલોગમ્મિ ।
જં ચરિઊણ સુવિહિઆ, વચ્ચંતિ અયરામરં ઠાણં ॥૩૩॥

નિર્જરા તત્ત્વ :

આણસણ-મૂણોઅરિયા, વિત્તીસંખેવાણં રસચ્ચાઓ ।
કાયકિલેસો સંલીણયા ય, બજ્જો તવો હોઈ ॥૩૪॥
પાયચ્છિત્તં વિણઓ, વેયાવચ્ચં તહેવ સજ્જાઓ ।
ઝાણં ઉસ્સગ્ગો વિ અ, અબ્બિંતરઓ તવો હોઈ ॥૩૫॥

બંધ તત્ત્વ :

બારસ વિહં તવો નિજ્જરા ય, બંધો ચઉ-વિગપ્પો અ ।
પયઈ-ટિઠઈ-અણુભાગ-પએસ-ભેએહિં નાયવ્વો ॥૩૬॥
પયઈ સહાવો વુત્તો, કિઈ કાલાવહારણં ।
અણુભાગો રસો ણેઓ, પએસો દલ-સંચઓ ॥૩૭॥

આઠ કર્મના દ્રષ્ટાંત :

પડ-પડિહાર-સિ-મજ્જ, હડ-ચિત્ત-કુલાલ-ભંડગારીણં ।
જહ એએસિં ભાવા, કમ્માણ વિ જાણ તહ ભાવા ॥૩૮॥

આઠ કર્મના ભેદ :

ઈહ નાણ-દંસણા-વરણ, વેય-મોહાઉ-નામ-ગોઆણિ ।
વિગ્ધં ચ પાણ નવ દુ, અટ્ઠવીસ ચઉ તિસય દુ પાણવિહં ॥૩૯॥

કર્મની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ :

નાણે અ દંસાણાવરણે, વેઅણિએ ચેવ અંતરાએ અ ।
તીસં કોડાકોડી, અચરાણં કિંઈ અ ઉફ્કોસા ॥૪૦॥
સત્તર કોડાકોડી, મોહણિએ વીસ નામ ગોએસુ ।
તિત્તીસં અચરાઈ, આઉટિઠઈ બંધ ઉફ્કોસા ॥૪૧॥

કર્મની જઘન્ય સ્થિતિ :

બારસ મુહુત્ત જહના, વેચણિએ અટ્ઠ નામ ગોએસુ ।
સેસાણંતમુહુત્તં, એયં બંધ-કિંઈ-માણં ॥૪૨॥

મોક્ષતત્ત્વ :

સંત-પય-પરવાણયા, દલ્લ-પમાણં ચ ખિત્ત-કુસાણા ચ ।
કાલો અ અંતરં ભાગ, ભાવે અપ્પાબહું ચેવ ॥૪૩॥
સંતં સુદ્ધપયત્તા, વિજજંતં ખકુસુમલ્લ ન અસંતં ।
મુક્ખત્તિ પયં તસ્સ ઉ, પરવાણા મગ્ગાણાઈહિં ॥૪૪॥
ગઈ ઈંદિએ અ કાએ, જોએ વેએ કસાય નાણે ચ ।
સંજમ દંસાણ લેસા, ભવ સમ્મે સન્નિ આહારે ॥૪૫॥
નરગઈ પાણિંદિ તસ ભવ, સન્નિ અહુક્ખાય ખઈઅસમ્મતે ।
મુક્ખોડાણાહાર કેવલ, દંસાણનાણે ન સેસેસુ ॥૪૬॥
દલ્લપમાણે સિદ્ધાણં, જીવ-દલ્લાણિ હંતિડાણંતાણિ ।
લોગસ્સ અસંખિજજે, ભાગે ઈફ્કો ચ સલ્લે વિ ॥૪૭॥
કુસાણા અહિયા કાલો, ઈગ સિદ્ધ-પુરુચ્ચ સાઈઓણંતો ।
પડિવાયાડભાવાઓ, સિદ્ધાણં અંતરં નત્થિ ॥૪૮॥
સલ્લજિયાણમાણંતે, ભાગે તે તેસિં દંસાણં નાણં ।
ખઈએ ભાવે પરિણામિએ, અ પુણ હોઈ જીવતં ॥૪૯॥

થોવા નપુંસ સિદ્ધા, થી નર સિદ્ધા કમોણ સંખગુણા ।
 ઇઅ મુક્ષતત્તમેઅં, નવતત્તા લેસઓ ભણિઆ ॥૫૦॥
 જીવાઈ નવ પયત્થે, જો જાણઈ તસ્સ હોઈ સમ્મતં ।
 ભાવેણ સદ્દહંતો, અયાણમાણેવિ સમ્મતં ॥૫૧॥

સમ્યક્ત્વનું લક્ષણ :

સવ્વાઈ જિણેસર ભાસિઆઈ, વયાણાઈ નમ્મહા હુંતિ ।
 ઇઅ બુદ્ધી જસ્સ માણે, સમ્મતં નિચ્ચલં તસ્સ ॥૫૨॥

સમ્યક્ત્વથી થતો લાભ :

અંતોમુહુત્ત-મિતંપિ, ફાસિઅં હુજજ જેહિં સમ્મતં ।
 તેસિં અવડ્ઢ પુગ્ગલ, પરિઅટ્ટો ચેવ સંસારો ॥૫૩॥
 ઉસ્સપ્પિણી અણંતા, પુગ્ગલ-પરિઅટ્ટઓ મુણેઅવ્વો ।
 તે-ણંતા-તીઅદ્ધા, અણાગયદ્ધા અણંતગુણા ॥૫૪॥

સિદ્ધના ભેદો :

જિણઅજિણ તિત્થડતિત્થા, ગિહિ અન્ન સલિંગ થીનર નપુંસા ।
 પત્તેય સયંબુદ્ધા, બુદ્ધબોહિય ઇક્કણિક્કા ય ॥૫૫॥
 જિણસિદ્ધા અરિહંતા, અજિણસિદ્ધા ય પુંડરિઆ પમુહા ।
 ગણહારિ તિત્થ સિદ્ધા, અતિત્થસિદ્ધા ય મરુદેવી ॥૫૬॥
 ગિહિલિંગ સિદ્ધ ભરહો, વક્કલચીરી ય અન્નલિંગમ્મિ ।
 સાહૂ સલિંગસિદ્ધા, થી-સિદ્ધા ચંદણા-પમુહા ॥૫૭॥
 પુંસિદ્ધા ગોયમાઈ, ગાંગેયાઈ નપુંસયા સિદ્ધા ।
 પત્તેય-સયંબુદ્ધા, ભણિયા કરકંડુ-કવિલાઈ ॥૫૮॥
 તહ બુદ્ધબોહિ ગુરુબોહિયા ય, ઇગસમયે એગ સિદ્ધા ય ।
 ઇગ સમયે વિ અણેગા, સિદ્ધા તે-ણેગ સિદ્ધા ય ॥૫૯॥

જઈઆઈ હોઈ પુચ્છા, જિણાણ મગ્ગમિ ઉત્તરં તઈયા ।
ઈક્કસ્સ નિગોયસ્સ, અણંતભાગો ય સિદ્ધિ-ગઓ ॥૬૦॥

શ્રી દંડક પ્રકરણ

નમિઉં ચઉવીસ જિણે, તસ્સુત્ત-વિયાર-લેસ-દેસણઓ ।
દંડગ-પએહિં તે ચિય, થોસામિ સુણેહ ભો ભવ્વા ॥૧॥

૨૪ દંડક :

નેરઈઆ અસુરાઈ, પુઢવાઈ-બેઈદિયાદઓ ચેવ ।
ગબ્ભય-તિરિય-મણુસ્સા, વંતર-જોઈસિય-વેમાણી ॥૨॥

૨૪ દ્વાર :

સંખિત્તયરી ઉ ઈમા, સરીર-મોગાહણા ય સંઘયાણા ।
સન્ના સંઠાણ કસાય, લેસિન્દિય દુસમુઘયાયા ॥૩॥
દિટ્ઠી દંસણ નાણે, જોગુ-વઓગો-વવાય ચવાણ કિઈ ।
પજજત્તિ કિમાહારે, સન્નિગઈ આગઈ વેએ ॥૪॥

શરીર દ્વાર :

ચઉ ગબ્ભ-તિરિય વાઉસુ, મણુઆણં પંચ સેસ તિસરીરા ।
થાવરચઉગે દુહઓ, અંગુલઅસંખભાગતાણૂ ॥૫॥

અવગાહના દ્વાર :

સવ્વેસિં પિ જહન્ના, સાહાવિય અંગુલસ્સ અસંખંસો ।
ઉક્કોસ પાણસયઘણુ, નેરઈયા સત્ત હત્થ સુરા ॥૬॥
ગબ્ભતિરિ સહસ જોયાણ, વણસ્સઈ અહિય જોયાણસહસ્સં ।
નર તેઈદિ તિગાઊ, બેઈદિય જોયાણે બાર ॥૭॥

જોયાણ-મેગં ચઉરિંદિ-દેહ-મુચ્ચત્તાણં સુએ ભણિઅં ।
 વેઉવ્વિય-દેહં પુણ, અંગુલ-સંખંસમારંભે ॥૮॥
 દેવ નર અહિયલક્ખં, તિરિયાણં નવ ય જોયાણ-સયાઈ ।
 દુગુણં તુ નારયાણં, ભણિયં વેઉવ્વિય-સરીરં ॥૯॥
 અંતમુહુતં નિરએ, મુહુત્ત ચત્તારિ તિરિય-મણુએસુ ।
 દેવેસુ અદ્ધમાસો, ઉક્કોસ વિઉવ્વણા-કાલો ॥૧૦॥

સંઘયાણ દ્વાર :

થાવરસુર-નેરઈઆ, અસ્સંઘયાણા ય વિગલ-છેવહા ।
 સંઘયાણ-છગ્ગં ગબ્ભય-નર-તિરિએસુ વિ મુણેયવ્વં ॥૧૧॥

સંજ્ઞા દ્વાર :

સવ્વેસિં ચઉ દહ વા, સન્ના સવ્વે સુરા ય ચઉરંસા ।
 નર તિરિય છ સંઠાણા, હુંડા વિગલિંદિ-નેરઈયા ॥૧૨॥

સંસ્થાન દ્વાર :

નાણાવિહ ધય સૂઈ, બુબ્બુય વાણ વાઉ તેઉ અપકાયા ।
 પુઢવી મસૂર-ચંદા-કારાસંઠાણઓ ભણિયા ॥૧૩॥
 સવ્વે વિ ચઉકસાયા, લેસછગ્ગં ગબ્ભતિરિય મણુએસુ ।
 નારય-તેઉ વાઉ, વિગલા વેમાણિય તિલેસા ॥૧૪॥

ઈન્દ્રિય દ્વાર-સમુઘાત દ્વાર :

જોઈસિય તેઉલેસા, સેસા સવ્વેવિ હુંતિ ચઉલેસા ।
 ઈંદિયદારં સુગમં, મણુઆણં સત્ત સમુઘાયા ॥૧૫॥
 વેયાણ કસાય મરણે, વેઉવ્વિય તેયએ ય આહારે ।
 કેવલિ ય સમુઘાયા, સત્ત ઈમે હુંતિ સન્નીણં ॥૧૬॥

એર્ગિંદિયાણ કેવલ, તેઉ-આહારગ વિણા ઉ ચત્તારિ ।
તે વેઉવિવિય વજજા, વિગલા-સત્રીણ તે ચેવ ॥૧૭॥

દષ્ટિ દ્વાર :

પાણ ગબ્ભતિરિસુરેસુ, નારય વાઉસુ ચઉર તિય સેસે ।
વિગલ દુદિટ્ટી થાવર, મિચ્છત્તિ સેસ તિય દિટ્ટી ॥૧૮॥

દર્શન દ્વાર :

થાવરબિતિસુ અચક્ખૂ, ચઉરિંદિસુ તદ્દુગં સુએ ભણિઅં ।
મણુઆ ચઉ દંસણિણો, સેસેસુ તિગં તિગં ભણિયં ॥૧૯॥

જ્ઞાન દ્વાર :

અત્તાણ નાણ તિયતિય, સુર તિરિ નિરએ થિરે અનાણદુગં ।
નાણત્તાણ દુ વિગલે, મણુએ પાણ નાણ તિ અનાણા ॥૨૦॥

યોગ દ્વાર :

ઇક્કારસ સુરનિરએ, તિરિએસુ તેર પનર મણુએસુ ।
વિગલે ચઉ પાણ વાએ, જોગતિયં થાવરે હોઇ ॥૨૧॥
ઉવઓગા મણુએસુ, બારસ નવ નિરય તિરિય દેવેસુ ।
વિગલદુગે પાણ છક્કં, ચઉરિંદિસુ થાવરે તિયગં ॥૨૨॥

ઉપપાત દ્વાર :

સંખમસંખા સમયે, ગબ્ભય તિરિ વિગલ નારય સુરા ય ।
મણુઆ નિયમા સંખા, વણ-ણંતા થાવર અસંખા ॥૨૩॥

સ્થિતિ દ્વાર :

અસન્નિ નર અસંખા, જહ ઉવવાએ તહેવ ચવણે વિ ।
બાવીસ સગ તિ દસવાસ-સહસ્સ ઉક્કિંદ પુઢવાઇ ॥૨૪॥

તિદિણગિ તિપદ્માઉ-નરતિરિ સુર નિરય સાગર તિતીસા ।
 વંતર પલ્લં જોઈસ, વરિસલક્ષ્મ્યાહિયં પલિયં ॥૨૫॥
 અસુરાણ અહિય અયરં, દેસૂણદુપલ્લયં નવ નિકાયે ।
 બારસવાસુણ પણદિણ, છમ્માસુક્કિંદ્ર વિગલાઉ ॥૨૬॥
 પુઢવાઈ-દસ પયાણં, અંતમુહુત્તં જહન આઉઠિઈ ।
 દસસહસવરિસઠિઈઆ, ભવાણાહિવનિરયવંતરિઆ ॥૨૭॥

પર્યામ દ્વાર :

વેમાણિય જોઈસિયા, પલ્લતયકુંસ આઉઆ હુંતિ ।
 સુરનરતિરિનિરએસુ છ, પજજત્તી થાવરે ચઉગં ॥૨૮॥

કિમાહાર દ્વાર :

વિગલે પંચ પજજત્તી, છદ્ધિસિઆહાર હોઈ સવ્વેસિં ।
 પણગાઈ-પયે ભયાણા, અહ સન્નિ તિયં ભણિસ્સામિ ॥૨૯॥
 ચઉવિહસુરતિરિએસુ, નિરએસુ અ દીહકાલિગી સન્ના ।
 વિગલે હેઉવએસા, સન્નારહિયા થિરા સવ્વે ॥૩૦॥
 મણુઆણ દીહકાલિય, દિઢ્ઠીવાઓવએસિયા કેવિ ।
 પજજપણતિરિમણુઅચ્ચિય, ચઉવિહદેવેસુ ગચ્છંતિ ॥૩૧॥

ગતિ-આગતિ દ્વાર :

સંખાઉ પજજ પાણંદિ, તિરિય-નરેસુ તહેવ પજજત્તે ।
 ભૂ-દગ-પત્તેયવણે, એએસુ ચ્ચિય સુરાગમાણં ॥૩૨॥
 પજજત્તસંખગબ્ભય, તિરિયનરા નિરયસત્તગે જંતિ ।
 નિરય ઉવઢા એએસુ, ઉવવજજંતિ ન સેસેસુ ॥૩૩॥
 પુઢવી-આઉ-વાણસ્સઈ-મજ્જે નારયવિવજ્જિયા જીવા ।
 સવ્વે ઉવવજજંતિ, નિય નિય કમ્માણુમાણેણં ॥૩૪॥

પુઢવાઈ-દસ પએસું, પુઢવી આઊ વણસસઈ જંતિ ।
 પુઢવાઈદસપએહિ ય, તેઊ-વાઊસુ ઉવવાઓ ॥૩૫॥
 તેઊવાઊ-ગમણું, પુઢવી-પમુહંમિ હોઈ પયનવગે ।
 પુઢવાઈઠાણદસગા, વિગલાઈતિયં તહિં જંતિ ॥૩૬॥
 ગમણા-ગમણું ગબ્ભય, તિરિયાણું સયલજીવકાણેસુ ।
 સવ્વત્થ જંતિ મણુઆ, તેઊવાઊહિં નો જંતિ ॥૩૭॥

વેદ દ્વાર :

વેયતિય તિરિ-નરેસુ, ઇત્થી પુરિસો ય ચઉવિહ-સુરેસુ ।
 થિરવિગલનારએસુ, નપુંસવેઓ હવઈ એગો ॥૩૮॥
 પજજ મણુ બાયરગી, વેમાણિયભવાણનિરયવંતરિયા ।
 જોઈસ ચઉ પણતિરિયા, બેઈદિય તેઈદિય ભૂ આઊ ॥૩૯॥
 વાઊ વણસસઈ ચિય, અહિયા અહિયા કમેણિમે હુંતિ ।
 સવ્વેવિ ઇમે ભાવા, જિણા મએ ણંતસો પત્તા ॥૪૦॥
 સંપઈ તુમ્હ ભત્તસ્સ, દંડગ પય ભમાણ ભગ્ગહિયયસ્સ ।
 દંડતિય-વિરય-સુલહં, લહુ મમ દિંતુ મુક્ખપયં ॥૪૧॥
 સિરિજિણહંસ મુણીસર, રજજે સિરિધવલયંદ-સીસેણ ।
 ગજસારેણ લિહિયા, એસા વિન્નત્તિ અપ્પહિયા ॥૪૨॥

શ્રી લઘુસંગ્રહણી પ્રકરણ

નમિય જિણું સવ્વન્નું, જગપુજજં જગગુરું મહાવીરં ।
 જંબૂદીવપયત્થે, વુચ્છં સુત્તા સપરહેઊ ॥૧॥
 ખંડા જોયાણ વાસા, પવ્વય કૂડા ય તિત્થ સેઢીઓ ।
 વિજય-દહ-સલિલાઓ, પિંડેસિં હોઈ સંઘયાણી ॥૨॥

નઉઅસયં ખંડાણં, ભરહ-પમાણેણ ભાઈએ લક્ષ્મે ।
અહવા નઉઅ-સયગુણં, ભરહપમાણં હવઈ લક્ષ્મં ॥૩॥

ખંડની સંખ્યા :

અહવેગ ખંડે ભરહે, દો હિમવંતે અ હેમવઈ ચઉરો ।
અહ મહાહિમવંતે, સોલસ ખંડાઈ હરિવાસે ॥૪॥
બત્તીસં પુણ નિસદે, મિલિઆ તેસટ્ઠ બીયપાસે વિ ।
ચઉસટ્ઠી ઉ વિદેહે, તિરાસિપિંડે ઉ નઉય-સયં ॥૫॥

યોજન દ્વાર :

જોયાણ પરિમાણાઈ, સમચઉરંસાઈ ઈત્થ ખંડાઈ ।
લક્ષ્મસ્સ ચ પરિહીએ, તપ્પાયગુણે ચ હુંતેવ ॥૬॥

ક્ષેત્ર દ્વાર :

વિક્ખંભ વગ્ગ દહગુણ, કરણી વટ્ટસ્સ પરિરઓ હોઈ ।
વિક્ખંભ પાય ગુણિઓ, પરિરઓ તસ્સ ગણિય-પયં ॥૭॥
પરિહી તિલક્ખ સોલસ, સહસ્સ દો ચ સય સત્તવીસહિયા ।
કોસ તિગ-કાવીસં, ધણુસય તેરંગુલદ્ધહિઅં ॥૮॥
સત્તેવ ચ કોડિ સયા, નઉઆ છપ્પત્ત સય-સહસ્સાઈ ।
ચઉનઉયં ચ સહસ્સા, સયં દિવડ્ઠં ચ સાહિયં ॥૯॥
ગાઉઅ-મેગં પનરસ, ધણૂસયા તહ ધણૂણિ પત્તરસ ।
સટ્ઠિં ચ અંગુલાઈ, જંબૂદીવસ્સ ગણિયપયં ॥૧૦॥

પર્વત દ્વાર :

ભરહાઈ સત્ત વાસા, વિચક્ક ચઉ ચઉરતિંસ વટ્ઠિયરે ।
સોલસ વક્ખારગિરી, દો ચિત્ત વિચિત્ત દો જમગા ॥૧૧॥

દોસય કણય-ગિરીણં, ચઉ ગયદંતા ય તહ સુમેરૂ ય ।
 છ વાસહરા પિંડે, એગુણસત્તરિ સયા દુન્નિ ॥૧૨॥
 સોલસ વક્ખારેસુ, ચઉ ચઉ કૂડા ય હંતિ પત્તેયં ।
 સોમાણસ ગંધમાયાણ, સત્તક ય રુપ્પિ-મહાહિમવે ॥૧૩॥
 ચઉત્તીસવિયડ્ઢેસુ, વિજજીપ્પહ-નિસઢ-નીલવંતેસુ ।
 તહ માલવંત સુરગિરિ, નવ નવ કૂડાઈ પત્તેયં ॥૧૪॥
 હિમ સિહરિસુ ઇક્કારસ, ઇય ઇગસટ્ઠીગિરીસુ કૂડાણં ।
 એગત્તે સવ્વધણં, સય ચઉરો સત્તસટ્ઠી ય ॥૧૫॥

કૂટ દ્વાર :

ચઉ સત્ત અહ-નવગે-ગારસ-કૂડેહિં ગુણહ જહસંખં ।
 સોલસ દુ દુ ગુણયાલં, દુવે ય સગસટ્ઠિ સય-ચઉરો ॥૧૬॥
 ચઉત્તીસં વિજએસું, ઉસહકૂડા અહ મેરુજંબુમ્મિ ।
 અહ ય દેવકુરાએ, હરિકૂડ હરિસ્સહે સટ્ઠી ॥૧૭॥

તિર્થ દ્વાર :

માગહવરદામપભાસ, તિત્થ વિજયેસુ એરવય-ભરહે ।
 ચઉત્તીસા તિહિં ગુણિયા, દુરુત્તર-સયં તુ તિત્થાણં ॥૧૮॥

શ્રેણી દ્વાર :

વિજજાહર-અભિઓગિય, સેઢીઓ દુન્નિ દુન્નિ વેઅડ્ઢે ।
 ઇય ચઉગુણ ચઉત્તીસા, છત્તીસસયં તુ સેઢીણં ॥૧૯॥

વિજય દ્વાર :

ચક્કી-જેઅવ્વાઈ, વિજયાઈ ઇત્થ હંતિ ચઉત્તીસા ।
 મહદહ છપ્પઉમાઈ, કુરૂસુ દસગંતિ સોલસગં ॥૨૦॥

નદી દ્વાર :

ગંગા સિંધૂ રતા, રત્તવઈ ચઉ નઈઓ પતેયં ।
ચઉદસહિં સહસ્સેહિં, સમગં વચ્ચંતિ જલહિંમિ ॥૨૧॥
એવં અબ્ધિંતરિયા, ચઉરો પુણ અક્રવીસ સહસ્સેહિં ।
પુણરવિ છપ્પત્રેહિં, સહસ્સેહિં જંતિ ચઉ સલિલા ॥૨૨॥
કુરુમજ્જે ચઉરાસી, સહસ્સાઈ તહ ય વિજય સોલસસુ ।
બત્તીસાણ નઈણં, ચઉદસસહસ્સાઈ પતેયં ॥૨૩॥
ચઉદસ સહસ્સ ગુણિઆ, અડતીસ નઈઓ વિજય મજ્જિઝલ્લા ।
સીઓયાએ નિવંતિ, તહય સીયાઈ એમેવ ॥૨૪॥
સીયા સીઓયા વિય, બત્તીસસહસ્સ પંચ-લક્ષ્મેહિં ।
સવ્વે ચઉદસ-લક્ષ્મા, છપ્પત્ર-સહસ્સ-મેલવિયા ॥૨૫॥
છજ્જોયાણે સકોસે, ગંગા-સિંધૂણ વિત્થરો મૂલે ।
દસ ગુણિઓ પજ્જંતે, ઈય દુદ્ધ ગુણાણેણ સેસાણં ॥૨૬॥
જોયાણ સયમુચ્ચિટ્ઠા, કણયમયા સિહરિ-ચુલ્લ હિમવંતા ।
રુપ્પિમહાહિમવંતા, દુસઉચ્ચા રુપ્પ-કણયમયા ॥૨૭॥
ચત્તારિ જોયાણસએ, ઉચ્ચિટ્ઠો નિસઢ નીલવંતો ય ।
નિસઢો તવણિજ્જમઓ, વેરુલિઓ નીલવંતગિરી ॥૨૮॥
સવ્વેવિ પવ્વયવરા, સમયક્ખિત્તંમિ મંદરવિહૂણા ।
ધરણિતલે ઉવગાઢા, ઉસ્સેહ ચઉત્થભાયંમિ ॥૨૯॥
ખંડાઈ ગાહાહિં, દસહિં દારેહિં જંબુદીવસ્સ ।
સંઘયાણી સમ્મત્તા, રઈયા હરિભદ્ર-સૂરીહિં ॥૩૦॥

ત્રણ ભાષ્ય

પ્રથમ શ્રી ચૈત્યવંદન ભાષ્ય

વંદિતુ વંદણિજજે, સવ્વે ચિઈવંદણાઈ સુવિયારં ।

બહુ વિત્તિ-ભાસ-ચુણી, સુયાણુસારેણ વુચ્છામિ ॥૧॥

૨૪ મુખ્ય દ્વાર : પેટા ભેદની સંખ્યા સાથે

દહતિગ-અહિગમ પાણગં, દુદિસિ-તિહુગ્ગહ-તિહાઉવંદણયા ।

પણિવાય-નમુક્કારા, વત્તા સોલ-સય-સીયાલા ॥૨॥

ઇંગસીઈ સયં તુ પયા, સગનઉઈ સંપયાઓ પણ દંડા ।

બાર અહિગાર ચઉ વંદણિજજ, સરણિજજ ચઉહ જિણા ॥૩॥

ચઉરો થુઈ નિમિત્તક, બાર હેઉ અ સોલ આગારા ।

ગુણવીસ દોસ ઉસ્સગ્ગ, માણ થુતં ચ સગવેલા ॥૪॥

દસ આસાયાણ-ચાઓ, સવ્વે ચિઈવંદણાઈ ઠાણાઈ ।

ચઉવીસ દુવારેહિં, દુસહસ્સા હુંતિ ચઉસયરા ॥૫॥

દસત્રિક :

તિત્તિ નિસીહી તિત્તિ ઉ, પયાહિણા તિત્તિ ચેવ ચ પાણામા ।

તિવિહા પૂયા ચ તહા, અવત્થ-તિય-ભાવાણં ચેવ ॥૬॥

તિદિસિ નિરિક્ખાણ-વિરઈ, પયભૂમિ-પમજજણં ચ તિક્ખુત્તો ।

વત્તાઈ-તિયં મુદ્ધા-તિયં ચ તિવિહં ચ પણિહાણં ॥૭॥

નિસીહિ ત્રિક :

ધર-જિણહર-જિણપૂયા, વાવારચ્ચાયઓ નિસીહિ-તિગં ।

અગ્ગ-દારે મજ્જે, તઈયા ચિઈ-વંદણા-સમએ ॥૮॥

પ્રણામ ત્રિક :

અંજલિબદ્ધો અદ્ધોણઓ અ પંચંગઓ અ તિ પાણામા ।
સવ્વત્થ વા તિવારં, સિરાઈ-નમાણે પાણામ-તિયં ॥૮॥

પૂજા ત્રિક :

અંગગભાવ-ભેયા, પુષ્કાહારથુઈહિં પૂયતિગં ।
પંચુવયારા અટ્ઠો-વયાર સવ્વોવયારા વા ॥૧૦॥

અવસ્થા ત્રિક :

ભાવિજ્જ અવત્થતિયં, પિંડત્થ પયત્થ રૂવ-રહિયતં ।
છઉમત્થ કેવલિતં, સિદ્ધતં ચેવ તસ્સત્થો ॥૧૧॥
ન્હવણચ્ચગેહિં છઉમત્થ-વત્થ પડિહારગેહિં કેવલિયં ।
પલિયંકુસ્સગ્ગેહિ અ, જિણસ્સ ભાવિજ્જ સિદ્ધતં ॥૧૨॥

દિશિ નિરીક્ષણ વર્જન ત્રિક :

ઉઠ્ઠાહો તિરિઆણં, તિદિસાણ નિરિક્ખાણં ચઈજ્જહવા ।
પચ્છિમ-દાહિણ-વામાણ, જિણમુહન્નત્થ-દિક્કિ-જુઓ ॥૧૩॥

વર્ણત્રિક મુદ્રા ત્રિક :

વન્નતિયં વન્નત્થા-લંબણમાલંબણં તુ પડિમાઈ ।
જોગ-જિણ-મુત્તસુત્તી, મુદ્દાભેઓણ મુદ્ધતિયં ॥૧૪॥

યોગ મુદ્રા :

અન્નુન્નંતરિઅંગુલિ-કોસાગારેહિં દોહિં હત્થેહિં ।
પિટ્ઠોવરિ કુપ્પર, સંઠિએહિં તહ જોગમુદ્ધત્તિ ॥૧૫॥

જિન મુદ્રા :

ચત્તારિ-અંગુલાઈ, પુરઓ ઊણાઈ જત્થ પચ્છિમઓ ।
પાયાણં ઉસ્સગ્ગો, એસા પુણ હોઈ જિણમુદ્દા ॥૧૬॥

મુક્તાસુક્તી મુદ્રા :

મુક્તાસુક્તી મુદ્રા, જત્ય સમા દોવિ ગબ્ભિઆ હત્થા ।

તે પુણ નિલાડદેસે, લગ્ગા અન્ને અલગ્ગત્તિ ॥૧૭॥

પંચંગો પણિવાઓ, થયપાઢો હોઈ જોગમુદ્દાએ ।

વંદણ જિણમુદ્દાએ, પણિહાણં મુત્તસુક્તીએ ॥૧૮॥

પ્રણિધાન ત્રિક :

પણિહાણતિગં ચેઈઅ-મુણિવંદણ-પત્થાણાસરૂવં વા ।

માણ-વય-કાએગતં, સેસ-તિયત્થો ય પયડુત્તિ ॥૧૯॥

પાંચ અભિગમ :

સચ્ચિત્તદ્વવ્વમુજ્જણ-મચ્ચિત્તમણ્ણજ્જણં મણેગતં ।

ઈગ-સાડિ ઉત્તરાસંગુ, અંજલી સિરસિ જિણ-દ્દિટ્ઠે ॥૨૦॥

ઈઅ પંચવિહાભિગમો, અહવા મુચ્ચંતિ રાયચિણ્ણાઈ ।

ખગ્ગં છત્તોવાણહ, મઉં ચમરે અ પંચમએ ॥૨૧॥

અવગ્રહ :

વંદંતિ જિણે દાહિણ, દ્દિસિક્કઆ પુરિસ વામદિસિ નારી ।

નવકર જહન સક્રિકર, જિઠ મજ્જુગ્ગહો સેસો ॥૨૨॥

ત્રણ પ્રકારના વંદન :

નમુક્કારેણ જહના, ચિઈવંદણ મજ્જ દંડ-થુઈ-જુઅલા ।

પાણ દંડ-થુઈ-ચઉક્કગ, થયપણિહાણેહિં ઉક્કોસા ॥૨૩॥

અન્ને બિંતિ ઈગેણં, સક્ક-ત્થએણં જહન-વંદણયા ।

તદ્દુગ-તિગેણ મજ્જા, ઉક્કોસા ચઉહિં પંચહિં વા ॥૨૪॥

પંચાંગ પ્રણિપાત અને સ્તુતિ :

પણિવાઓ પંચંગો, દો જાણુ કરદુગુત્તમંગં ચ ।

સુમહત્થ નમુક્કારા, ઇંગ દુગ તિંગ જાવ અઢસયં ॥૨૫॥

કુલ અક્ષરો :

અડસટ્ઠિ અઢવીસા, નવનઉયસયં ચ દુસય-સગનઉયા ।

દોગુણતીસ દુસઢા, દુસોલ અડનઉયસય દુવન્નસયં ॥૨૬॥

ઇઅ નવકાર-ખમાસમાણ, ઇરિઅ-સક્કત્થઆઈ દોસુ ।

પણિહાણેસુ અ અદુરુત્ત, વન્ન સોલસય સીયાલા ॥૨૭॥

કુલ પદો :

નવ બત્તીસ તિત્તીસા, તિયત્ત અડવીસ સોલ વીસ પયા ।

મંગલ ઇરિયા-સક્કત્થયાઈસુ એગસીઈસયં ॥૨૮॥

કુલ સંપદાઓ :

અઢઢ નવઢ ય અઢવીસ, સોલસ ય વીસ વીસામા ।

કમસો મંગલ-ઇરિયા, સક્કત્થયાઈસુ સગનઉઈ ॥૨૯॥

૧-૧ સૂત્રમાં અક્ષરો, પદો, સંપદાઓ :

વાણ્ણઢસટ્ઠિ નવ પય, નવકારે અઢ સંપયા તત્થ ।

સગ સંપય પય તુલ્લા, સતરખ્ખર અટ્ઠમી દુ પયા ॥૩૦॥

ખમાસમાણ સૂત્ર તથા ઇરિયાવહીયા :

પણિવાય અખ્ખરાઈ, અઢાવીસં તહા ય ઇરિયાએ ।

નવનઉઅ-મખ્ખરસયં, દુત્તીસ પય સંપયા અઢ ॥૩૧॥

સંપદાના આદિ પદ :

દુગ દુગ-ઇંગ ચઉ ઇંગ પાણ, ઇંગાર છગ ઇરિય-સંપયાઈપયા ।

ઇચ્છા ઇરિ ગમ પાણા, જે મે એગિંદિ અભિ તરસ ॥૩૨॥

સંપદાના નામ :

અબ્ભુવગમો નિમિત્તં, ઓહે-અરહેઉ-સંગહે પંચ ।

જીવ-વિરાહણ-પડિક્કમાણ-ભેયઓ તિન્નિ ચૂલાએ ॥૩૩॥

શકસ્તવ :

દુ-તિ-ચઉ પાણ પાણ પાણ દુ, ચઉતિપયસક્કત્થયસંપયાઇપયા ।

નમુ-આઇગ પુરિસો-લોગુ અભય ધમ્મપ્પજિણસવ્વં ॥૩૪॥

સંપદાના નામ :

થોઅવ્વ સંપયા ઓહ, ઇયરહેઉ-વઓગ તદ્દેઉ ।

સવિસેસુવઓગ સરૂવ-હેઉ નિયસમ-ફલય મુક્ખે ॥૩૫॥

શકસ્તવ ચૈત્યસ્તવ :

દો સગનઉઆ વન્ના, નવસંપય પય તિત્તીસ સક્કત્થએ ।

ચેઇયથયક-સંપય, તિયત્ત-પય વન્ન-દુસયગુણતીસા ॥૩૬॥

દુ છ સગ નવ તિયછ ચ્યઉ-છપ્પય ચિઇસંપયા પયા પદમા ।

અરિહં વંદણ સદ્ધા, અન્ન સુહુમ એવ જા તાવ ॥૩૭॥

સંપદાના નામો :

અબ્ભુવગમો નિમિત્તં, હેઉ ઇગ બહુ વયંત આગારા ।

આગંતુગ આગારા, ઉસ્સગ્ગાવહિ સરૂવક ॥૩૮॥

નામથયાઇસુ સંપય, પયસમ અડવીસ સોલ વીસ કમા ।

અદુરુત્ત-વન્ન દોસક-દુસયસોલ-કનઉઅસયં ॥૩૯॥

ત્રણ પ્રણિધાન સૂત્ર :

પણિહાણિ દુવન્નસયં, કમેણ સગતિ ચઉવીસ તિત્તીસા ।

ગુણતીસ અઢવીસા, ચઉતી-સિગતીસ બાર ગુરુ વન્ના ॥૪૦॥

પાણદંડા સફ્કત્થય, ચેઇઅ નામ સુઅ સિદ્ધત્થય ઇત્થ ।
દો ઇંગ દો દો પંચ ય, અહિગારા બારસ કમેણ ॥૪૧॥

પાંચ દંડક-૧૨ અધિકાર :

નમુ જેઅ અ અરિહં લોગ-સવ્વ પુફ્ખ તમ સિદ્ધ જો દેવા ।
ઉજિજં ચત્તા વેઆ, વચ્ચગ અહિગાર પઢમપયા ॥૪૨॥

અધિકારના વિષયો :

પઢમ-હિગારે વંદે, ભાવજિણે, બીયએ ઉ દવ્વજિણે ।
ઇંગચેઇય-ઠવાણ જિણે, તઇય ચઉત્થંમિ નામજિણે ॥૪૩॥
તિહુઆણ-ઠવાણ જિણે પુણ, પંચમએ વિહરમાણ જિણ છટ્ઠે ।
સત્તમએ સુયનાણં, અઢ્ઢમએ સવ્વ-સિદ્ધથુઇ ॥૪૪॥
તિત્થાહિવ-વીરથુઇ, નવમે દસમે ય ઉજ્જયંત થુઇ ।
અઢ્ઢાવયાઇ ઇંગદિસિ, સુદિટ્ઠિસુર-સમરણા ચરિમે ॥૪૫॥
નવ અહિગારા ઇહ, લલિઅવિત્થરાવિત્તિમાઇઅણુસારા ।
તિન્નિ સુય-પરંપરયા, બીઓ દસમો ઇંગારસમો ॥૪૬॥

આવશ્યકચૂર્ણિનું પ્રમાણ :

આવસ્સય-ચુણ્ણીએ, જં ભણિયં સેસયા જહિચ્છાએ ।
તેણં ઉજિજંતાઇ વિ, અહિગારા સુયમયા ચેવ ॥૪૭॥
બીઓ સુયત્થયાઇ, અત્થઓ વન્નિઓ તહિં ચેવ ।
સફ્કત્થયંતે પઢિઓ, દવ્વારિહ-વસરિ પયડત્થો ॥૪૮॥
અસઢ્ઢાઇન્નણવજ્જં, ગીઅત્થ-અવારિઅં તિ મજ્ઝત્થા :
આયરણા વિ હુ આણત્તિ, વયાણઓ સુબહુ મન્નંતિ ॥૪૯॥

સ્મરણયોગ્ય અને ચાર પ્રકારના જિનેશ્વરો :

ચઉ વંદણિજજ જિણ મુણિ, સુય સિદ્ધા ઇહ સુરાઈ સરણિજજા।

ચઉહ જિણા નામ ઠવાણ-દવ્વ ભાવ જિણ-ભેએણં ॥૫૦॥

નામજિણા જિણનામા, ઠવાણજિણા પુણ જિણિંદપડિમાઓ ।

દવ્વજિણા જિણજીવા, ભાવજિણા સમવસરણતથા ॥૫૧॥

ચાર સ્તુતિઓ :

અહિગય-જિણ-પદ્મમથુઈ, બીયા સવ્વાણ તઈઅ નાણસ્સ ।

વેયાવચ્ચગરાણં, ઉવઓગત્થં ચઉત્થ થુઈ ॥૫૨॥

આઠ નિમિત્તો :

પાવખવાણત્થ ઈરિઆઈ, વંદણવત્તિઆઈ છ નિમિત્તા ।

પવયાણ-સુર-સરણત્થં, ઉસ્સગ્ગો ઈઅ નિમિત્તક ॥૫૩॥

બાર હેતુ :

ચઉ તસ્સ ઉત્તરીકરણ-પમુહ સદ્ધાઈઆ ય પાણ હેઊ ।

વેયાવચ્ચગરતાઈ, તિન્નિ ઈઅ હેઉ બારસગં ॥૫૪॥

બાર અથવા સોળ આગાર :

અત્તથયાઈ બારસ, આગારા એવમાઈયા ચઉરો ।

અગણી-પણિંદિ હિંદણ-બોહિ-ખોભાઈ ડફ્ફો ય ॥૫૫॥

કાઉસગ્ગના દોષો :

ઘોડગ લય ખંભાઈ, માલુ-દ્ધી નિઅલ સબરિ ખલિણ વહૂ ।

લંબુત્તર થણ સંજઈ, ભમુહંગુલિ વાયસ કવિટ્ઠો ॥૫૬॥

સિરકંપ મૂઅ વારુણિ, પેહત્તિ ચઈજજ દોસ ઉસ્સગ્ગે ।

લંબુત્તર થણ સંજઈ, ન દોસ સમાણીણ સવહુ સડ્ઢીણં ॥૫૭॥

કાઉસગ્ગનું પ્રમાણ :

ઇરિ ઉસ્સગ્ગપમાણં, પાણવીસુસ્સાસ અઠ્ઠ સેસેસુ ।
ગંભીર-મહુર-સદં, મહત્થ-જીતં હવઇ થુતં ॥૫૮॥

સાત ચૈત્યવંદન :

પડિક્કમાણે ચેઇય જિમાણ, ચરિમપડિક્કમાણ સુઆણ પડિબોહે ।
ચિઇવંદણ ઇઅ જઇણો, સત્ત ઉ વેલા અહોરત્તે ॥૫૯॥
પડિક્કમઓ ગિહિણોવિ હુ, સગવેલા પંચવેલ ઇઅરસ્સ ।
પૂઆસુ તિસંઝાસુ અ, હોઇ તિ-વેલા જહન્નેણં ॥૬૦॥

૧૦ આશાતના :

તંબોલ પાણ ભોયાણ, વાણહ મેહુત્ત સુઆણ નિક્કવાણં ।
મુત્તુ-ચ્ચારં જૂઅં, વજ્જે જિણનાહ-જગઇએ ॥૬૧॥

દેવવંદન વિધિ :

ઇરિનમુક્કાર નમુત્થુણ, અરિહંત થુઇ લોગ સવ્વ થુઇ પુક્ખ ।
થુઇ સિદ્ધા વેઆ થુઇ, નમુત્થુ જાવંતિ થય જયવી ॥૬૨॥
સવ્વોવાહિ વિસુદ્ધં, એવં જો વંદએ સયા દેવે ।
દેવિંદવિંદ મહિઅં, પરમપયં પાવઇ લહું સો ॥૬૩॥

શ્રી ગુરુવંદન ભાષ્ય

વંદનના પ્રકાર :

ગુરુવંદણ-મહ તિવિહં, તં કિટ્ટા છોભ બારસાવતં ।
સિરનમણાઇસુ પઢમં, પુણ્ણ-ખમાસમાણ-દુગિ બીઅં ॥૧॥

બે વંદનનું કારણ :

જહ દૂઅો રાયાણં, નમિઉં કજ્જં નિવેઇઉં પરછા ।
વીસજિજઓ વિ વંદિઅ, ગચ્છઇ એમેવ ઇત્થ દુગં ॥૨॥

વંદનની આવશ્યકતા :

આચારસ્સ ઉ મૂલં, વિણઓ સો ગુણવઓ અ પડિવત્તી ।
સા ય વિહિ-વંદણાઓ, વિહી ઇમો બારસાવત્તે ॥૩॥ -

કયું વંદન કોને કરાય :

તઇયં તુ છંદણ-દુગે, તત્થ મિહો આઇમં સયલસંઘે ।
બીયં તુ દંસણીણ ય, પયટ્ઠિઆણં ય તઇયં તુ ॥૪॥
વંદણ-ચિઇ-કિઇકમ્મં, પૂઆકમ્મં ય વિણયકમ્મં ય ।
કાયવ્વં કરસ્સ વ? કેણ વાવિ? કાહેવ? કઇ ખુત્તો? ॥૫॥
કઇ ઓણયં? કઇ સિરં? કઇહિં વ આવસ્સએહિં પરિસુદ્ધં? ।
કઇ દોસ વિપ્પમુક્કં, કિઇકમ્મં કીસ કીરઇ વા ॥૬॥

મુખ્ય દ્વારો :

પણનામ પણાહરણા, અજુગ્ગપણ જુગ્ગપણ ચઉ અદાયા ।
ચઉદાય પણનિસેહા, ચઉ અણિસેહ-ઢકારણયા ॥૭॥
આવસ્સય મુહણંતય, તણુપેહ-પણીસ-દોસ બત્તીસા ।
છગુણ ગુરુઠવાણ દુગ્ગહ, દુછવીસફખર ગુરુ પણીસા ॥૮॥
પય અડવન્ન છઠાણા, છગુરુવયણા આસાયણ-તિત્તીસં ।
દુવિહી દુવીસ-દારેહિં, ચઉસયા બાણઉઇ ઠાણા ॥૯॥

વંદનના પાંચ નામો

વંદણયં ચિઇકમ્મં, કિઇકમ્મં પૂઆકમ્મં વિણય કમ્મં ।
ગુરુવંદણ પણ નામા, દવ્વે ભાવે દુહાહરણા (દુહોહેણ) ॥૧૦॥

દ્રવ્ય-ભાવ વંદનના દ્રષ્ટાંતો :

સીયલય ખુડ્ડએ વીર-કન્હ સેવગ દુ પાલએ સંબે ।
પંચેએ દિઠ્ઠતા, કિઇકમ્મે દવ્વ-ભાવેહિં ॥૧૧॥

અવંદનીય ૫ :

પાસત્થો ઓસત્તો, કુસીલ સંસત્તો અહાઈંદો ।

દુગ-દુગ તિ દુગણેગવિહા, અવંદણિજજા જિણમયંમિ ॥૧૨॥

વંદનીય ૫ :

આયરિય ઉવજઝાએ, પવત્તિ થેરે તહેવ રાયણિએ ।

કિઈકમ્મ નિજજરઢા, કાયવ્વ-મિમેસિં પંચાણું ॥૧૩॥

અવંદનીય ૪ :

માય પિઅ જિઢભાયા, ઓમાવિ તહેવ સવ્વ રાયણિએ ।

કિઈકમ્મ ન કારિજજા, ચઉસમાણાઈ કુણંતિ પુણો ॥૧૪॥

વંદન હેતુ અનવસર ૫ :

વિક્ખિત્ત પરાહુત્તે, અ પમત્તે મા કયાઈ વંદિજજા ।

આહારં નીહારં, કુણમાણે કાઉ-કામે અ ॥૧૫॥

વંદન હેતુ અવસર-૪ :

પસંતે આસાણત્થે અ, ઉવસંતે ઉવઢિએ ।

અણુત્તવિત્તુ મેહાવી, કિઈકમ્મં પઉંજઈ ॥૧૬॥

વંદનના નિમિત્તો :

પડિક્કમાણે સજઝાએ, કાઉસ્સગ્ગા-વરાહ પાહુણએ ।

આલોયાણ સંવરણે, ઉત્તમટ્ટે ચ વંદણયં ॥૧૭॥

વંદનના આવશ્યકો ૨૫ :

દોવણય-મહાજાયં, આવત્તા બાર ચઉસિર તિગુતં ।

દુપવેસિગ નિક્ખમણં, પણવીસાવસય કિઈકમ્મે ॥૧૮॥

કિંઈકમ્મંપિ કુણંતો, ન હોઈ કિંઈકમ્મ-નિજજરા-ભાગી ।
પણવીસા-મન્યરં, સાહૂ ઠાણં વિરાહંતો ॥૧૯॥

મુહપત્તીની પડિલેહણા-૨૫ :

દિટ્ટિ-પડિલેહ એગા, છ ઉઠ્ઠ-પાફોડ તિગ-તિગંતરિઆ ।
અફખોડ પમજજણયા, નવ નવ મુહપત્તિ પાણવીસા ॥૨૦॥

શરીરની પડિલેહણા-૨૫ :

પાયાહિણોણ તિઅ તિઅ, વામેઅર બાહુ સીસ મુહ હિયએ ।
અંસુઢાહો પિટ્ઠે, ચઉ છપ્પય દેહ-પણવીસા ॥૨૧॥

વંદનમાં સાવધાની :

આવસ્સએસુ જહ જહ, કુણઈ પયત્તં અહીણ-મઈરિત્તં ।
તિવિહ-કરણોવઉત્તો, તહ તહ સે નિજજરા હોઈ ॥૨૨॥

૩૨ દોષ :

દોસ આણાદિઅ થડિઢઅ, પવિદ્ધ પરિપિંડિઅં ચ ટોલગઈ ।
અંકુસ કચ્છભ-રિંગિઅ, મચ્છુવ્વત્તં મણપઉટ્ઠં ॥૨૩॥
વેઈયબદ્ધ ભયંતં, ભય ગારવ મિત્ત કારણા તિત્તં ।
પડિણીય રુદ્ધ તજ્જિઅ, સઢ હીલિઅ વિપલિઉં-ચિયયં ॥૨૪॥
દિટ્ઠમદિટ્ઠં સિંગં, કર તમ્મોઆણ અણિદ્ધણાલિદ્ધં ।
ઊણં ઉત્તરયૂલિઅ, મૂઅં ઢહર ચુડલિયં ચ ॥૨૫॥

વંદનનું ફળ :

બત્તીસદોસ-પરિસુદ્ધં, કિંઈકમ્મં જો પઉંજઈ ગુરૂણં ।
સો પાવઈ નિવ્વાણં, અચિરેણ વિમાણવાસં વા ॥૨૬॥

વંદનથી પ્રાપ્ત ગુણો-૬ :

ઇહ છચ્ચ ગુણા વિણઓ-વચાર માણાઈભંગ ગુરુપૂઆ ।
તિત્થયરાણ ય આણા, સુઅધમ્મા-રાહણા કિરિયા ॥૨૭॥

ગુરુની સ્થાપના :

ગુરુગુણજીતં તુ ગુરું, ઠાવિજજા અહવ તત્થ અક્ખાઈ ।
અહવા નાણાઈ-તિઅં, ઠવિજજ સક્ખં ગુરુઅભાવે ॥૨૮॥
અક્ખે વરાડએ વા, કટ્ઠે પુત્થે અ ચિત્તકમ્મે અ ।
સબ્ભાવ-મસબ્ભાવં, ગુરુઠવાણા-ઇત્તરાવકહા ॥૨૯॥

સ્થાપનાનું દૃષ્ટાંત :

ગુરુવિરહંમિ ઠવાણા, ગુરુવએસોવદંસણત્થં ચ ।
જિણવિરહંમિ જિણાબિંબ-સેવાણા-મંતાણં સહલં ॥૩૦॥

અવગ્રહ :

ચઉદ્ધિસિ ગુરુગ્ગહો ઇહ, અહુક્ર તેરસ કરે સપરપક્ખે ।
અણણુનાયસ્સ સયા, ન કપ્પએ તત્થ પવિસેઉં ॥૩૧॥

વંદન સૂત્રના પદો :

પણ તિગ બારસ દુગ તિગ, ચઉરો છઠ્ઠાણ પય ઇગુણતીસં ।
ગુણતીસ સેસ આવસ્સયાઈ, સવ્વપય અડવન્ના ॥૩૨॥

શિષ્યના છ બોલ :

ઇચ્છા ય અણુત્રવાણા, અવ્વાબાહં ચ જત્ત જવાણા ય ।
અવરાહ-ખામણા વિ ય, વંદણ-દાયસ્સ છઠ્ઠાણા ॥૩૩॥

ગુરુના ૬ બોલ :

છંદેણ-ણુજાણામિ, તહત્તિ તુબ્ભંપિ વટ્ટએ એવં ।
અહમવિ ખામેમિ તુમં, વયાણાઈ વંદણરિહસ્સ ॥૩૪॥

૩૩ આશાતના :

પુરઓ પફખાસને, ગંતા ચિટ્ઠણ નિસીઅણા-યમાણે ।
આલોયાણ પડિસુણાણે, પુવ્વા-લવાણે અ આલોએ ॥૩૫॥
તહ ઉવદંસ નિમંતાણ, ખદ્દા-યયાણે તહા અપડિસુણાણે ।
ખદ્દતિ ય તત્થ ગએ, કિં તુમ તજજાય નોસુમાણે ॥૩૬॥
નો સરસિ કહં છિત્તા, પરિસંભિત્તા અણુટ્ટિક્યાઈ કહે ।
સંથાર-પાયઘટ્ટણ, ચિટ્ઠુ-ચ્ચ-સમાસણે આવિ ॥૩૭॥

ગુરૂવંદન વિધિ :

ઈરિયા કુસુમિણુસગ્ગો, ચિઈવંદણ પુત્તિ વંદણા-લોયં ।
વંદણ-ખામાણ વંદણ, સંવર ચઉછોભ દુસજ્જાઓ ॥૩૮॥
ઈરિયા ચિઈવંદણ પુત્તિ વંદણં ચરિમ-વંદણા-લોયં ।
વંદણ ખામાણ ચઉછોભ, દિવસુસ્સગ્ગો દુસજ્જાઓ ॥૩૯॥

ઉપસંહાર અને ફળ :

એયં કિઈકમ્મ-વિહિં, જીંજંતા ચરણ-કરણ-માઉત્તા ।
સાહૂ ખવંતિ કમ્મં, અણેગભવ-સંચિય-માણંતં ॥૪૦॥
અપ્પમઈ ભવ્વ-બોહત્થ-ભાસિયં વિવરિયં ચ જમિહ મએ ।
તં સોહંતુ ગિયત્થા, અણાભિનિવેસી અમચ્છરિણો ॥૪૧॥

શ્રી પચ્ચક્ખાણ ભાષ્ય

દસ પચ્ચક્ખાણ ચઉવિહિં, આહાર દુવીસગાર અદુરુત્તા ।
દસ વિગઈ તીસ વિગઈ-ગય દુહભંગા છ સુદ્ધિ ફલં ॥૧॥

૧૦ પચ્ચક્ખાણ :

અણાગય-મઈક્કંતં, કોડીસહિયં નિયંટિ અણગારં ।
સાગાર નિરવસેસં, પરિમાણકડં સકે અદ્ધા ॥૨॥

૧૦ કાળ પચ્ચક્ષ્માણ :

નવકારસહિઅ પોરિસિ, પુરિમડ્ઢે-ગાસાણે-ગઠાણે અ ।
આયંબિલ અભતટ્ઢે, ચરિમે અ અભિગ્ગાહે વિગઈ ॥૩॥

ઉચ્ચાર વિધિ :

ઉગ્ગએ સૂરે અ નમો, પોરિસિ પચ્ચક્ષ્મ ઉગ્ગએ સૂરે ।
સૂરે ઉગ્ગએ પુરિમં, અભતટ્ઢં પચ્ચક્ષ્માઈ તિ ॥૪॥
ભાણઈ ગુરુ સીસો પુણ, પચ્ચક્ષ્મામિ તિ એવ વોસિરઈ ।
ઉવઓગિત્થ પમાણં, ન પમાણં વંજણચ્છલાણા ॥૫॥

ઉચ્ચાર ભેદો :

પઢમે ઠાણે તેરસ, બીએ તિન્નિ ઉ તિગાઈ તઈઅંમિ ।
પાણસ્સ ચઉત્થંમિ, દેસવગાસાઈ પંચમએ ॥૬॥

સ્થાનોમાં ઉચ્ચાર પદો :

નમુ પોરિસિ સઢ્ઠા, પુરિમ-વઢ્ઠ અંગુઢ્ઠમાઈ અડ તેર ।
નિવિ વિગઈ બિલ તિય તિય, દુ ઇગાસાણ એગઠાણાઈ ॥૭॥
પઢમંમિ ચઉત્થાઈ, તેરસ બીયંમિ તઈય પાણસ્સ ।
દેસવગાસં તુરિએ, ચરિમે જહ સંભવં નેયં ॥૮॥
તહ મજ્જ પચ્ચક્ષ્માણેસુ, ન પિહુ સૂરુગ્ગ-ગ્ગ-યાઈ વોસિરઈ ।
કરણવિહી ઉ ન ભન્નઈ, જહાવસીયાઈ બિઅઈંદે ॥૯॥
તહ તિવિહુ પચ્ચક્ષ્માણે, ભન્નંતિ અ પાણગસ્સ આગારા ।
દુવિહાહારે અચ્ચિત્ત, ભોઈણો તહ ય ફાસુજલે ॥૧૦॥
ઈત્તુચ્ચિય ખવણંબિલ-નિવિયાઈસુ ફાસુયં ચિય જલં તુ ।
સઢ્ઠા વિ પિયંતિ તહા, પચ્ચક્ષ્મંતિ ય તિહાહારં ॥૧૧॥

ચઉહાહારં તુ નમો, રત્તિંપિ મુણીણ સેસ તિહ-ચઉહા ।
નિસિ પોરિસિ પુરિમેગા-સાણાઈ સઢ્ઢાણ દુતિ-ચઉહા ॥૧૨॥

ચાર પ્રકારનો આહાર :

ખુહપસમ-ખમેગાગી, આહારિ વ એઈ દેઈ વા સાયં ।
ખુહિઓ વ ખિવઈ કુટ્ઠે, જં પંકુવમં તમાહારો ॥૧૩॥
અસાણે મુગ્ગો-યાણ-સત્તુ-મંડ-પય-ખજજ-રબ્બ-કંદાઈ ।
પાણે કંજિય જવ કયર, કક્કડો-દગ-સુરાઈજલં ॥૧૪॥
ખાઈમે ભત્તોસ ફલાઈ, સાઈમે સુંકિ જીર અજમાઈ ।
મહુ ગુડ તંબોલાઈ, અણહારે મોય નિંખાઈ ॥૧૫॥

૨૨ આગાર :

દો નવકારિ છ પોરિસિ, સગ પુરિમડ્ઢે ઇંગાસાણે અઢ ।
સત્તેગઠાણિ અંબિલિ, અઢ પાણ ચઉત્તિ છ પ્પાણે ॥૧૬॥
ચઉ ચરિમે ચઉ-ભિગ્ગહિ, પાણ પાવરાણે નવઢ નિવ્વીએ ।
આગારુક્ખિત્ત વિવેગ-મુત્તું દવ વિગઈ નિયમિ-ઢ ॥૧૭॥
અન્ન સહ દુ નમુક્કારે, અન્ન સહ પ્પચ્છ દિસ ય સાહુ સવ્વ ।
પોરિસિ છ સઢ્ઢપોરિસી, પુરિમડ્ઢે સત્ત સમહત્તરા ॥૧૮॥
અન્ન સહસ્સાગારિ અ, આઉંટણ ગુરુ અ પારિ મહ સવ્વ ।
એગ બિઆસણિ અઢ ઉ, સગ ઇંગઠાણે અઉંટ વિણા ॥૧૯॥
અન્ન સહ લેવા ગિહ, ઉક્ખિત્ત પડુચ્ચ પારિ મહ સવ્વ ।
વિગઈ નિવ્વિગએ નવ, પડુચ્ચ વિણુ અંબિલે અઢ ॥૨૦॥
અન્ન સહ પારિ મહ સવ્વ, પંચ ખવાણે છ પાણિ લેવાઈ ।
ચઉ ચરિમંગુઢ્ઢાઈ, ભિગ્ગહિ અન્ન સહ મહ સવ્વ ॥૨૧॥

દુઃખ મહુ મજજ તિલ્લં, ચઉરો દવવિગઈ ચઉર પિંડદવા ।
 ઘય ગુલ દહિયં પિસિયં, મફખણ પફ્કન દો પિંડા ॥૨૨॥
 પોરિસિ સફ્-અવડ્ઢં, દુભત્ત નિલ્લિગઈ પોરિસાઈ સમા ।
 અંગુઠ-મુટ્ઠિ-ગંઠી, સચિત્ત દલ્લાઈ-ભગ્ગહિયં ॥૨૩॥
 વિસ્સરણ-મણ્ણભોગો, સહસાગારો સયં મુહપવેસો ।
 પચ્છન્નકાલં મેહાઈ, દિસિ-વિવજ્જસુ દિસિમોહો ॥૨૪॥
 સાહુવયાણ ઉગ્ઘાડા, પોરિસિ તણુ-સુત્થયા સમાહિત્તિ ।
 સંઘાઈકજ્જ મહત્તર, ગિહત્થ-બંદાઈ સાગારી ॥૨૫॥
 આઉંટણ-મંગાણં, ગુરુ-પાહુણ-સાહુ ગુરુઅભુટ્ટાણં ।
 પરિટ્ઠાવણવિહિ-ગહિએ, જઈણ પાવરણિ કડિપટ્ટો ॥૨૬॥
 ખરડિય લૂહિઅ ડોવાઈ, લેવ સંસક્ર દુચ્ચ મંડાઈ ।
 ઉક્ખિત્ત પિંડ વિગઈણ, મફ્ખિયં અંગુલિહી માણ ॥૨૭॥
 લેવાડં આયામાઈ, ઇઅર સોવીરમચ્છ-મુસિણજલં ।
 ધોઆણ બહુલ સસિત્થં, ઉસ્સેઈમ ઇઅર સિત્થ વિણ ॥૨૮॥
 પાણ ચઉ ચઉ ચઉ દુ દુવિહ, છ ભફ્ખ દુદ્ધાઈ વિગઈ ઇંગવીસં ।
 તિ દુ તિ ચઉવિહ અભફ્ખા, ચઉ મહુમાઈ વિગઈ બાર ॥૨૯॥
૧૦ વિગઈઓ અને તેના ૩૩ પેટા ભેદો :
 ખીર ઘય દહિઅ તિલ્લં, ગુડ (લ) પફ્કનં છ ભફ્ખ વિગઈઓ ।
 ગો-મહિસિ-ઉટ્ટિ-અય-એલગાણ પાણ દુદ્ધ અહ ચઉરો ॥૩૦॥
 ઘય દહિઆ ઉટ્ટિ-વિણ, તિલ સરિસવ અયસિ લટ્ટ તિલ્લચઉ ।
 દવગુડ પિંડગુડા દો, પફ્કનં તિલ્લ-ઘય-તલિયં ॥૩૧॥

૩૦ નિવિયાતા :

પયસાડિ-ખીર-પેયા-વલેહિ-દુદ્ધકિ દુદ્ધ વિગઈગયા ।
દક્ખ બહુ અપ્પ તંદુલ, તચ્ચુત્તં-બિલસહિઅ દુદ્ધે ॥૩૨॥
નિબ્બંજણ વીસંદણ, પક્કોસહિતરિય કિદ્ધિ પક્કઘયં :
દહિએ કરંબ સિહરિણિ, સલવાણ-દહિ ઘોલ ઘોલવડા ॥૩૩॥
તિલકુટ્ટી નિબ્બંજણ, પક્કતિલ પક્કુસહિ તરિય તિલ્લમલી ।
સક્કર ગુલવાણય પાય, ખંડ અદ્ધકઢિ ઇક્ખુરસો ॥૩૪॥
પૂરિય તવ પૂઆ બીય, પૂઆ તન્નેહુ તુરિય ઘાણાઈ ।
ગુલહાણી જલલપ્પસિ, ય પંચમો પૂત્તિકય પૂઆ ॥૩૫॥
સંસુષ્ટ દ્રવ્ય :

દુદ્ધ દહી ચઉરંગુલ, દવ ગુડ ઘય તિલ્લ એગ ભત્તુવરિં ।
પિંડગુલ મક્ખણાણં, અદ્ધામલયં ચ સંસઠ્ઠં ॥૩૬॥

નીવિયાતાનું લક્ષણ :

દવ્વહયા વિગઈ વિગઈ-ગયં પુણો તેણ તં હયં દવ્વં ।
ઉદ્ધરિએ તત્તંમિ ય, ઉક્કિંદ્ધ દવ્વં ઇમં ચન્ને ॥૩૭॥

સરસોત્તમ દ્રવ્ય :

તિલસક્કુલિ વરસોલાઈ, રાયાણંબાઈ દક્ખવાણાઈ ।
ડોલી તિલ્લાઈ ઇઅ, સરસુત્તમ દવ્વ લેવકડા ॥૩૮॥

નીવિયાતા આદિ દ્રવ્યોની કલ્પ્યા/કલ્પ્યતા :

વિગઈગયા સંસઠ્ઠા, ઉત્તમદવ્વા ય નિવ્વિગઈયંમિ ।
કારણજાયં ભુતું, કપ્પંતિ ન ભુતું જં વુત્તં ॥૩૯॥

વિગઈથી થતાં નુકશાન :

વિગઈ વિગઈભીઓ, વિગઈગયં જો અ ભુંજએ સાહૂ ।

વિગઈ વિગઈ-સહાવા, વિગઈ વિગઈ બલા નેઈ ॥૪૦॥

૪ અભક્ષ્ય મહાવિગઈ :

કુત્તિય મચ્છિય ભામર, મહું તિહા કઢે પિઢે મજજ દુહા ।

જલ થલ ખગ મંસ તિહા, ઘયવ્વ મફખાણ ચઉ અભક્ષ્યા ॥૪૧॥

૨ પ્રકારે પરચક્ષાણના ભાંગા :

માણ વયાણ કાય માણવય, માણતણુ વયતાણુ તિજોગિ સગસત્ત ।

કર કારણુમઈ દુ તિ જીઈ, તિકાલિ સીયાલ-ભંગ-સયં ॥૪૨॥

એયં ચ ઉત્તકાલે, સયં ચ માણ વયાણ તણૂહિં પાલણિયં ।

જાણગ-જાણગ પાસ તિ, ભંગ ચઉગે તિસુ અણુત્રા ॥૪૩॥

પરચક્ષાણની ૬ શુદ્ધિઓ :

ફાસિય પાલિય સોહિય, તીરિય કિટ્ટિય આરાહિઅ છ સુદ્ધં ।

પરચક્ષાણં ફાસિય, વિહિણોચિય-કાલિ જં પત્તં ॥૪૪॥

પાલિય પુણ પુણ સરિયં, સોહિય ગુરુદત્ત સેસ ભોયાણઓ ।

તીરિય સમહિય કાલા, કિટ્ટિય ભોયાણ સમય સરણા ॥૪૫॥

ઈઅ પડિઅરિઅં આરાહિયં, તુ અહવા છ સુદ્ધિ સદ્દહણા ।

જાણાણ વિણય-ણુભાસણ, અણુપાલાણ ભાવસુદ્ધિત્તિ ॥૪૬॥

બે પ્રકારનું ફળ :

પરચક્ષાણસ્સ ફલં, ઈહ પરલોએ ચ હોઈ દુવિહં તુ ।

ઈહલોએ ઘમ્મિલાઈ, દામત્તગ-માઈ પરલોએ ॥૪૭॥

પરચક્ષાણમિણં સેવિગિણ, ભાવેણ જિણવરુદ્ધિં ।

પત્તા આણંતજીવા, સાસય-સુક્ખં આણાબાહં ॥૪૮॥

છ કર્મગ્રંથ

પ્રથમ કર્મવિપાક કર્મગ્રંથ

સિરિવીરજિણં વંદિઅ, કમ્મવિવાગં સમાસઓ વુચ્છં ।
કીરઇ જિઓણ હેગિહિં, જેણં તો ભન્નએ કમ્મં ॥૧॥
પયઇ-ઠિઇ-રસ-પએસા, તં ચઉહા મોઅગસ્સ દિકંતા ।
મૂલપગઇક ઉત્તર-પગઇ અડવન્ન સયભેયં ॥૨॥

આઠ મૂળ પ્રકૃતિ :

ઇહ નાણદંસણાવરણ-વેઅમોહાઉ-નામગોઆણિ ।
વિગ્ધં ચ પાણનવદ્ધુ-અઢવીસ-ચઉત્તિસયદ્ધુપાણવિહં ॥૩॥

જ્ઞાનના ભેદ :

મઇસુઅઓહીમાણકેવલાણિ, નાણાણિ તત્થ મઇનાણં ।
વંજણવગ્ગહ ચઉહા, માણનયાણવિણિંદિયચઉક્કા ॥૪॥
અત્થુગ્ગહ-ઇહાવાય-ધારણા કરણ-માણસેહિં છહા ।
ઇય અઢવીસ-ભેઅં, ચઉદસહા વીસહા વ સુયં ॥૫॥

શ્રુત જ્ઞાનના ભેદ :

અક્ખર સન્ની સમ્મં, સાઇઅં ખલુ સપજ્જવસિઅં ચ ।
ગમિયં અંગપવિહં, સત્ત વિ એએ સપડિવક્ખા ॥૬॥
પજ્જયઅક્ખર-પયસંઘાયા, પડિવત્તિ તહુ ચ અણુઓગો ।
પાહુડ-પાહુડ-પાહુડ-વત્થૂ-પુવ્વા ચ સસમાસા ॥૭॥

અવધિજ્ઞાન આદિના ભેદ :

અણુગામિ વહ્મમાણય-પડિવાઇયરવિહા છહા ઓહી ।
રિઉમઇ-વિઉલમઇ માણ-નાણં કેવલમિગવિહાણં ॥૮॥

એસિં જં આવરણં, પડુવ્વ ચક્ખુસ્સ તં તયાવરણં ।
દંસણ ચઉ પાણ નિદા, વિત્તિસમં દંસણાવરણં ॥૯॥

દર્શનાવરણના ભેદ :

ચક્ખૂ દિઠ્ઠિ-અચક્ખૂ, સેસિંદિઅ-ઓહિ કેવલેહિં ચ ।
દંસણમિહ સામન્નં, તસ્સાવરણં તયં ચઉહા ॥૧૦॥
સુહપડિબોહા નિદા, નિદાનિદા ચ દુક્ખપડિબોહા ।
પયલા ઠિઓવવિટ્ઠસ્સ, પયલપયલા ઉ ચંકમઓ ॥૧૧॥
દિણચિંતિ-અત્થકરણી, થીણદ્ધી અદ્ધચક્કિ-અદ્ધબલા ।
મહુલિત્તખગ્ગધારા-લિહણં વ દુહાઉ વેઅણિઅં ॥૧૨॥
ઓસન્નં સુરમણુએ, સાયમસાયં તુ તિરિઅ-નિરએસુ ।
મજ્જં વ મોહણીઅં, દુવિહં દંસણ-ચરણમોહા ॥૧૩॥

દર્શનમોહનીયના ભેદ :

દંસણમોહં તિવિહં, સમ્મં મીસં તહેવ મિચ્છતં ।
સુદ્ધં અદ્ધવિસુદ્ધં, અવિસુદ્ધં તં હવઇ કમસો ॥૧૪॥

સમ્યક્ત્વનું સ્વરૂપ :

જિઅઅજિઅપુણ્ણપાવા-સવસંવરબંધમુક્ખનિજજરણા ।
જેણં સદ્દહઇ તયં, સમ્મં ખઇગાઇ-બહુભેઅં ॥૧૫॥
મીસા ન રાગદોસો, જિણધમ્મે અંતમુહુ જહા અન્ને ।
નાલિયરદીવ-મણુણો, મિચ્છં જિણધમ્મ-વિવરીઅં ॥૧૬॥

ચારિત્ર મોહનીય કર્મ :

સોલસ કસાય નવ નોકસાય, દુવિહં ચરિત્તમોહણિઅં ।
અણઅપચ્ચક્ખાણા, પચ્ચક્ખાણા ચ સંજલણા ॥૧૭॥

કષાયમોહની સ્થિતિ :

જાજીવ વરિસ-ચઉમાસ પક્ષખગા નિરયતિરિઅ-નર-અમરા ।
સમ્માણુ-સવ્વવિરઇ, અહક્રખાયચરિત્ત-ધાયકરા ॥૧૮॥

કષાયનું સ્વરૂપ :

જલ-રેણુ-પુઢવી-પવ્વય-રાઇસરિસો ચઉવ્વિહો કોહો ।
તિણિસલયા-કઢ્ઢિઅ-સેલત્થંભોવમો માણો ॥૧૯॥
માયાવલેહિ-ગોમુત્તિ-મિંઢસિંગ ઘણવંસિમૂલ-સમા ।
લોહો હલિદ્ધખંજણ, કદ્દમકિમિરાગસામાણો (સારિચ્છો) ॥૨૦॥

હાસ્યાદિ ૬ મોહ :

જસ્સુદયા હોઇ જિએ, હાસ રઇ અરઇ સોગ ભય કુચ્છા ।
સનિમિત્તમન્નહા વા, તં ઇહ હાસાઇ મોહણિયં ॥૨૧॥

૩ વેદ મોહનીય :

પુરિસિત્થિતદ્દુભયં પઇ, અહિલાસો જવ્વસા હવઇ સો ઉ ।
થી-નર-નપુ-વેઉદઓ, કુંકુમ-તાણ-નગર દાહસમો ॥૨૨॥

આયુ અને નામ કર્મના ભેદો :

સુર નર તિરિ-નિરયાગિ, હડિસરિસં નામકમ્મ ચિત્તિસમં ।
બાયાલ-તિનવઇવિહં, તિઉત્તરસયં ચ સત્તટ્ઠી ॥૨૩॥

૧૪ પિંડ પ્રકૃતિ :

ગઇ-જાઇ તણુ ઉવંગા, બંધણ-સંઘાયાણાણિ સંઘયાણા ।
સંઠાણ વન્નગંધરસ-ફાસ-અણુપુવ્વિ વિહગગઇ ॥૨૪॥

૮ પ્રત્યેક પ્રકૃતિ :

પિંડપયડિત્તિ ચઉદસ, પરધા-ઉસાસ-આયવુજ્જજોઅં ।
અગુરુલહુ-તિત્થ નિમિણો, વધાયમિઅ અઢ પત્તેઆ ॥૨૫॥

ત્રસદાસક :

તસ-બાયર-પજજત્તં, પત્તેય-થિરં સુભં ચ સુભગં ચ ।
સુસરાઈજજજસં, તસ-દસગં થાવરદસં તુ ઇમં ॥૨૬॥

સ્થાવરદસક :

થાવર-સુહુમ-અપજજં, સાહારણ-અથિર-અસુભ-દુભગાણિ ।
દુસ્સર-ણાઈજજા-જસ-મિઅ નામે સેઅરા વીસં ॥૨૭॥
તસચઉ થિરછક્કં, અથિરછક્કં સુહુમતિગ થાવરચઉક્કં ।
સુભગતિગાઈ વિભાસા, તયાઈસંખાહિ પયડીહિં ॥૨૮॥
વત્તચઉ-અગુરુ લહુ ચઉ, તસાઈ-દુ-તિ-ચઉર-છક્કમિચ્યાઈ ।
ઈઅ અન્નાવિ વિભાસા, તયાઈસંખાહિ પયડીહિં ॥૨૯॥
ગઈઆઈણ ઉ કમસો, ચઉપણ-પણતિપણ-પંચ-છ-છક્કં ।
પણદુગ-પણદ્વચઉદુગ, ઈઅ ઉત્તરભેય પણસદ્દી ॥૩૦॥
અડવીસજુઆ તિનવઈ, સંતે વા પનરબંધણે તિસયં ।
બંધણસંઘાયગહો, તણૂસુ સામન્ન-વાણચયી ॥૩૧॥

આઠ કર્મની બંધ, ઉદય, ઉદીરણા, સત્તા પ્રકૃતિ :

ઈઅ સત્તટ્ઠી બંધોદએ ચ, ન ચ સમ્મ-મીસયા બંધે ।
બંધુદએ સત્તાએ, વીસ-દુવીસદ્વવાણસયં ॥૩૨॥
નિરયતિરિ-નરસુરગઈ, ઈગભિઅતિઅ-ચઉપણિંદિ જાઈઓ ।
ઓરાલવિઉવ્વાહારગ-તેઅકમ્માણ પણસરીરા ॥૩૩॥

અંગ, ઉપાંગ, અંગોપાંગ :

બાહૂરુ પિટ્ઠ સિર ઉર, ઉયરંગ ઉવંગ અંગુલિપમુહા ।
સેસા અંગોવંગા, પદમતણુતિગસ્સુવંગાણિ ॥૩૪॥

બંધનનું સ્વરૂપ :

ઉરલાઈ-પુગ્ગલાણં, નિબદ્ધ-બજઝંતયાણ સંબંધં ।
જં કુણાઈ જઉસમં તં, બંધાણ-મુરલાઈતણુનામા ॥૩૫॥

સંઘાતનનું સ્વરૂપ :

જં સંઘાયઈ ઉરલાઈ-પુગ્ગલે તિ(ત)ણગણં વ દંતાલી ।
તં સંઘાયં બંધાણ-મિવ તણુનામેણ પંચવિહં ॥૩૬॥
ઓરાલવિઉવ્વાહારયાણ-સગ-તેઅ-કમ્મજુત્તાણં ।
નવ બંધાણાણિ ઇઅર દુ, સહિયાણં તિન્નિ તેસિં ચ ॥૩૭॥

સંઘયણનું સ્વરૂપ :

સંઘયણમટ્ઠિનિયઓ, તં છદ્ધા વજ્જરિસહનારાયં ।
તહ રિસહનારાયં, નારાયં અદ્ધનારાયં ॥૩૮॥
કીલિય છેવઢં ઇહ, રિસહો પટ્ટો અ કીલિઆ વજ્જં ।
ઉભઓ મફ્ફકડબંધો, નારાયં ઇમમુરાલંગે ॥૩૯॥

સંસ્થાન અને વર્ણાદિના નામ :

સમયઉરંસં નિગ્ગોહ, સાઈ ખુજ્જાઈ વામાણં હુંડં ।
સંઠાણા વણ્ણા કિણ્ણ, નીલ-લોહિઅ-હલિદ્ધ-સિઆ ॥૪૦॥
સુરહિદ્ધરહી રસા પાણ, તિત્ત-કડુ-કસાય-અંબિલા-મહુરા ।
ફાસા ગુરુલહુ-મિઉફ્ખર-સીઉણ્ણ-સિણ્ણિદ્ધરુફ્ખટ્ઠા ॥૪૧॥
નીલ-કસિણં દુગંધં, તિત્તં કડુઅં ગુરું ખરં રુફ્ખં ।
સીઅં ચ અસુહનવગં, ઇફ્ફારસગં સુભં સેસં ॥૪૨॥
ચઉહગઈવ્વ-ણુપુવ્વી, ગઈપુવ્વિદ્ધુગં તિગં નિયાઉજ્જુઅં ।
પુવ્વીઉદ્ધઓ વફ્ફે, સુહઅસુહવસુદ્ધિવિહગગઈ ॥૪૩॥

પરઘા-ઉદયા પાણી, પરેસિં બલિણંપિ હોઈ દુદ્ધરિસો ।
ઊસસાણ-લદ્ધિજીતો, હવેઈ ઊસાસનામ-વસા ॥૪૪॥

આતપનામ કર્મ :

રવિબિંબે ઉ જિઅંગં, તાવજીઅં આયવાઉ ન ઉ જલણે ।
જમુસિણફાસસ્સ તહિં, લોહિઅવાણસ્સ ઉદઉત્તિ ॥૪૫॥

ઉદ્યોતનામ કર્મ :

અણુસિણપયાસરૂવં, જિઅંગમુજજોઅએ ઇહુજજોઆ ।
જઈ-દેવુત્તરવિક્કિઅ, જોઈસ-ખજજોઅમાઈવ્વ ॥૪૬॥
અંગં ન ગુરુ ન લહુઅં, જાયઈ જીવસ્સ અગુરુલહુઉદયા ।
તિત્થેણ તિહુઆણસ્સવિ, પુજજો સે ઉદઓ કેવલિણો ॥૪૭॥
અંગોવંગ-નિઅમાણં, નિમ્માણં કુણાઈ સુત્તહારસમં ।
ઉવઘાયા ઉવહમ્મઈ, સતણુવયવ-લંબિગાઈહિં ॥૪૮॥
બિતિયઉપણિંદિઅતસા, બાયરઓ બાયરા જિઆ થૂલા ।
નિઅનિઅપજજતિજીઆ, પજજત્તા લદ્ધિ-કરણેહિં ॥૪૯॥
પત્તેઅતાણૂ પત્તે-ઉદઓણં દંતઅટ્ઠિમાઈ થિરં ।
નાભુવરિ સિરાઈ સુહં, સુભગાઓ સવ્વજણાઈટ્ઠો ॥૫૦॥
સુસરા મહુરસુહુણી, આઈજજા સવ્વલોય-ગિજઝવઓ ।
જસઓ જસ-કિત્તીઓ, થાવરદસગં વિવજજત્થં ॥૫૧॥

ગોત્ર અને અંતરાય કર્મનું સ્વરૂપ :

ગોઅં દુહુચ્ચનીઅં, કુલાલ ઇવ સુઘડભુંભલાઈઅં ।
વિગ્ધં દાણે લાભે, ભોગુવભોગેસુ વિરિએ અ ॥૫૨॥
સિરિહરિઅ-સમં એઅં, જહ પડિકૂલેણ તેણ રાયાઈ ।
ન કુણાઈ દાણાઈઅં, એવં વિગ્ધેણ જીવો વિ ॥૫૩॥

પડિણીઅત્તાણ-નિહવ, ઉવઘાય-પઓસ-અંતરાઓણં ।
 અચ્ચાસાયણયાએ, આવરણદુગં જિઓ જયઈ ॥૫૪॥
 ગુરુભત્તિ ખંતિ-કરુણા, વય-જોગ-કસાય વિજય-દાણજુઓ ।
 દઢધમ્માઈ અજજઈ, સાયમસાયં વિવજજયઓ ॥૫૫॥
 ઉમ્મગ્ગદેસણા-મગ્ગ-નાસણા-દેવદવ્વહરણેહિં ।
 દંસણમોહં જિણમુણિ-ચેઈઅ-સંઘાઈ-પડિણીઓ ॥૫૬॥
 દુવિહંપિ ચરણમોહં, કસાયહાસાઈ-વિસય-વિવસમાણો ।
 બંધઈ નિરયાઉ મહા-રંભપરિગ્ગહો-રઓ રુદ્ધો ॥૫૭॥
 તિરિઆઉ ગૂઢહિઅઓ, સઢો સસઢો તહા મણુસ્સાઉ ।
 પયઈઈ તણુકસાઓ, દાણરુઈ મજ્જિમગુણો અ ॥૫૮॥
 અવિરયમાઈ સુરાઉં, બાલતવોડકામનિજજરો જયઈ ।
 સરલો અગારવિલ્લો, સુહનામં અન્નહા અસુહં ॥૫૯॥
 ગુણપેહી મયરહિઓ, અજઝયાણ-જઝાવાણારુઈ નિચ્ચં ।
 પકુણઈ જિણાઈભત્તો, ઉચ્ચં નીઅં ઇઅરહા ઉ ॥૬૦॥
 જિણપૂઆ-વિગ્ધયરો, હિંસાઈ-પરાયાણો જયઈ વિગ્ધં ।
 ઇઅ કમ્મવિવાગોડયં, લિહિઓ દેવિંદસૂરીહિં ॥૬૧॥

દ્વિતીય કર્મસ્તવ કર્મગ્રંથ

તહુ યુણિમો વીરજિણં, જહુ ગુણઠાણેસુ, સયલકમ્માઈ ।
 બંધુદઓદીરણયા-સત્તાપત્તાણિ ખવિઆણિ ॥૧॥

ચૌદ ગુણસ્થાન :

મિચ્છે સાસાણ મીસે, અવિરય દેસે પમત્ત અપમત્તે ।
 નિઅટ્ટિ અનિઅટ્ટિ સુહુમુવસમ ખીણસજોગિઅજોગિગુણા ॥૨॥

બંધ વિચાર :

અભિનવકમ્મગ્ગહુણં, બંધો ઓહેણ તત્થ વીસસયં ।
તિત્થયરાહારગદ્ધુગ-વજ્જં મિચ્છંમિ સત્તરસયં ॥૩॥
નરયતિગ જાઈથાવર-ચઉ હુંડાયવ-છિવટ્ઠ-નપુ મિચ્છં ।
સોલંતો ઇગહિઅસય, સાસાણિ તિરિથીણદ્ધુહગતિગં ॥૪॥
આણમજ્જાગિઈસંઘયાણ-ચઉનિઉજ્જોઅ-કુખગઈત્થિત્તિ ।
પાણવીસંતો મીસે, ચઉસયરિ દુઆઉઅ-અબંધા ॥૫॥
સમ્મે સગસયરિ જિણાઉ, બંધિ વઈરનરતિઅભિઅકસાયા ।
ઉરલદ્ધુગંતો દેસે, સત્તટ્ઠી તિઅકસાયંતો ॥૬॥
તેવટ્ઠિ પમત્તે સોગ, અરઈ અથિરદ્ધુગ અજસી અસ્સાયં ।
વુચ્છિજ્જ છચ્ચ સત્ત વ, નેઈ સુરાઉં જયા નિક્કં ॥૭॥
ગુણસટ્ઠિ અપમત્તે, સુરાઉ બંધંતુ જઈ ઇહાગચ્છે ।
અન્નહ અઢાવન્ના, જં આહારગદ્ધુગં બંધે ॥૮॥
અડવન્ન અપુવ્વાઈમિ, નિદ્દદ્ધુગંતો છપન્ન પાણ ભાગે ।
સુરદ્ધુગ-પણિદિ-સુખગઈ, તસનવ ઉરલવિણુ તણુવંગા ॥૯॥
સમચઉરનિમિણજિણવન્ન-અગુરુલહુચઉ છલંસિ તીસંતો ।
ચરમે છવીસબંધો, હાસ-રઈ-કુચ્છ-ભય-ભેઓ ॥૧૦॥
અનિઅટ્ઠિ-ભાગપાણગે, ઇગેગહીણો દુવીસવિહબંધો ।
પુમ સંજલાણ-ચઉણહં, કમેણ છેઓ સત્તર સુહુમે ॥૧૧॥
ચઉદંસણુચ્ચજસનાણ, વિગ્ધદસગંતિ સોલસુચ્છેઓ ।
તિસુ સાયબંધ છેઓ, સજોગિ બંધંતુડાણંતો અ ॥૧૨॥

ઉદય અધિકાર :

ઉદઓ વિવાગવેઆણ-મુદીરણમપત્તિ ઇહ દુવીસસયં ।
સતરસયં મિચ્છે મીસ, સમ્મ-આહાર-જિણણુદયા ॥૧૩॥
સુહુમતિગાયવ મિચ્છં, મિચ્છંતં સાસણે ઇગારસયં ।
નિરયાણુપુલ્લિ-ણુદયા, આણથાવર-ઇગવિગલઅંતો ॥૧૪॥
મીસે સયમણુપુલ્લી-ડણુદયા મીસોદઓણ મીસંતો ।
ચઉસયમજએ સમ્મા-ડણુપુલ્લિખેવા બિઅકસાયા ॥૧૫॥
મણુતિરિણુપુલ્લિ વિઉવટ્ઠ, દુહગઆણાઈજજદુગસત્તરછેઓ ।
સગસીઈ દેસિ તિરિગઈ-આઉ નિઉજજોઅતિકસાયા ॥૧૬॥
અદ્દચ્છેઓ ઇગસી, પમત્તિ આહારજીઅ (ગ)લ-પફખેવા ।
થીણતિગાહારગદુઅ-છેઓ છસ્સયરિ અપમત્તે ॥૧૭॥
સમ્મત્તંતિમસંઘયાણ-તિઅગચ્છેઓ બિસત્તરિ અપુલ્લે ।
હાસાઈછક્ક-અંતો, છસકિ અનિઅદ્ધિ વેઅતિગં ॥૧૮॥
સંજલાણતિગં છ-છેઓ, સકિ સુહુમંમિ તુરિઅલોભંતો ।
ઉવસંતગુણે ગુણસકિ, રિસહનારાયદુગઅંતો ॥૧૯॥
સગવન્ન ખીણદુચરિમિ, નિદ્દદુગંતો અ ચરિમિ પણવન્ના ।
નાણંતરાયદંસણ-ચઉ છેઓ સજોગિ બાયાલા ॥૨૦॥
તિત્થુદયા ઉરલા-થિર, ખગઈદુગ પરિત્તતિગ છ સંકાણા ।
અગુરુલહુ-વન્નચઉનિમિણ-તેઅકમ્માઈ સંઘયાણં ॥૨૧॥
દૂસર સૂસર સાયા, સાએગયરં ચ તીસવુચ્છેઓ ।
બારસ અજોગિ સુભગાઈજજ-જસન્નયરવેઅણિઅં ॥૨૨॥

ઉદીરણા અધિકાર :

તસતિગપણિંદિમણુઆઉ-ગઈજિણુચ્યંતિ ચરિમસમયંતો ।
ઉદઉવ્વુદીરણા પર-મપમત્તાઈ-સગગુણેસુ ॥૨૩॥
એસા પયડિતિગૂણા, વેયણિયાહારજીઅલ-થીણતિગં ।
મણુઆઉ પમત્તાં, અજોગિ અણુદીરગો ભયવં ॥૨૪॥

સત્તા અધિકાર :

સત્તા કમ્માણ કિઈ, બંધાઈલદ્ધ-અત્તલાભાણં ।
સંતે અડયાલસયં, જા ઉવસમુ વિજિણુ બિઅતઈએ ॥૨૫॥
અપ્પુવ્વાઈયઉક્કે, અણિતિરિનિરયાઉ વિણુ બિયાલસયં ।
સમ્માઈયઉસુ સત્તગ-ખયંમિ ઈગયત્તસયમહવા ॥૨૬॥
ખવગં તુ પપ્પ ચઉસુવિ, પાણયાલં નિરયતિરિસુરાઉ વિણા ।
સત્તગવિણુ અડતીસં, જા અનિઅટ્ટી-પઢમભાગો ॥૨૭॥
થાવરતિરિનિરયાયવ-દુગ થીણતિગેગ વિગલ સાહારં ।
સોલખઓ દુવીસસયં, બિઅંસિ બિઅતિઅકસાયંતો ॥૨૮॥
તઈઆઈસુ ચઉદસતેર, બારછપાણ-ચઉતિહિયસય કમસો ।
નપુઈત્થિહાસછગપુંસ, તુરિઅકોહ મય-માય-ખઓ ॥૨૯॥
સુહુમિ દુસય લોહંતો, ખીણદુચરિમેગસય દુનિદ્ધખઓ ।
નવનવઈ ચરિમસમએ, ચઉદંસાણ-નાણવિગ્ધંતો ॥૩૦॥
પાણસીઈ સજોગિ અજોગિ, દુચરિમે દેવખગઈગંધદુગં ।
ફાસક વત્તરસતણુ-બંધણસંઘાયપણ નિમિણં ॥૩૧॥
સંઘયાણઅથિરસંઠાણ-છક્ક અગુરુલહુચઉ અપજજત્તં ।
સાયં વ અસાયં વા, પરિતુવંગતિગ સુસર નિઅં ॥૩૨॥

બિસયરિખઓ અ ચરિમે, તેરસમણુઅતસતિ ગજસાઈજજં ।
 સુભગ-જિણુચ્ય-પણિંદિઅ-સાયાસાએગયર-છેઓ ॥૩૩॥
 નરઅણુપુલ્લિવિણા વા, બારસ ચરિમસમયંમિ જો ખવિઉં" ।
 પત્તો સિદ્ધિં દેવિંદ-વંદિઅં નમહુ તં વીરં ॥૩૪॥

તૃતીય બંધસ્વામિત્વ કર્મગ્રંથ

બંધવિહાણ-વિમુક્કં, વંદિય સિરિવદ્ધમાણ-જિણુચંદં ।
 ગઈ-આઈસું વુચ્છં, સમાસઓ બંધસામિત્તં ॥૧॥

ચૌદ માર્ગણા :

ગઈ ઈંદિએ ય કાએ, જોએ વેએ કસાય નાણે ય ।
 સંજમ દંસણ લેસા, ભવ સમ્મે સન્નિ આહારે ॥૨॥
 જિણુ સુરવિઉવાહારદુ, દેવાઉ ય નિરય સુહુમ વિગલતિગં ।
 એગિંદિ થાવરાયવ-નપુ મિચ્છં હુંડ છેવઢં ॥૩॥
 આણમજ્ઞાગિઈસંઘયાણ-કુખગઈનિયઈત્થિદુહગથીણતિગં ।
 ઉજ્જોઅ તિરિદુગં તિરિ, નરાઉ નરઉરલદુગ-રિસહં ॥૪॥
 સુરઈગુણવીસવજ્જં, ઇંગસઉઓહેણ બંધહિં નિરયા ।
 તિત્થ વિણા મિચ્છિ સયં, સાસણિ નપુચઉવિણા છનુઈ ॥૫॥
 વિણુઆણછવીસ મીસે, બિસયરિ સમ્મંમિ જિણુનરાઉજ્જુઆ ।
 ઇઅ રયાણાઈસુ ભંગો, પંકાઈસુ તિત્થયર-હીણો ॥૬॥
 અજિણમણુઆઉ ઓહે, સત્તમિએ નરદુગુચ્યવિણુ મિચ્છે ।
 ઇંગનવઈ સાસાણે, તિરિઆઉ નપુંસચઉ વજ્જં ॥૭॥
 આણચઉવીસ વિરહિઆ, સનરદુગુચ્યા ય સયરિ મીસદુગે ।
 સત્તરસઓ ઓહિ મિચ્છે, પજ્જતિરિઆ વિણુ જિણાહારં ॥૮॥

વિશુ નિરયસોલ સાસણિ, સુરાઉ આણએગતીસ વિશુ મીસે ।
 સસુરાઉ સયરિ સમ્મે, બીઅકસાએ વિણા દેસે ॥૯॥
 ઇંય ચઉગુણેસુ વિ નરા, પરમજયા સજિણઓહુ દેસાઈ ।
 જિણઈકકારસહીણં, નવસય અપજત-તિરિઅનરા ॥૧૦॥
 નિરયવ્વ સુરા નવરં, ઓહે મિચ્છે ઇંગિંદિતિગ-સહિઆ ।
 કપ્પદુગે વિ ય એવં, જિણહીણો જોઈ-ભવણ-વણે ॥૧૧॥
 રયણુવ્વ સાણંકુમારાઈ, આણયાઈ ઉજજોયચઉ-રહિઆ ।
 અપજજતિરિઅવ્વ નવસય, મિગિંદિપુઢ વિજલતરુવિગલે ॥૧૨॥
 છનવઈ સાસણિ વિશુ સુહુમતેર, કેઈ પુણ બિંતિ ચઉનવઈ ।
 તિરિઅનરાઊહિં વિણા, તણુપજજતિં ન જંતિ જઓ ॥૧૩॥
 ઓહુ પાણિંદિતસે ગઈ-તસે જિણિક્કારનરતિગુચ્ચવિણા ।
 માણવયજોગે ઓહો, ઉરલે નરભંગુ તમ્મિરસે ॥૧૪॥
 આહારછગવિણોહે, ચઉદસસઉ મિચ્છિ જિણપણગહીણં ।
 સાસણિ ચઉનવઈ વિણા, તિરિઅનરાઊ સુહુમતેર ॥૧૫॥
 આણચઉવીસાઈ વિણા, જિણપણજુઅ સમ્મિ જોગિણો સાયં ।
 વિશુ તિરિનરાઉ કમ્મે વિ, એવમાહારદુગિ ઓહો ॥૧૬॥
 સુરઓહો વેઉવ્વે, તિરિઅનરાઉ-રહિઓ અ તમ્મિરસે ।
 વેઅતિગાઈમ બિઅતિઅ, કસાય નવ દુચઉપંચગુણા ॥૧૭॥
 સંજલાણતિગે નવ દસ, લોભે ચઉ અજઈ દુતિ અનાણતિગે ।
 બારસ અચક્ખુચક્ખુસુ, પઢમા અહખાય ચરિમચઊ ॥૧૮॥
 માણનાણિ સગ જયાઈ, સમઈઅછેઅચઉ દુન્નિ પરિહારે ।
 કેવલદુગિ દો ચરમા-જયાઈ નવ મઈસુઓહિદુગે ॥૧૯॥

અડ ઉવસમિ ચઉ વેઅગિ, ખઇએ ઇકકાર મિચ્છતિગિ દેસે ।
 સુહુમિ સઠાણં તેરસ, આહારગિ નિઅનિઅગુણોહો ॥૨૦॥
 પરમુવસમિ વટંતા, આઉ ન બંધંતિ તેણ અજયગુણે । -
 દેવમણુઆઉ હીણો, દેસાઇસુ પુણ સુરાઉ વિણા ॥૨૧॥
 ઓહે અઢારસયં, આહારદુગૂણ-માઇ લેસતિગે ।
 તં તિત્થોણં મિચ્છે, સાણાઇસુ સવ્વહિં ઓહો ॥૨૨॥
 તેઉ નિરયનવૂણા, ઉજ્જોઅચઉ નિરયબાર વિણુ સુકકા ।
 વિણુ નિરયબાર પમ્હા, અજિણાહારા ઇમા મિચ્છે ॥૨૩॥
 સવ્વગુણ ભવ્વસન્નિસુ, ઓહુ અભવ્વા અસન્નિ મિચ્છિસમા ।
 સાસણિ અસન્નિ સન્નિવ્વ, કમ્માણભંગો આણાહારે ॥૨૪॥
 તિસુ દુસુ સુકકાઇગુણા, ચઉ સગ તેરત્તિ બંધસામિત્તં ।
 દેવિંદસૂરિ-રઇઅં, નેઅં કમ્મત્થયં સોઉં ॥૨૫॥

ચતુર્થ પડશીતિ કર્મગ્રંથ

નમિઅ જિણં જિઅમગ્ગાણ, ગુણઠાણુવઓગજોગલેસાઓ ।
 બંધપ્પબહૂ ભાવે, સંખિજજાઇ કિમવિ વુચ્છં ॥૧॥
 (નમિય જિણં વત્તવ્વા, ચઉદસ-જિઅઠાણએસુ ગુણઠાણા ।
 જોગુવઓગો લેસા, બંધુદઓદીરણા સત્તા) ॥૧॥
 (તહ મૂલ ચઉદ મગ્ગાણ, ઠાણેસુ બાસકિ ઉત્તરેસું ચ ।
 જિઅ-ગુણ જોગુવઓગા, લેસપ્પબહું ચ છઠ્ઠાણા) ॥૨॥
 (ચઉદસગુણેસુ જિઅ, જોગુ-વઓગલેસા ચ બંધહેઉ ચ ।
 બંધાઇચઉ અપ્પા, બહું ચ તો ભાવસંખાઇ) ॥૩॥

૧૪ જીવસ્થાનો :

ઇહ સુહુમબાયરેગિંદિ-બિત્તિચઉ-અસન્નિસન્નિપંચિંદી ।
 અપજત્તા પજજત્તા, કમેણ ચઉદસ જિઅઠ્ઠાણા ॥૨॥

જીવસ્થાનોને વિષે ગુણકાણા :

બાયરઅસન્નિવિગલે, અપજ્જિ પઢમભિઅ સન્નિઅપજ્જતે ।

અજયજુઅ સન્નિપજ્જે, સવ્વગુણા મિચ્છ સેસેસુ ॥૩॥

ગુણકાણાને વિશે યોગ :

અપજ્જતછક્કિ કમ્મુરલ, મીસ જોગા અપજ્જસન્નિસુ ।

તે સવિઉવ્વમીસએસું, તણુપજ્જેસું ઉરલમન્ને ॥૪॥

સવ્વે સન્નિપજ્જતે, ઉરલં સુહુમે સભાસુ તં ચઉસુ ।

બાયરિ સવિઉવ્વિદ્ધગં, પજ્જસન્નિસુ બાર ઉવઓગા ॥૫॥

જીવસ્થાનોને વિશે ઉપયોગ :

પજ્જયઉરિંદિ-અસન્નિસુ, દુદંસદુઅનાણ દસસુ ચક્ખુવિણા ।

સન્નિઅપજ્જે માણનાણ-ચક્ખુકેવલદ્ધગ વિહૂણા ॥૬॥

સન્નિદ્ધગિ છલેસ અપજ્જ, બાયરે પઢમચઉ તિ સેસેસુ ।

સત્તક બંધુદીરણ, સંતુદયા અકક તેરસસુ ॥૭॥

સત્તક છેગ બંધા, સંતુદયા સત્ત અકક ચત્તારિ ।

સત્તક છ પંચ દુગં, ઉદીરણા સન્નિપજ્જતે ॥૮॥

૧૪ માર્ગણાસ્થાન :

ગઈ-ઈંદિએ ચ કાએ, જોએ વેએ કસાય-નાણેસુ ।

સંજમ દંસણ લેસા, ભવ સમ્મે સન્નિ આહારે ॥૯॥

૧૪ માર્ગણાના ૬૨ ઉત્તરભેદ :

સુરનરતિરિનિરયગઈ, ઈંગાભિઅતિઅ-ચઉપાણિંદિછક્કાયા ।

ભૂજલજલાણાનિલવાણ, તસા ચ માણ-વચણ-તણુજોગા ॥૧૦॥

વેઅ નરિત્થિ-નપુંસા, કસાય કોહ-મય-માય-લોભત્તિ ।

મઈસુઅવહિમાણ-કેવલ, વિભંગ-મઈસુઅનાણ સાગારા ॥૧૧॥

સામાઈઅછેઅ પરિહાર, સુહુમ અહખાયદેસજયઅજયા ।
 ચક્ખુઅચક્ખૂ ઓહી, કેવલદંસણ અણાગારા ॥૧૨॥
 કિણ્હા નીલા કાઊ, તેઊ પમ્હા ય સુક્ક ભવ્વિઅરા ।
 વેઅગ ખઈગુવસમમિચ્છ, મીસ સાસાણ સન્નિઅરે ॥૧૩॥
માર્ગણાને વિષે જીવભેદ :

આહરેઅર ભેઆ, સુરનિરયવિભંગ-મઈસુઓહિદ્દુગે ।
 સમ્મત્તિગે પમ્હા, સુક્કા સન્નીસુ સન્નિદ્દુગં ॥૧૪॥
 તમસન્નિ અપજજજ્જુયં, નરે સબાયરઅપજજ તેઊએ ।
 થાવરઈગિંદિ પઢમા, ચઉ બાર અસન્નિ દુ દુ વિગલે ॥૧૫॥
 દસ ચરિમ તસે અજયા, હારગતિરિ તણુ કસાય દુઅનાણે ।
 પઢમતિલેસા-ભવિઅર, અચક્ખુનપુમિચ્છિ સવ્વેવિ ॥૧૬॥
 પજજસન્ની કેવલદ્દુગે, સંજમ-મણનાણ-દેસ-મણ મીસે ।
 પણચરિમપજજવયાણે, તિય છ વ પજ્જિઅર ચક્ખુંમિ ॥૧૭॥
 થીનર પાણિંદિ ચરમા, ચઉ આણહારે દુ સન્નિ છ અપજજા ।
 તે સુહુમઅપજજ વિણા, સાસણિ ઇત્તો ગુણે વુચ્છં ॥૧૮॥
માર્ગણાને વિષે ગુણસ્થાન :

પણ તિરિ ચઉ સુરનિરઅ, નરસન્નિપાણિંદિભવ્વતસિ સવ્વે ।
 ઇંગવિગલ-ભૂદગવાણે, દુ દુ એગં ગઈતસ-અભવ્વે ॥૧૯॥
 વેઅતિકસાય નવ દસ, લોભે ચઉ અજઈ દુ તિ અનાણતિગે ।
 બારસ અચક્ખુ ચક્ખુસુ, પઢમા અહખાય ચરિમચઊ ॥૨૦॥
 મણનાણિ સગ જયાઈ, સમઈઅ છેઅ ચઉ દુન્નિ પરિહારે ।
 કેવલદ્દુગિ દો ચરિમા, જયાઈ નવ મઈસુઓહિદ્દુગે ॥૨૧॥

અડ ઉવસમિ ચઉ વેઅગિ, ખઈએ ઇફ્કાર મિચ્છતિગિ દેસે ।
 સુહુમે અ સઠાણં તેર, જોગ-આહાર-સુફ્કાએ ॥૨૨॥
 અસન્નિસુ પઢમદુગં, પઢમતિલેસાસુ છચ્ચ દુસુ સત્ત ।
 પઢમંતિમદુગ અજયા, આણહારે મગ્ગાણાસુ ગુણા ॥૨૩॥
માર્ગણાને વિષે ૧૫ યોગ :

સચ્ચેઅર મીસઅસચ્ચ-મોસ, માણ વય વિઉવ્વિઆહારા ।
 ઉરલં મીસા કમ્માણ, ઇઅ જોગા કમ્મ આણહારે ॥૨૪॥
 નરગઈ પણિંદિ તસ તણુ, અચ્છખુનરનપુ કસાય સમ્મદુગે ।
 સન્નિ છલેસા-હારગ, ભવ મઈ સુઅ ઓહિદ્દુગિ સવ્વે ॥૨૫॥
 તિરિઈત્થિઅજય સાસણ, અનાણઉવસમઅભવ્વમિચ્છેસુ ।
 તેરાહારદુગૂણ, તે ઉરલદુગૂણ સુરનિરએ ॥૨૬॥
 કમ્મુરલદુગં થાવરિ, તે સવિઉવ્વિદુગ પંચ ઇગિ પવણે ।
 છ અસન્નિચરિમ-વઈજ્જુઅ, તે વિઉવદુગૂણ ચઉ વિગલે ॥૨૭॥
 કમ્મુરલમીસ વિણુ માણ-વઈસમઈઅ છેઅ ચ્છખુમાણનાણે ।
 ઉરલદુગ કમ્મ પઢમં-તિમમાણવઈ કેવલદુગંમિ ॥૨૮॥
 માણવઈઉરલા પરિહારિ, સુહુમિ નવ તે ઉ મીસિ સવિઉવ્વા ।
 દેસે સવિઉવ્વિદુગા, સકમ્મુરલમીસ અહખાએ ॥૨૯॥
માર્ગણાને વિષે ઉપયોગ :

તિઅનાણનાણપણચઉ, દંસણબારજિઅલક્ખણુવઓગા ।
 વિણુ માણનાણ દુકેવલ, નવ સુર-તિરિ-નિરય અજએસુ ॥૩૦॥
 તસ જોઅ વેઅ સુફ્કા, હાર નર પણિંદિ સન્નિ ભવિ સવ્વે ।
 નયણેઅર પાણ લેસા, કસાય દસ કેવલદુગૂણા ॥૩૧॥

ચઉરિંદિઅસન્નિ દુઅન્નાણ, દુદંસ ઇંગાબિતિથાવરિઅચક્રખુ ।
 તિઅનાણદંસણદુગં, અનાણતિગિ અભવિ મિચ્છદુગે ॥૩૨॥
 કેવલદુગે નિઅદુગં, નવ તિઅનાણ વિણુ ખઈઅઅહખાએ ।
 દંસણનાણતિગં દેસિ, મીસિ અન્નાણમીસં તં ॥૩૩॥
 માણનાણ-ચક્રખુવજજા, આણહારે તિન્નિ દંસ ચઉનાણા ।
 ચઉનાણસંજમોવસમ-વેઅગે ઓહિદંસે અ ॥૩૪॥
 દો તેર તેર બારસ, માણે કમા અદ્ધ દુચઉ ચઉ વચણે ।
 ચઉ દુ પાણ તિન્નિ કાયે, જિઅગુણજોગોવઓગને ॥૩૫॥

માર્ગણાને વિષે લેશ્યા :

છસુ લેસાસુ સઠાણં, એગિંદિ-અસન્નિ-ભૂ-દગ-વણેસુ ।
 પઢમા ચઉરો તિન્નિ ઉ, નારય-વિગલગિ-પવણેસુ ॥૩૬॥
 અહખાય-સુહુમ-કેવલ-દુગિ સુક્કા છાવિ સેસઠાણેસુ ।
 નર નિરય દેવ-તિરિઆ, થોવા દુઅસંખ ઇંતગુણા ॥૩૭॥
 પાણ ચઉ તિ દુ એગિંદી, થોવા તિન્નિ અહિયા અણંતગુણા ।
 તસ થોવ અસંખગી, ભૂજલનિલ-અહિયવણ-ણંતા ॥૩૮॥
 માણ-વચણ-કાયજોગી, થોવા અસંખગુણ અણંતગુણા ।
 પુરિસા થોવા ઇત્થી, સંખગુણા-ણંતગુણ કીવા ॥૩૯॥
 માણી કોહી માયી, લોભી અહિય માણનાણિણો થોવા ।
 ઓહિ અસંખા મઈસુઅ, અહિઅ સમ અસંખ વિબ્ભંગા ॥૪૦॥
 કેવલિણોડણંતગુણા, મઈસુઅઅન્નાણિ-ણંતગુણા તુલ્લા ।
 સુહુમા થોવા પરિહાર, સંખ અહક્રખાય સંખગુણા ॥૪૧॥
 છેય સમઈય સંખા, દેસ અસંખગુણ ણંતગુણ અજયા ।
 થોવ અસંખ દુણંતા, ઓહિ નચણ કેવલ અચક્રખુ ॥૪૨॥

પચ્છાણુપુલ્લિ લેસા, થોવા દોડસંખ-ણંત દો અહિઆ ।
 અભવિઅર થોવાણંતા, સાસણ થોવોવસમ સંખા ॥૪૩॥
 મીસા સંખા વેઅગ, અસંખગુણ ખઈઅ મિચ્છ દુ અણંતા ।
 સન્નિઅર થોવાણંતા, ણહાર થોવેઅર અસંખા ॥૪૪॥

ગુણકાણાને વિષે જીવસ્થાન :

સવ્વજિઅકાણ મિચ્છે, સગ સાસણિ પાણ અપજજ સન્નિદુગં ।
 સમ્મે સત્તી દુવિહો, સેસેસું સન્નિપજજત્તો ॥૪૫॥

ગુણકાણાને વિષે યોગ :

મિચ્છદુગિ અજઈ જોગા-હાર દુગૂણા અપુલ્લપાણગે ઉ ।
 માણવઈ ઉરલં સવિઉલ્લિ, મીસિ સવિઉલ્લિદુગ દેસે ॥૪૬॥
 સાહારદુગ પમત્તે, તે વિઉવાહારમીસ વિણુ ઈઅરે ।
 કમ્મુરલદુગંતાઈમ-માણવયાણ સજોગી ન અજોગી ॥૪૭॥

ગુણકાણાને વિષે ઉપયોગ :

તિઅનાણ દુદંસાઈમ, દુગે અજઈ દેસિ નાણદંસતિગં ।
 તે મીસિ મીસા સમાણા, જયાઈ કેવલદુ અંતદુગે ॥૪૮॥
 સાસણભાવે નાણં, વિઉલ્લગાહારગે ઉરલમિસ્સં ।
 નેગિંદિસુ સાસાણો, નેહાહિગયં સુયમયં પિ ॥૪૯॥

ગુણકાણાને વિષે લેશ્યા :

છસુ સલ્લા તેઉતિગં, ઈગિ છસું સુક્કા અજોગિ અલ્લેસા ।
 બંધસ્સ મિચ્છ અવિરઈ, કસાય જોગત્તિ ચઉ હેઉ ॥૫૦॥
 અભિગહિઅ-માણભિગહિઆ-ભિનિવેસિય-સંસઈય માણાભોગં ।
 પાણ મિચ્છ બાર અવિરઈ, માણકરણાનિઅમુ-છજિઅવહો ॥૫૧॥

નવ સોલ કસાયા પનર, જોગ ઇઅ ઉત્તરા ઉ સગવત્રા ।
ઇંગ ચઉ પાણ તિ ગુણેસું, ચઉ-તિ-દુ-ઇંગપચ્ચઓ બંધો ॥૫૨॥

ઉત્તર પ્રકૃતિને વિષે મૂળબંધ હેતુ :

ચઉ મિચ્છ મિચ્છ અવિરઇ-પચ્ચઇઆ સાય સોલ પાણતીસા ।
જોગવિણુ તિપચ્ચઇઆ, હારગજિણવજ્જ સેસાઓ ॥૫૩॥
ગુણઠાણાને વિષે ઉત્તર બંધહેતુ :

પાણ પત્ર પત્રા તિઅછહિઅ, ચત્ત ગુણયત્ત છચઉદ્દગવીસા ।
સોલસ દસ નવ નવ સત્ત, હેઉણો ન ઉ અજોગિંમિ ॥૫૪॥
પાણ પત્ર મિચ્છિ હારગ, દુગૂણ સાસાણિ પત્ર મિચ્છવિણા ।
મીસદ્દગ-કમ્મ-આણવિણુ, તિચત્ત મીસે અહ છચત્તા ॥૫૫॥
સદ્દમીસકમ્મ અજએ, અવિરઇ કમ્મુરલમીસ બિકસાએ ।
મુત્તુ ગુણયત્ત દેસે, છવીસ સાહારદ્દ પમત્તે ॥૫૬॥
અવિરઇ ઇંગાર-તિકસાય, વજ્જ અપમત્તિ મીસદ્દગરહિઆ ।
ચઉવીસ અપુવ્વે પુણ, દુવીસ અવિઉવ્વિ આહારે ॥૫૭॥
અછહાસ સોલ બાયરિ, સુહુમે દસ વેઅસંજલણતિ વિણા ।
ખીણુવસંતિ અલોભા, સજોગિ પુવ્વુત્ત સગ જોગા ॥૫૮॥

ગુણઠાણાને વિષે મૂળપ્રકૃતિ બંધ :

અપમત્તંતા સત્તક, મીસ-અપુવ્વ-બાયરા સત્ત ।
બંધઇ છસ્સુહુમો એગ-મુવરિમા બંધગા-જોગી ॥૫૯॥

ગુણઠાણો ઉદય અને સત્તા :

આસુહુમં સંતુદએ, અકકવિ મોહવિણુ સત્ત ખીણંમિ ।
ચઉ ચરિમદ્દગે અકક ઉ, સંતે ઉવસંતિ સત્તુદએ ॥૬૦॥

ગુણઠાણે મૂળ પ્રકૃતિની ઉદીરણ :

ઉદરંતિ પમતંતા, સગદ્દ મીસદ્દ વેઅઆઉ વિણા ।

છગ અપમત્તાઈ તઓ, છપંચ સુહુમો પણુવસંતો ॥૬૧॥

ગુણઠાણે અલ્પબહુત્વ :

પણ દો ખીણ દુ જોગી, હુદીરગુ અજોગિ થોવ ઉવસંતા ।

સંખગુણ ખીણ સુહુમા, નિઅદ્દિઅપુવ્વ સમ અહિઆ ॥૬૨॥

જોગિ અપમત્ત ઇઅરે, સંખગુણા દેસ-સાસણા-મીસા ।

અવિરઈ અજોગિમિચ્છા, અસંખચઉરો દુવેણંતા ॥૬૩॥

પાંચ ભાવનું વર્ણન :

ઉવસમ-ખય-મીસોદય, પરિણામા દુ નવ કાર ઇંગવીસા ।

તિઅભેઅ સન્નિવાઈઅ, સમ્મં ચરણં પદ્મભાવે ॥૬૪॥

બીએ કેવલજીઅલં, સમ્મં દાણાઈલદ્દિ પણ ચરણં ।

તઈએ સેસુવઓગા, પણ લદ્દી સમ્મવિરઈદુગં ॥૬૫॥

અત્રાણમસિદ્ધતા, સંજમ-લેસા-કસાય-ગઈ-વેયા ।

મિચ્છં તુરિએ ભવ્વા, ભવ્વત્ત-જિઅત્ત પરિણામે ॥૬૬॥

સાન્નિપાતિક ભાવના ભેદ :

ચઉચઉગઈસુ મીસગ, પરિણામુદ્ધએહિં ચઉ સખઈએહિં ।

ઉવસમજુએહિં વા ચઉ, કેવલિ પરિણા-મુદ્ધય ખઈએ ॥૬૭॥

ખય-પરિણામી સિદ્ધા, નરાણ પણ જોગુવસમસેઢીએ ।

ઈઅ પત્તર સન્નિવાઈઅ, ભેયા વીસં અસંભવિણો ॥૬૮॥

આઠકર્મને વિષે ભાવો :

મોહેવ સમો મીસો, ચઉઘાઈસુ અદ્દકમ્મસુ અ સેસા ।

ધમ્માઈ પારિણામિઅ, ભાવે ખંધા ઉદઈએ વિ ॥૬૯॥

ગુણકાણાને વિષે ભાવો :

સમ્માઈયઉસુ તિગ ચઉ, ભાવા ચઉ પશુવસામ-ગુવસંતે ।
ચઉ ખીણાપુવ્વે તિન્નિ, સેસ ગુણકાણગેગજિએ ॥૭૦॥ -

સંખ્યાતાદિના ભેદો :

સંખિજજેગમસંખં, પરિત્ત-જુત્ત-નિયપયજુયં તિવિહં ।
એવમણંતંપિ તિહા, જહન્ન-મજ્ઝુક્કસા સવ્વે ॥૭૧॥

સંખ્યાતાદિનું સ્વરૂપ :

લહુસંખિજજં દુચ્ચિઅ, અઓ પરં મજ્ઝિમં તુ જા ગુરુઅં ।
જંબુદીવ-પમાણય, ચઉપલ્લ-પટ્ટવાણાઈ ઇમં ॥૭૨॥

પલ્લાણવટ્ઠિઅ-સલાગ, પડિસલાગ-મહાસલાગક્રખા ।
જોઆણસહસોગાઢા, સવેઈઅંતા સસિહ ભરિઆ ॥૭૩॥

તો દીવુદહિસુ ઇક્કિક્ક, સરિસવં ખિવિઅ નિક્કિએ પઢમે ।
પઢમં વ તદંતં ચિય, પુણ ભરિએ તંમિ તહ ખીણે ॥૭૪॥

ખિપ્પઈ સલાગપલ્લેગુ, સરિસવો ઇઅ સલાગ-ખવણેણં ।
પુણ્ણો બીઓ અ તઓ, પુવ્વંપિ વ તંમિ ઉદ્ધરિએ ॥૭૫॥

ખીણે સલાગ તઈએ, એવં પઢમેહિ બીઅયં ભરસુ ।

તેહિં તઈઅં તેહિ ય, તુરિઅં જા કિર કુડા ચઉરો ॥૭૬॥

પઢમતિપલ્લુદ્ધરિઆ, દીવુદહી પલ્લયઉ-સરિસવા ય ।

સવ્વો વિ એગરાસી, રૂવૂણો પરમ-સંખિજજં ॥૭૭॥

રૂવજુઅં તુ પરિત્તા, સંખં લહુઅસ્સ રાસિઅબ્બાસે ।

જુત્તાસંખિજજં લહુ, આવલિઆ-સમય-પરિમાણં ॥૭૮॥

બિત્તિયઉ પંચમ-ગુણાણે, કમા સગાસંખ પઢમચઉસત્તા ।

ણંતા તે રૂવજુઆ, મજ્ઝા રૂવૂણ ગુરુપચ્છા ॥૭૯॥

ઇઅ સુતુતં અન્ને, વગ્ગિઅમિક્કસિ ચઉત્થય-મસંખં ।
 હોઈ અસંખાસંખં, લહુ રૂવજુઅં તુ તં મજ્જં ॥૮૦॥
 રૂવૂણ માઈમં ગુરુ, તિવગ્ગિઉં તત્થિમે દસક્ખેવે ।
 લોગાગાસપએસા, ધમ્માડધમ્મેગજિઅદેસા ॥૮૧॥
 ઠિઈબંધજ્ઞવસાયા, અણુભાગા જોગછેઅપલિભાગા ।
 દુણ્ણુ ય સમાણ સમયા, પત્તેઅ નિગોઅએ ખિવસુ ॥૮૨॥
 પુણ તંમિ તિવગ્ગિઅએ, પરિત્તાણંત લહુ તસ્સ રાસીણં ।
 અબ્ભાસે લહુજુત્તા-ણંતં અ ભવ્વજિઅ-માણં ॥૮૩॥
 તવ્વગ્ગે પુણ જાયઈ, ણંતાણંત લહુ તં ચ તિક્ખુત્તો ।
 વગ્ગસુ તહુવિ ન તં હોઈડણંતખેવે ખિવસુ છ ઈમે ॥૮૪॥
 સિદ્ધા નિગોઅજીવા, વણસ્સઈ કાલ પુગ્ગવા ચેવ ।
 સવ્વમલોગનહં પુણ, તિવગ્ગિઉં કેવલદ્ધુગંમિ ॥૮૫॥
 ખિત્તેડણંતાણંતં, હવેઈ જિદ્ધં તુ વવહરઈ મજ્જં ।
 ઇઅ સુહુમત્થવિઆરો, લિહિઓ દેવિંદસૂરીહિં ॥૮૬॥

પંચમ શતક કર્મગ્રંથ

નમિઅ જિણં ધુવબંધો, દયસંતા ઘાઈ પુત્રપરિઅત્તા ।
 સેઅર ચઉહવિવાગા, વુચ્છં બંધવિહુ સામી અ ॥૧॥

ધુવબંધી ૪૭ પ્રકૃતિ :

વન્નચઉ તેઅકમ્મા, ગુરુલહુ નિમિણોવધાયભયકુચ્છા ।
 મિચ્છ-કસાયા-વરણા, વિગ્ધં ધુવબંધિ સગયત્તા ॥૨॥

અધુવબંધી ૭૩ પ્રકૃતિ :

તણુવંઆગિઈ-સંઘયાણ, જાઈ-ગઈ-ખગઈ પુવ્વિ જિણુસાસં ।
 ઉજજોઆયવ-પરધા, તસવીસા ગોઅવેઅણિઅં ॥૩॥

હાસાઈજીઅલદ્દુગ વેઅ-આઉ તેવુત્તરી અધુવબંધી (ધા) ।

ભંગા અણાઈસાઈ, અણંતસંતુત્તરા ચઉરો ॥૪॥

પદ્મભિઆ ધુવઉદઈસુ, ધુવબંધિસુ તઈઅવજજ ભંગતિગં ૧

મિચ્છંમિ તિન્નિ ભંગા, દુહાવિ અધુવા તુરિઅ-ભંગા ॥૫॥

ધ્રુવોદયી ૨૭ પ્રકૃતિ :

નિમિણ થિરઅથિર અગુરુઅ, સુહઅસુહ તેઅ-કમ્મ-ચઉવત્ત્રા ।

નાણંતરાય-દંસણ, મિચ્છં ધુવઉદય સગવીસા ॥૬॥

અધ્રુવોદયી ૯૫ પ્રકૃતિ :

થિરસુભિઅર વિણુ અધુવ, બંધી મિચ્છવિણુમોહધુવબંધી ।

નિદોવધાય-મીસં, સમ્મં પાણનવઈ અધુવુદયા ॥૭॥

ધ્રુવસત્તા ૧૩૦ પ્રકૃતિ :

તસવત્તવીસ-સગતેઅ-કમ્મ ધુવબંધિ સેસ વેઅતિગં ।

આગિઈ તિગ વેઅણિઅં, દુજીઅલ-સગઉરલુસાસચઉ ॥૮॥

અધ્રુવસત્તા ૨૮ પ્રકૃતિ :

ખગઈ તિરિદ્દુગ નીઅં, ધુવસંતા સમ્મ મીસ મણુયદ્દુગં ।

વિઉવિક્કાર જિણાઉ, હારસગુચ્ચા અધુવસંતા ॥૯॥

ગુણઠાણે ધ્રુવ સત્તા :

પદ્મણમિગુણેસુ મિચ્છં, નિઅમા અજયાઈઅદ્દગે ભજજં ।

સાસાણે ખલુ સમ્મં, સંતં મિચ્છાઈદસગે વા ॥૧૦॥

સાસણ-મીસેસુ ધુવં, મીસં મિચ્છાઈનવસુ ભયાણાએ ।

આઈદ્દુગે આણ નિઅમા, ભઈઆ મીસાઈનવગંમિ ॥૧૧॥

આહારસત્તગં વા, સવ્વગુણે બિતિગુણે વિણા તિત્થં ।

નોભયસંતે મિચ્છો, અંતમુહુત્તં ભવે તિત્થે ॥૧૨॥

ઘાતી ૪૫ પ્રકૃતિ :

કેવલજુઅલાવરણા, પાણ નિદ્ધા બારસાઈમકસાયા ।
મિચ્છં તિ સવ્વઘાઈ, ચઉનાણ-તિદ્ધંસણાવરણા ॥૧૩॥
સંજલાણ નોકસાયા, વિગ્ધં ઈઅ દેસઘાઈ ય અઘાઈ ।
પત્તેયતણુડકાઊ, તસવીસા ગોઅદુગ-વન્ના ॥૧૪॥

પુણ્ય ૪૨ પ્રકૃતિ :

સુરનરતિગુચ્ચ સાયં, તસદ્દસ તણુવંગ વઈર-ચઉરંસં ।
પરઘા-સગ તિરિઆઊ, વન્નચઉ પાણિદિસુભખગઈ ॥૧૫॥

પાપ ૮૨ પ્રકૃતિ :

બાયાલ પુણ્ણપગઈ, અપદ્મમસંકાણખગઈ-સંઘયાણા ।
તિરિદુગ-અસાય-નીઓ-વઘાય ઈગ વિગલ નિરયતિગં ॥૧૬॥
થાવરદસ વન્નચઉક્ક, ઘાઈ પાણયાલ સહિઅ બાસીઈ ।
પાવપયડિ તિ દોસુ વિ, વન્નાઈ-ગહા સુહા અસુહા ॥૧૭॥

અપરાવર્તમાન ૨૯ પ્રકૃતિ :

નામધુવબંધિનવગં, દંસણ પાણનાણ વિગ્ધ પરઘાયં ।
ભય કુચ્છ મિચ્છસાસં, જિણ ગુણતીસા અપરિઅત્તા ॥૧૮॥

પરાવર્તમાન ૯૧ તથા શ્વેત્રવિપાકી ૪ પ્રકૃતિ :

તણુ અદ્ધ વેઅ દુજુઅલ, કસાય ઉજ્જોઅ ગોઅદુગ નિદ્ધા ।
તસવીસાઉ પરિત્તા, ખિત્તવિવાગાડણુપુલ્લીઓ ॥૧૯॥

જીવવિપાકી ૭૮ તથા ભવવિપાકી ૪ પ્રકૃતિ :

ઘણઘાઈ દુગોઅ જિણા, તસિઅરતિગસુભગદુભગચઉસાસં ।
જાઈતિગ જિઅવિવાગા, આઊ ચઉરો ભવવિવાગા ॥૨૦॥

પુદ્ગલવિપાકી ૩૬ તથા ૪ પ્રકારનો બંધ :

નામધુવોદય ચઉતણુ, વધાયસાહારણિ અરુજોઅતિગં ।

પુગ્ગલવિવાગિ બંધો, પયઈ-ઠિઈ-રસ-પએસ તિ ॥૨૧॥

મૂળ પ્રકૃતિના ભૂયસ્કારાદિ બંધ :

મૂલપયડીણ અડસત્ત, છેગબંધેસુ તિત્રિ ભૂગારા ।

અપ્પતરા તિઅ ચઉરો, અવટ્ટિઠઆ ન હુ અવત્તવ્વો ॥૨૨॥

ભૂયસ્કારાદિનું સ્વરૂપ :

એગાદહિગે ભૂઓ, એગાઈ ઊણગંમિ અપ્પતરો ।

તમ્મતોડવટ્ટિઠયઓ, પઢમે સમએ અવત્તવ્વો ॥૨૩॥

ઉત્તર પ્રકૃતિના ભૂયસ્કારાદિ બંધ :

નવ છ ચ્યઉ દંસે દુ દુ, તિ દુ મોહે દુઈગવીસ સત્તરસ ।

તેરસ નવ પાણ ચઉ તિ દુ, ઇક્કો નવ અઢ દસ દુત્રિ ॥૨૪॥

તિપાણછઅઢનવહિઆ, વીસાતીસેગતીસ ઇંગ નામે ।

છસ્સગ અઢતિબંધા, સેસેસુ ય ઠાણમિક્કિક્કં ॥૨૫॥

મૂળકર્મનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ :

વીસયરકોડિકોડી, નામે ગોએ અ સત્તરી મોહે ।

તીસિયરચઉસુ ઉદહી, નિરયસુરાઉમિ તિત્તીસા ॥૨૬॥

મૂળકર્મનો જથ્થા સ્થિતિબંધ :

મુતું અકસાયઠિઈ, બાર મુહુત્તા જહન વેઅણિએ ।

અઢઢ નામગોએસુ, સેસએસું મુહુત્તંતો ॥૨૭॥

ઉત્તર પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ :

વિગ્ધાવરણ અસાએ, તીસં અઢાર સુહમવિગલતિગે ।

પઢમાગિઈસંઘયાણે, દસ દુસુવરિમેસુ દુગવુડ્ઢી ॥૨૮॥

ચાલીસ કસાએસું, મિંઉલહુનિદ્ધુણુસુરહિસિઅમહુરે ।
 દસ દોસઠ સમહિઆ, તે હાલિદંબિલાઈણં ॥૨૯॥
 દસ સુહવિહગઈ-ઉચ્ચે, સુરદુગ થિરછકૂક પુરિસ રઈ હાસે ।
 મિચ્છે સત્તરિ મણુદુગ, ઈત્થી-સાએસુ પત્તરસ ॥૩૦॥
 ભયકુચ્છ અરઈ સોએ, વિઉવ્વિતિરિઉરલનિરયદુગનીએ ।
 તેઅપાણ અથિરછકૂકે, તસચઉ થાવર ઈંગ પિણિંદી ॥૩૧॥
 નપુકુખગઈસાસચી, ગુરુકૂખડરુકૂખસીયદુગંગધે ।
 વીસં કોડાકોડી, એવઈઆબાહ વાસસયા ॥૩૨॥
 ગુરુ કોડિકોડિ અંતો, તિત્થાહારાણ ભિન્નમુહુ બાહા ।
 લહુ કિઈસંખગુણૂણા, નરતિરિઆણાઉ પલ્લતિગં ॥૩૩॥
 ઈંગ વિગલ પુવ્વકોડી, પલિઆડસંખંસ આઉચઉ અમાણા ।
 નિરુવકમાણ છમાસા, અબાહ સેસાણ ભવતંસો ॥૩૪॥
ઉત્તર પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ :
 લહુકિઈબંધો સંજલાણ-લોહપાણવિગ્ધનાણદંસેસુ ।
 ભિન્નમુહુતં તે અદ્ધ, જસુચ્ચે બારસ ય સાએ ॥૩૫॥
 દો-ઈંગમાસો પક્ખો, સંજલાણતિગે પુમદ્ધ વરિસાણિ ।
 સેસાણુકોસાઓ, મિચ્છત્તકિઈઈ જં લદ્ધં ॥૩૬॥
 અયમુકકોસોગિંદિસુ, પલિયાડસંખંસહીણ લહુબંધો ।
 કમસો પાણવીસાએ પત્તા-સય-સહસ-સંગુણિઓ ॥૩૭॥
 વિગલ-અસન્નિસુ જિટ્ઠો, કણિક્કો પલ્લસંખભાગૂણો ।
 સુરનિરયાઉ સમા દસ, સહસ્સ સેસાઉ ખુહુભવં ॥૩૮॥
 સવ્વાણ વિ લહુબંધે, ભિન્નમુહુ અબાહ આઉજિટ્ઠે વિ ।
 કેઈ સુરાઉસમં જિણ, મંતમુહુ બિંતિ આહારં ॥૩૯॥

શુદ્ધકલ્પ સ્વરૂપ :

સત્તરસ સમહિઆ કિર, ઇગાણુપાણુંમિ હુંતિ ખુડભવા ।

સગતીસસયતિહુત્તર, પાણૂ પુણ ઇગમુહુતંમિ ॥૪૦॥

પાણસદ્દિઠસહસ પાણસય-છત્તીસા ઇગમુહુત-ખુડભવા ।

આવલિઆણં દોસય, છપ્પત્તા એગખુડભવે ॥૪૧॥

અવિરયસમ્મો તિત્થં, આહારદુગામરાઉ ય પમતો ।

મિચ્છદ્દિટ્ઠી બંધઈ, જિટ્ઠઈં સેસપયડીણં ॥૪૨॥

ગતિને વિષે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ :

વિગલસુહુમાઉગતિગં, તિરિમણુઆ સુરવિઉવ્વિનિરયદુગં ।

એગિંદિ-થાવરાયવ, આઈસાણા સુરુક્કોસં ॥૪૩॥

તિરિઉરલદુગુજ્જોઅં, છિવટ્ટ સુરનિરય સેસ ચઉગઈઆ ।

આહારજિણમપુવ્વો, ડનિઅદ્દિસંજલાણ પુરિસલહું ॥૪૪॥

સાયજસુચ્યાવરણા, વિઘં સુહુમો વિઉવ્વિ છ અસત્તી ।

સત્તી વિ આઉ બાયર, પજ્જેગિંદી ઉ સેસાણં ॥૪૫॥

સ્થિતિબંધમાં મૂળપ્રકૃતિના ૭૮ ભાંગા :

ઉક્કોસજહન્નેઅર, ભંગા સાઈ આણાઈ ધુવ અધુવા ।

ચઉહા સગ અજહન્નો, સેસતિગે આઉચઉસુ દુહા ॥૪૬॥

સ્થિતિબંધમાં ઉત્તરપ્રકૃતિના ૯૯૬ ભાંગા :

ચઉભેઓ અજહન્નો, સંજલાણાવરણનવગવિઘાણં ।

સેસતિગિ સાઈ અધુવો, તહ ચઉહા સેસપયડીણં ॥૪૭॥

ગુણઠાણે સ્થિતિબંધ :

સાણાઈઅપુવ્વંતે, અચરંતો કોડિકોડિઓ ન હિગો ।

બંધો ન હુ હીણો ન ય, મિચ્છે ભવ્વિઅરસન્નિમિ ॥૪૮॥

સ્થિતિબંધનું અલ્પબહુત્વ :

જઈલહુબંધો બાયર-પજજઅસંખગુણ સુહુમપજજડહિગો ।
એસિં અપજજાણ લહૂ, સુહુમેઅર અપજજપજજગુરુ ॥૪૯॥
લહુ બિઅપજજઅપજજે, અપજજેઅરબિઅગુરુડહિગો એવં ।
તિયઉઅસન્નિસુ નવરં, સંખગુણો બિઅઅમાણપજજે ॥૫૦॥
તો જઈજિદ્દો બંધો, સંખગુણો દેસવિરય હસ્સિઅરો ।
સમ્મયઉ સન્નિયઉરો, કિઈબંધાણુકમ સંખગુણા ॥૫૧॥

કર્મસ્થિતિનું શુભાશુભપણું :

સત્વાણવિ જિદ્દકિઈ, અસુભા જં સાઈસંકિલેસેણં ।
ઈઅરા વિસોહિઓ પુણ, મુત્તું નરઅમરતિરિઆઉં ॥૫૨॥

યોગનું અલ્પબહુત્વ :

સુહુમનિગોઆઈખાણ-ખજોગ બાયરયવિગલઅમાણમાણા ।
અપજજલહુપદમદ્દુગુરુ, પજજહસ્સિઅરો અસંખગુણો ॥૫૩॥

યોગ તથા સ્થિતિ સ્થાનોનું અલ્પબહુત્વ :

અપજતતસુક્કોસો, પજજજહન્નિઅરુ એવ કિઈઠાણા ।
અપજજેઅર સંખગુણા, પરમપજજબિએ અસંખગુણા ॥૫૪॥

યોગવૃદ્ધિ તથા કર્મમાં અધ્યવસાય સંખ્યા :

પઈખાણમસંખગુણવિરિઅ, અપજજ પઈકિઈમસંખલોગસમા ।
અજઝવસાયા અહિઆ, સત્તસુ આઉસુ અસંખગુણા ॥૫૫॥

પ્રકૃતિઓનો અબંધ કાળ :

તિરિનિરયતિ-જોઆણં, નરભવજુઅ સયઉપલ્લ તેસકં ।
થાવરયઉ-ઈગવિગલા, યવેસુ પણસીઈસયમયરા ॥૫૬॥

અપદ્મસંઘયાણાગિઈ-ખગઈ આણમિચ્છદ્ધુહગથીણતિગં ।
નિઅનપુઈત્થિ દુત્તીસં, પાણિદિસુ અબંધકિઈ પરમા ॥૫૭॥

સતત બંધકાળ :

વિજયાઈસુ ગેવિજજે, તમાઈ દહિસય દુત્તીસ તેસદ્ધં ।
પાણસીઈ સયયબંધો, પલ્લતિગં સુરવિઉવ્વિદ્ધુગે ॥૫૮॥

નિરંતર બંધ :

સમયાદસંખકાલં, તિરિદ્ધુગ-નીએસુ આઉ અંતમુહૂ ।
ઉરલિ અસંખપરટ્ટા, સાયકિઈ પુવ્વકોડૂણા ॥૫૯॥
જલહિસયં પાણસીઅં, પરધુસ્સાએ પાણિદિ તસયઉગે ।
બત્તીસં સુહવિહુગઈ-પુમ-સુભગતિ-ગુચ્ચ-ચઉરંસે ॥૬૦॥
અસુખગઈજાઈઆગિઈ, સંઘયાણાહાર-નિરય જોઅદ્ધુગં ।
થિરસુભજસ-થાવરદસ, નપુઈત્થી દુજ્જુઅલમસાયં ॥૬૧॥
સમયાદંતમુહુત્તં, મણુદ્ધુગ-જિણ-વઈર-ઉરલુવંગેસુ ।
તિત્તીસયરા પરમો, અંતમુહૂ લહુ વિ આઉજિણે ॥૬૨॥

અનુભાગબંધનું સ્વરૂપ :

તિવ્વો અસુહસુહાણં, સંકેસવિસોહિઓ વિવજજયઓ ।
મંદરસો ગિરિમહિરય, જલરેહાસરિસકસાએહિં ॥૬૩॥
ચઉઠાણાઈ અસુહો, સુહડન્નહા વિગ્ધદેસઆવરણા ।
પુમસંજલણિગદ્ધુતિયઉ-ઠાણરસા સેસ દુગમાઈ ॥૬૪॥
નિંબુચ્છુરસો સહજો, દુતિયઉભાગકદિઈકકભાગંતો ।
ઈગઠાણાઈ અસુહો, અસુહાણ સુહો સુહાણં તુ ॥૬૫॥

ઉત્કૃષ્ટ રસબંધના સ્વામી :

તિવ્વમિગથાવરાયવ-સુરમિચ્છા વિગલસુહુમનિરયતિગં ।
તિરિમણુઆઉ તિરિનરા, તિરિદુગ છેવઢ સુરનિરયા ॥૬૬॥
વિઉવિસુરાહારદુગં, સુખગઈવન્નયઉતેઅજિણસાયં ।
સમયઉ-પરઘા તસદસ, પિંણિદિસાસુચ્ચ ખવગા ઉ ॥૬૭॥
તમતમગા ઉજ્જોઅં, સમ્મસુરા મણુઅઉરલદુગ વઈરં ।
અપમત્તો અમરાઉં, ચઉગઈ મિચ્છા ઉ સેસાણં ॥૬૮॥

જઘન્ય રસબંધના સ્વામી :

થીણતિગં આણ-મિચ્છં, મંદરસં સંજમુમ્મહો મિચ્છો ।
બિઅતિઅકસાય અવિરય, દેસપમત્તો અરઈ-સોએ ॥૬૯॥
અપમાઈ હારગદુગં, દુનિદ-અસુવન્ન-હાસરઈકુચ્છા ।
ભયમુવધાયમપુવ્વો, અનિઅટ્ટી પુરિસ-સંજલણે ॥૭૦॥
વિગ્ધાવરણે સુહુમો, માણુતિરિઆ સુહુમવિગલતિગ આઉં ।
વેઉવ્વિછક્કમમરા, નિરયા ઉજ્જોઅ-ઉરલદુગં ॥૭૧॥
તિરિદુગનીઅં તમતમા, જિણમવિરય નિરયવિણિગથાવરયં ।
આસુહમાયવ સમ્મો, વ સાયથિરસુભજસા સિઅરા ॥૭૨॥
તસવન્નતેઅચઉમણુ, ખગઈદુગ પિંણિદિ-સાસ-પરધુચ્ચં ।
સંધયાણાગિઈનપુથી, સુભગિઅરતિ મિચ્છચઉગઈઆ ॥૭૩॥
ચઉતેઅવન્ન વેઅણિઅ નામણુક્કોસ સેસધુવબંધી ।
ઘાઈણં અજહન્નો, ગોએ દુવિહો ઈમો ચઉહા ॥૭૪॥

વર્ગણાનું સ્વરૂપ :

સેસંમિ દુહા-ઈગ દુગ-ણુગાઈજા અભવણંત ગુણિઆણૂ ।
ખંધા ઉરલોચિઅવગાણા ઉ, તહ અગાહણંતરિઆ ॥૭૫॥

એમેવ વિઉવ્વાહાર-તેઅભાસાણુપાણ-મણકમ્મે ।
 સુહુમા કમાવગાહો, ઊણૂણંગુલ-અસંખંસો ॥૭૬॥
 ઇક્કિક્કહિઆ સિદ્ધા-ણંતંસા અંતરેસુ અગ્ગહણા ।
 સવ્વત્થ જહનુચિઆ, નિઆણંતંસાહિઆ જિદ્ધા ॥૭૭॥
 કેવા કર્મદલિક ગ્રહણ થાય? અને કર્મપ્રદેશોની વહેંચણી :
 અંતિમચઉફાસ દુગંધ-પંચવત્તરસ-કમ્મખંધદલં ।
 સવ્વજિઆણંતગુણરસ, અણુજીત્તમાણંતયપએસં ॥૭૮॥
 એગપએસોગાઢં, નિઅસવ્વપએસઓ ગહેઇ જિઓ ।
 થોવો આઉ તદંસો, નામે ગોએ સમો અહિઓ ॥૭૯॥
 વિઘાવરણે મોહે, સવ્વોવરિ વેઆણીઇ જેણપ્પે ।
 તસ્સ કુડતં ન હવઇ, ઠિઇ-વિસેસેણ સેસાણં ॥૮૦॥
 નિઅજાઇલદ્ધદલિઆ-ણંતંસો હોઇ સવ્વધાઇણં ।
 બજ્જંતીણ વિભજ્જઇ, સેસં સેસાણ પઇસમયં ॥૮૧॥

૧૧ ગુણશ્રેણિ :

સમ્મ-દર-સવ્વવિરઇ, આણવીસંજોઅ દંસખવગે અ ।
 મોહસમ-સંત-ખવગે, ખીણ-સંજોગિઅર-ગુણસેઢી ॥૮૨॥

ગુણશ્રેણિનું સ્વરૂપ :

ગુણસેઢી દલરયાણા-ણુસમયમુદયાદસંખગુણાણાએ ।
 એયગુણા પુણ કમસો, અસંખગુણાનિજજરા જીવા ॥૮૩॥

ગુણસ્થાન પ્રાપ્તિનું અંતર :

પલિઆડસંખંસ-મુહૂ, સાસાણઇઅરગુણ-અંતરં હસ્સં ।
 ગુરુ મિચ્છિ બે છસટ્ઠી, ઇઅરગુણે પુગ્ગલદ્વંતો ॥૮૪॥

પલ્લોપમનું સ્વરૂપ :

ઉદ્ધારઅદ્ધખિતં, પલિઅ તિહા સમય-વાસસય-સમએ ।
કેસવહારો દીવો, દહિ-આઉ-તસાઈપરિમાણં ॥૮૫॥

પુદ્ગલ પરાવર્તનું સ્વરૂપ :

દવ્વે ખિત્તે કાલે, ભાવે ચઉહ દુહ બાયરો સુહુમો ।
હોઈ આણંતુસ્સપ્પિણિ, પરિમાણો પુગ્ગલપરટ્ટો ॥૮૬॥
ઉરલાઈસત્તગેણં, એગજિઓ મુઅઈ કુસિઅ સવ્વઆણૂ ।
જત્તિઅકાલિ સ થૂલો, દવ્વે સુહુમો સગન્નયરા ॥૮૭॥
લોગપએસોસપ્પિણિ-સમયા અણુભાગબંધકાણા ય ।
જહતહ કમમરણેણં, પુટ્ટા ખિત્તાઈ-થૂલિઅરા ॥૮૮॥

ઉત્કૃષ્ટ, જઘન્ય પ્રદેશબંધક :

અપ્પયરપયડિબંધી, ઉક્કડજોગી અ સન્નિપજજત્તો ।
કુણઈ પએસુક્કોસં, જહન્નયં તસ્સ વચ્ચાસે ॥૮૯॥

પ્રદેશબંધના સ્વામી :

મિચ્છઅજયયઉ આઉ, બિતિગુણવિણુ મોહિસત્તમિચ્છાઈ ।
છણહં સત્તરસ સુહુમો, અજયા દેસા બિતિકસાએ ॥૯૦॥
પણ અનિઅટ્ટી સુખગઈ, નરાઉ સુરસુભગતિગ વિઉવ્વિદ્ધુગં ।
સમયઉરંસ-મસાયં, વઈરં મિચ્છો વ સમ્મો વા ॥૯૧॥
નિદ્દાપયલાદુજુઅલ-ભયકુચ્છાતિત્થ સમ્મગો સુજઈ ।
આહારદુગં સેસા, ઉક્કોસપએસગા મિચ્છો ॥૯૨॥
સુમુણી દુન્નિ અસન્ની, નિરયતિગ-સુરાઉસુરવિઉવ્વિદ્ધુગં ।
સમ્મો જિણં જહન્નં, સુહુમનિગોઆઈખણિ સેસા ॥૯૩॥

પ્રદેશબંધના ભાંગા :

દંસાણછગ-ભયકુચ્છા, બિતિ તુરિઅકસાય વિગ્ધનાણાણું ।
મૂલછગેડણુકોસો, ચઉહ દુહા સેસિ સવ્વત્થ ॥૮૪॥
સેઢિઅસંખિજજંસે, જોગઢાણાણિ પયડિ-કિંઈભેઆ ।
કિંઈબંધજઝવસાયા-ણુભાગઢાણા અસંખગુણા ॥૮૫॥
તત્તો કમ્મપએસા, અણંતગુણિઆ તઓ રસચ્છેઆ ।
જોગા પયડિપએસં, કિંઈઅણુભાગં કસાયાઓ ॥૮૬॥
ચઉદસરજજૂ લોગો, બુદ્ધિકઓ સત્તરજજુમાણઘણો ।
તદીહેગપએસા, સેઢી પયરો અ તવ્વગ્ગો ॥૮૭॥

ઉપશ્રેણિનું સ્વરૂપ :

આણ-દંસ-નપુંસિત્થી, વેઅચ્છકું ચ પુરિસવેઅં અ ।
દો દો એગંતરિએ, સરિસે સરિસં ઉવસમેઈ ॥૮૮॥

ક્ષપક શ્રેણિનું સ્વરૂપ :

આણમિચ્છમીસસમ્મં, તિઆઉઈગવિગલથીણાતિગુજજોઅં ।
તિરિ-નિરય-થાવરદુગં, સાહારાયવ-અડ-નપુત્થી ॥૮૯॥
છગપુમસંજલાણા દો, નિદાવિગ્ધાવરણખએ નાણી ।
દેવિંદસૂરિ-લિહિઅં, સયગમિણં આયસરણઢા ॥૧૦૦॥

૫૪ સપ્તતિકા કર્મગ્રંથ

સિદ્ધપએહિં મહત્થં, બંધોદયસંતપયડિઠાણાણું ।
વુચ્છં સુણ સંખેવં, નીસંદં દિટ્ઠિઠવાયસ્સ ॥૧॥
કઈ બંધંતો વેયઈ ?, કઈ કઈ વા સંતપયડિઠાણાણિ ।
મૂલુત્તરપગઈસું, ભંગાવિગપ્પા મુણેઅવ્વા ॥૨॥

મૂળ પ્રકૃતિનો બંધોદય સત્તા સંવેધ :

અઢવિહસત્તછબ્બંધએસુ, અટ્ઠેવ ઉદયસંતંસા ।

એગવિહે તિવિગપ્પો, એગવિગપ્પો અબંધંમિ ॥૩॥

જીવસ્થાનને વિષે મૂળ પ્રકૃતિના ભાંગા :

સત્તકબંધ અટ્ઠુદય, સંત તેરસસુ જીવઠાણેસુ ।

એગંમિ પંચ ભંગા, દો ભંગા હુંતિ કેવલિણો ॥૪॥

ગુણસ્થાનને વિષે ભાંગા :

અઢસુ એગવિગપ્પો, છસ્સુવિ ગુણસન્નિએસુ દુવિગપ્પા ।

પત્તેઅં પત્તેઅં, બંધોદયસંતકમ્માણં ॥૫॥

પંચ નવ દુન્નિ અઢા-વીસા ચઉરો તહેવ બાયાલા ।

દુન્નિ અ પંચ ય ભણિયા, પચડીઓ આણુપુલ્લીએ ॥૬॥

ઉત્તર પ્રકૃતિનો બંધોદય સત્તા સંવેધ :

બંધોદયસંતંસા, નાણાવરણંતરાઈએ પંચ ।

બંધોવરમેવિ ઉદય, સંતંસા હુંતિ પંચેવ ॥૭॥

દર્શનાવરણના સંવેધ ભાંગા :

બંધસ્સ ય સંતસ્સ ય, પગઈઢાણાઈ તિણિણ તુલ્લાઈ ।

ઉદયઢાણાઈ દુવે, ચઉ પાણગં દંસણાવરણે ॥૮॥

બીઆવરણે નવબંધએ (ગે)સુ, ચઉપંચઉદય નવસંતા ।

છચ્ચઉબંધે ચેવં, ચઉબંધુદએ છલંસા ય ॥૯॥

ઉવરચબંધે ચઉ પાણ, નવંસ ચઉરુદય છચ્ચચઉસંતા ।

વેઅણિઆઉચગોએ, વિભજ્જ મોહં પરં વુચ્છં ॥૧૦॥

ગોત્ર, વેદનીય, આયુર્કર્મના સંવેધ ભાંગા :

ગોત્રમિ સત્ત ભંગા, અઢ ય ભંગા હવંતિ વેઅણિએ ।

પણ નવ નવ પણ ભંગા, આઉયઉફ્કેવિ કમસો ઉ ॥૧૧॥

મોહનીયના ૧૦ બંધસ્થાન :

બાવીસ ઇફ્કવીસા, સત્તરસં તેરસેવ નવ પંચ ।

ચઉ તિગ દુગં ચ ઇફ્કં, બંધઢાણાણિ મોહસ્સ ॥૧૨॥

મોહનીયના ૯ ઉદયસ્થાન :

એગં વ દો વ ચઉરો, એત્તો એગાહિઆ દસુફ્કોસા ।

ઓહેણ મોહણિજજે, ઉદયઢાણાણિ નવ હંતિ ॥૧૩॥

મોહનીયના ૧૫ સત્તાસ્થાન :

અઢ ય સત્ત ય છચ્ચઉ, તિગ દુગ એગાહિઆ ભવે વીસા ।

તેરસ બારિફ્કા-રસ, ઇત્તો પંચાઈ એગૂણા ॥૧૪॥

સંતસ્સ પયડિઠાણાણિ, તાણિ મોહસ્સ હંતિ પત્તરસ ।

બંધોદયસંતે પુણ, ભંગવિગપ્પા બહૂ જાણ ॥૧૫॥

મોહનીયના બંધસ્થાને ભાંગા :

છબ્બાવીસે ચઉ ઇગ-વીસે સત્તરસ તેરસે દો દો ।

નવબંધગે વિ દુણિણ ઉ, ઇફ્કફ્કમઓ પરં ભંગા ॥૧૬॥

મોહનીયના બંધસ્થાને ઉદયસ્થાન :

દસ બાવીસે નવ ઇગ-વીસે સત્તાઈ ઉદયકમ્મંસા ।

છાઈ નવ સત્તરસે, તેરે પંચાઈ અટ્ટેવ ॥૧૭॥

ચત્તારિઆઈ નવબંધએસુ, ઉફ્કોસ સત્તમુદયંસા ।

પંચવિહબંધગે પુણ, ઉદઓ દુણહં મુણેઅવ્વો ॥૧૮॥

ઇત્તો ચઉબંધાઇ, ઇક્કિક્કુદયા હવંતિ સવ્વેવિ ।
બંધોવરમે વિ તહા, ઉદયાભાવે વિ વા હુજ્જા ॥૧૯॥

મોહનીયના ઉદયસ્થાને ભાંગા :

ઇક્કગ છક્કિક્કારસ, દસ સત્ત ચઉક્ક ઇક્કગં ચેવ ।
એએ ચઉવીસગયા, બાર દુગિક્કમિ ઇક્કારા ॥૨૦॥
(પાઠાંતરે-ચઉવીસ દુગિક્કમિક્કારા)

ઉદય ભાંગા અને પદવુંદ :

નવતેસીઇસએહિં, ઉદયવિગપ્પેહિં મોહિઆ જીવા ।
અઉણ્ણત્તરિ-સીઆલા, પયવિંદ-સએહિં વિન્નેઆ ॥૨૧॥

મતાંતરે ઉદયભાંગાને પદ વુંદ :

નવપંચાણઉઅસએ, ઉદયવિગપ્પેહિં મોહિઆ જીવા ।
અઉણ્ણત્તરિ એગુત્તરિ, પયવિંદસએહિં વિન્નેઆ ॥૨૨॥

બંધસ્થાને સત્તાસ્થાન :

તિન્નેવ ય બાવીસે, ઇંગવીસે અઢવીસ સત્તરસે ।
છચ્ચેવ તેર-નવ-બંધએસુ પંચેવ ઠાણાણિ ॥૨૩॥
પંચવિહ-ચઉવિહેસું, છ છક્ક સેસેસુ જાણ પંચેવ ।
પત્તેઅં પત્તેઅં, ચત્તારિ અ બંધવુચ્છેએ ॥૨૪॥
દસ-નવ-પન્નરસાઈ, બંધોદય-સંત-પયડિઠાણાણિ ।
ભણિઆણિ મોહણિજ્જે, ઇત્તો નામં પરં વુચ્છં ॥૨૫॥

નામકર્મના બંધસ્થાન :

તેવીસુ પન્નવીસા, છવ્વીસા અઢવીસ ગુણતીસા ।
તીસેગતીસમેગં, બંધઢાણાણિ નામસ્સ ॥૨૬॥

બંધસ્થાને ભાંગા :

ચઉ પાણવીસા સોલસ, નવ બાણઉઇ સયા ય અડયાલા ।
એયાલુતર છાયાલ, સયા ઇક્કિક્ક બંધવિહી ॥૨૭॥

નામકર્મના ઉદયસ્થાનક :

વીસિગવીસા ચઉવીસગા ઉ, એગાહિઆ ય ઇગતીસા ।
ઉદયદ્વાણાણિ ભવે, નવ અદ્ધ ય હુંતિ નામસ્સ ॥૨૮॥

ઉદયસ્થાને ભાંગા :

ઇક્ક બિઆલિક્કારસ, તિત્તીસા છસ્સયાણિ તિત્તીસા ।
બારસ સત્તરસસયાણ-હિગાણિ-બિપંચસીઇહિં ॥૨૯॥
અઉણતીસિક્કારસ, સયાણિહિઅ સત્તરપંચસદ્દીહિં ।
ઇક્કિક્કગં ય વીસા, દટ્ટુદયંતેસુ ઉદયવિહી ॥૩૦॥

નામકર્મના સત્તાસ્થાન :

તિ દુનઉઇ ગુણનઉઇ, અડસી છલસી અસીઇ ગુણસીઇ ।
અદ્ધ ય છપ્પત્તરિ, નવ અદ્ધ ય નામસંતાણિ ॥૩૧॥
અદ્ધ ય બારસ બારસ, બંધોદય સંત-પયડિઠાણાણિ ।
ઓહેણાએસેણ ય, જત્થ જહાસંભવં વિભજે ॥૩૨॥

સામાન્યથી બંધોદય સત્તાનો સંવેધ :

નવ પાણગોદયસંતા, તેવીસે પન્નવીસ છવ્વીસે ।
અદ્ધ ચઉરદ્ધવીસે, નવ સગિ ગુણતીસ તીસંમિ ॥૩૩॥
એગેગમેગતીસે, એગે એગુદય અદ્ધ સંતંમિ ।
ઉવરયબંધે દસ દસ, વેઅગસંતંમિ ઠાણાણિ ॥૩૪॥
વિવિગપ્પ-પગઇ-ઠાણેહિં, જીવ ગુણસન્નિએસુ ઠાણેસુ ।
ભંગા પઉંજિઅવ્વા, જત્થ જહા સંભવો ભવઇ ॥૩૫॥

જીવસ્થાનને વિષે આઠ કર્મના ભાંગા :

તેરસસુ જીવ-સંખેવએસુ, નાણંતરાય-તિવિગપ્પો ।
ઇકકંમિ તિદ્ધવિગપ્પો, કરણં પઇ ઇત્થ અવિગપ્પો ॥૩૬॥
તેરે નવ ચઉ પાણગં, નવ સંતેગંમિ ભંગમિક્કારા ।
વેઅણિ-આઉય-ગોએ, વિભજ્જ મોહં પરં વુચ્છં ॥૩૭॥
પજ્જતગ-સન્નિઅરે, અદ્ધ ચઉકકં ચ વેઅણિઅભંગા ।
સત્ત ચ તિગં ચ ગોએ, પત્તેઅં જીવઠાણેસુ ॥૩૮॥
પજ્જત્તાપજ્જત્તગ, સમાણે પજ્જત્તઅમાણ સેસેસુ ।
અઢ્ઢાવીસં દસગં, નવગં પાણગં ચ આઉસ્સ ॥૩૯॥
અદ્ધસુ પંચસુ એગે, એગ દુગં દસ ચ મોહબંધગએ ।
તિગ ચઉ નવ ઉદયગએ, તિગ તિગ પન્નરસ સંતંમિ ॥૪૦॥
પાણ દુગ પાણગં પાણ ચઉ, પાણગં પાણગા હવંતિ તિન્નેવ ।
પાણ છપ્પાણગં છચ્છ-પ્પાણગં અદ્ધદ્ધ દસગં તિ ॥૪૧॥
સત્તેવ અપજ્જત્તા, સામી સુહુમા ચ બાયરા ચેવ ।
વિગલિંદિઆઉ તિન્નિ ઉ, તહ ચ અસન્ની અ સન્ની અ ॥૪૨॥
ગુણસ્થાને કર્મના ભાંગા :

નાણંતરાય તિવિહમવિ, દસસુ દો હુંતિ દોસુ ઠાણેસુ ।
મિચ્છાસાણે બીએ, નવ ચઉ પાણ નવ ચ સંતંસા ॥૪૩॥
મિસ્સાઇ નિઅટ્ટીઓ, છચ્ચઉ પાણ નવ ચ સંતકમ્મંસા ।
ચઉબંધ તિગે ચઉ પાણ, નવંસ દુસુ જુઅલ છસ્સંતા ॥૪૪॥
ઉવસંતે ચઉ પાણ નવ, ખીણે ચઉરુદ્ધય છચ્ચ ચઉ સંતા ।
વેઅણિ-આઉઅ-ગોએ, વિભજ્જ મોહં પરં વુચ્છં ॥૪૫॥

ચઉ છસ્સુ દુન્નિ સત્તસુ, એગે ચઉગુણિસુ વેઅણિઅભંગા ।
 ગોએ પાણ ચઉ દો તિસુ, એગઠ્ઠસુ દુન્નિ ઇક્કંમિ ॥૪૬॥
 અઢ્ઠચ્છાહિગવીસા, સોલસ વીસં ચ બારસ છ દોસુ ।
 દો ચઉસુ તીસુ ઇક્કં, મિચ્છાઈસુ આઉએ ભંગા ॥૪૭॥
ગુણઠાણે મોહનીય કર્મના બંધસ્થાન :

ગુણઠાણએસુ અઢ્ઠસુ, ઇક્કિક્કં મોહબંધઠાણં તુ ।
 પંચ અનિઅઢ્ઠિઠાણે, બંધોવરમો પરં તત્તો ॥૪૮॥

ગુણઠાણે મોહનીયના ઉદયસ્થાન :

સત્તાઈ દસ ઉ મિચ્છે, સાસાયાણમીસએ નવુક્કોસા ।
 છાઈ નવ ઉ અવિરએ, દેસે પંચાઈ અટ્ટેવ ॥૪૯॥
 વિરએ ખઓવસમિએ, ચઉરાઈ સત્ત છચ્ચ પુવ્વંમિ ।
 અનિઅઢ્ઠિબાયરે પુણ, ઇક્કો વ દુવે વ ઉદયંસા ॥૫૦॥
 એગં સુહુમસરાગો, વેએઈ અવેઅગા ભવે સેસા ।
 ભંગાણં ચ પમાણં, પુવ્વુદ્ધિટ્ટેણ નાયવ્વં ॥૫૧॥

મોહનીયના ઉદયસ્થાને ભાંગા :

ઇક્ક છડિક્કારિક્કા, રસેવ ઇક્કારસેવ નવ તિન્નિ ।
 એએ ચઉવીસગયા, બાર દુગે પંચ ઇક્કંમિ ॥૫૨॥
 બારસ-પાણસઠ્ઠિ સયા, ઉદયવિગપ્પેહિં મોહિઆ જીવા ।
 ચુલસીઈ સત્તુત્તરિ, પયવિંદસએહિં વિન્નેઆ ॥૫૩॥

ગુણસ્થાને મોહનીયના ઉદયભાંગા :

અઢ્ઠગ ચઉ ચઉ ચઉરઢ્ઠગા ચ, ચઉરો અ હુંતિ ચઉવીસા ।
 મિચ્છાઈ-અપુવ્વંતા, બારસ પાણગં ચ અનિઅઢ્ઠી ॥૫૪॥

ગુણસ્થાને યોગાદિના ભાંગા :

જોગોવઓગલેસાઈએહિં ગુણિઆ હવંતિ કાયવ્વા ।

જે જત્થ ગુણકાણે, હવંતિ તે તત્થ ગુણકારા ॥૫૫॥

ગુણસ્થાને ઉદયપદ :

અઢઢી બત્તીસં, બત્તીસં સઢિમેવ બાવન્ના ।

ચોઆલં દોસુ વીસા, વિઅ મિચ્છમાઈસુ સામન્નં ॥૫૬॥

ગુણસ્થાને મોહનીયના સત્તા સ્થાન :

તિન્નેગે એગેગં, તિગ મીસે પંચ ચઉસુ તિગ પુવ્વે ।

ઇક્કાર બાયરંમિ ઉ, સુહુમે ચઉ તિન્નિ ઉવસંતે ॥૫૭॥

ગુણસ્થાને નામકર્મના બંધોદય સત્તા સ્થાન :

છન્નવ છક્કં તિગ સત્ત, દુગં દુગ તિગ દુગંતિ અઢ ચઉ ।

દુગ છચ્ચઉ દુગ પાણ ચઉ, ચઉ દુગ ચઉ પાણગ એગચઉ ॥૫૮॥

એગેગમઢ એગેગમઢ, છઉમત્થ-કેવલિજિણ્ણાણં ।

એગ ચઉ એગ ચઉ, અઢ ચઉ દુ છક્કમુદયંસા ॥૫૯॥

મિથ્યાત્વે બંધ ભાંગા :

ચઉ પાણવીસા સોલસ, નવ ચત્તાલા સયા ય બાણઉઇ ।

બત્તીસુત્તર છાયાલ-સયા મિચ્છસ્સ બંધવિહી ॥૬૦॥

સાસ્વાદને બંધ ભાંગા :

અઢ સયા ચઉસઢી, બત્તીસસયાઈ સાસાણે ભેઆ ।

અઢાવીસાઈસું, સવ્વાણઠઢિગછન્નઉઇ ॥૬૧॥

મિથ્યાત્વે ઉદયભાંગા :

ઇગચત્તિગાર બત્તીસ, છસય ઇગત્તીસિગારનવનઉઇ ।

સતરિગસિ ગુત્તીસચઉદ, ઇગારચઉસઢિ મિચ્છુદયા ॥૬૨॥

સાસ્વાદને ઉદયભાંગા :

બત્તીસ દુન્નિ અઠ્ઠ ય, બાસીઈ સયા ય પંચ નવ ઉદયા ।

બારહિઆ તેવીસા, બાવન્નિક્કારસ સયા ય ॥૬૩॥

ગતિમાર્ગણાએ નામકર્મના બંધોદયસત્તા સ્થાન :

દો છક્કકે ચઉક્કં, પાણ નવ ઇક્કાર છક્કગં ઉદયા ।

નેરઈઆઈસુ સત્તા, તિ પંચ ઇક્કારસ ચઉક્કં ॥૬૪॥

જાગિમાર્ગણાએ બંધોદયસત્તા સ્થાન :

ઇંગ વિગલિંદિઅ સગલે, પાણ પંચ ય અઠ્ઠ બંધઠાણાણિ ।

પાણ છક્કિક્કારુદયા, પાણ પાણ બારસ ય સંતાણિ ॥૬૫॥

ઇઅ કમ્મપગઈ-ઠાણાણિ, સુટ્ટુ બંધુદય-સંતકમ્માણં ।

ગઈઆઈએહિં અઠ્ઠસુ, ચઉપ્પયારેણ નેઆણિ ॥૬૬॥

ઉદયસ્સુદીરણાએ, સામિત્તાઓ ન વિજ્જઈ વિસેસો ।

મુત્તૂણ ય ઇંગયાલં, સેસાણં સવ્વપયડીણં ॥૬૭॥

૪૧ પ્રકૃતિનો ઉદય ઉદીરણા ફરક :

નાણંતરાય-દસગં, દંસણ નવ વેઅણિજ્જ મિચ્છતં ।

સમ્મત લોભ વેઆ-ઉઆણિ નવનામ ઉચ્ચં ચ ॥૬૮॥

ગુણસ્થાને બંધ પ્રકૃતિ :

તિત્થયરાહારગ-વિરહિઆઉ, અજ્જેઈ સવ્વપયડીઓ ।

મિચ્છતવેઅગો સાસણો વિ, ગુણવીસસેસાઓ ॥૬૯॥

છાયાલસેસ મીસો, અવિરયસમ્મો તિઆલપરિસેસા ।

તેવન્ન દેસવિરઓ, વિરઓ સગવન્નસેસાઓ ॥૭૦॥

ઇંગુણઠિ-મપ્પમત્તો, બંધઈ દેવાઉઅસ્સ ઇઅરોવિ ।

અઠ્ઠાવન્ન-મપુવ્વો, છપ્પન્નં વાવિ છવ્વીસં ॥૭૧॥

બાવીસા એગૂણં, બંધઈ અઢારસંત-મનિઅટ્ટી ।
 સત્તરસ સુહુમસરાગો, સાયમમોહો સજોગુત્તિ ॥૭૨॥
 એસો ઉ બંધસામિત્ત-ઓહો ગઈઆઈએસુ વિ તહેવ ।
 ઓહાઓ સાહિજજઈ, જત્થ જહા પગઈસખ્ખાવો ॥૭૩॥
 તિત્થયર-દેવનિરયાઉઅં, ચ તિસુ તિસુ ગઈસુ બોધવ્વં ।
 અવસેસા પયડીઓ, હવંતિ સવ્વાસુ વિ ગઈસુ ॥૭૪॥

ઉપશમશ્રેણિનું સ્વરૂપ :

પઢમકસાયચઉક્કં, દંસણતિગ સત્તગા વિ ઉવસંતા ।
 અવિરયસમ્મતાઓ, જાવ નિઅટ્ટિત્તિ નાયવ્વા ॥૭૫॥
 સત્તકે નવ ચ પનરસ, સોલસ અઢારસેવ ગુણવીસા ।
 એગાહિ દુ ચઉવીસા, પાણવીસા બાયરે જાણ ॥૭૬॥
 સત્તાવીસં સુહુમે, અઢાવીસં ચ મોહપયડીઓ ।
 ઉવસંતવીઅરાએ, ઉવસંતા હુંતિ નાયવ્વા ॥૭૭॥

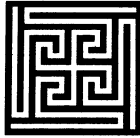
શપક શ્રેણિનું સ્વરૂપ :

પઢમકસાયચઉક્કં, ઇત્તો મિચ્છત્ત-મીસ-સમ્મતં ।
 અવિરયસમ્મે દેસે, પમત્તિ અપમત્તિ ખીઅંતિ ॥૭૮॥
 અનિઅટ્ટિબાયરે થીણ, ગિહ્ધિતિગ-નિરયતિરિઅનામાઓ ।
 સંખિજજઈમે સેસે, તપ્પાઉગ્ગાઉ ખીઅંતિ ॥૭૯॥
 ઇત્તો હણઈ કસાય-ઢગં પિ પચ્છા નપુંસગં ઇત્થિં ।
 તો નોકસાયછક્કં, છુહઈ સંજલણકોહંમિ ॥૮૦॥
 પુરિસં કોહે કોહં, માણે માણં ચ છુહઈ માયાએ ।
 માયં ચ છુહઈ લોહે, લોહં સુહુમંપિ તો હણઈ ॥૮૧॥

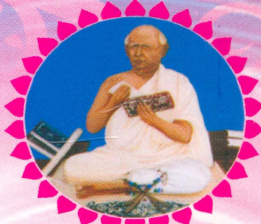
ખીણકસાયદુયરિમે, નિદં પયલં ચ હણઈ છઉમત્થો ।
 આવરણમંતરાએ, છઉમત્થો ચરમસમયંમિ ॥૮૨॥
 દેવગઈસહગયાઓ, દુયરમસમયભવિઅંમિ ખીઅંતિ ।
 સવિવાગેઅરનામા, નીઆગોઅં પિ તત્થેવ ॥૮૩॥
 અન્નયર-વેઆણીઅં, મણુઆઉઅ-મુચ્ચગોઅ-નવનામે ।
 વેએઈ અજોગિજિણો, ઉક્કોસજહન્નમિક્કારા ॥૮૪॥
 મણુઅગઈ જાઈ તસ, બાયરં ચ પજજત્તસુભગમાઈજજં ।
 જસકિત્તી તિત્થયરં, નામસ્સ હવંતિ નવ એઆ ॥૮૫॥

મતાંતર ગાથા :

તચ્ચાણુપુલ્લિસહિઆ, તેરસ ભવસિદ્ધિઅસ્સ ચરમંમિ ।
 સંતંસગમુક્કોસં, જહન્નયં બારસ હવંતિ ॥૮૬॥
 મણુઅગઈસહગયાઓ, ભવખિત્તવિવાગ જિઅવિવાગાઓ ।
 વેઆણિઅન્નયરુચ્ચં, ચરમ-સમયંમિ ખીઅંતિ ॥૮૭॥
 અહ સુઈઅસયલજગસિહર-મરુઅનિરુવમસહાવસિદ્ધિસુહં ।
 અનિહણમવ્વાબાહં, તિરયણસારં અણુહવંતિ ॥૮૮॥
 દુરહિગમ-નિઉણ-પરમત્થ-રુઈરબહુભંગદિદ્ધિવાયાઓ ।
 અત્થા અણુસરિઅવ્વા, બંધોદયસંતકમ્માણં ॥૮૯॥
 જો જત્થ અપડિપુત્તો, અત્થો અપ્પાગમેણ બદ્ધોત્તિ ।
 તં ખમિગિણ બહુસુઆ, પૂરેગિણં પરિકહંતું ॥૯૦॥
 ગાહગ્ગં સયરીએ, ચંદ્રમહત્તર-મયાણુસારીએ ।
 ટીગાઈ-નિઅમિઆણં, એગૂણા હોઈ નઉઈઓ ॥૯૧॥

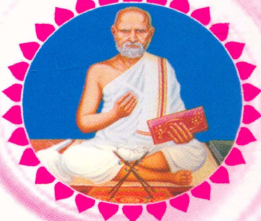

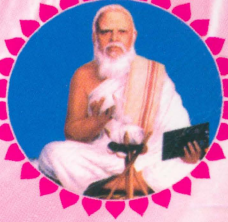
ચારિત્ર ચૂડામણી પ.પૂ.પંચાસ
શ્રીમણિવિજયજી(દાદા)મ.સા.

તપાગચ્છાધિરાજ પ.પૂ.ગણિવર્ધ
શ્રી મુક્તિવિજયજી મ.સા.

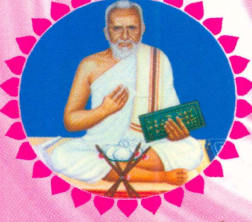
બાલબ્રહ્મચારી પ.પૂ.આચાર્ય
શ્રી વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મ.સા.

અધ્યાત્મયોગી પ.પૂ.આચાર્ય
શ્રી વિજયચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.

સંઘ સ્થવિર પ.પૂ.મુનિરાજ
શ્રી બુદ્ધિવિજયજી મ.સા.

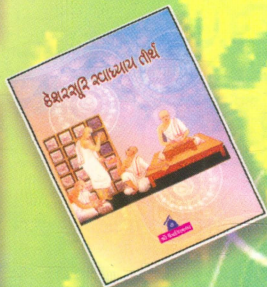
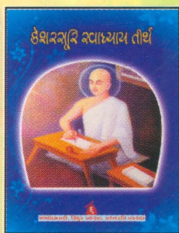
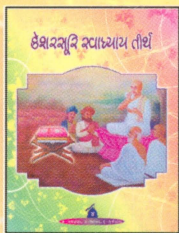
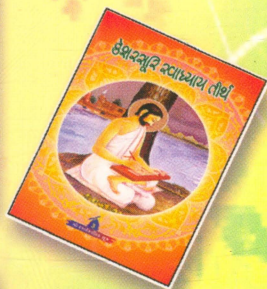
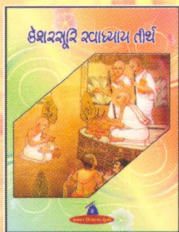
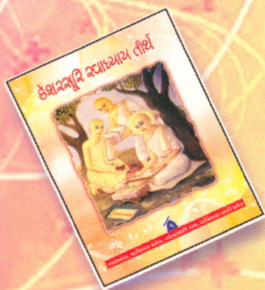

સરલ સ્વભાવી પ.પૂ.આચાર્ય
શ્રી વિજય પ્રભવચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.

ગચ્છાધિપતી પ.પૂ.આચાર્ય
શ્રી વિજય હેમપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.

RAJUL ARTS
9769791990